

Pevka in performerka Kukla Kešerović – Katarina Rešek

Glasilno Mestne občine Ljubljana, letnik XXV, številka 5, junij 2020, ISSN 1318-797X

Ljubljana

8–15
Ranljivi
v času epidemije

16–20
Družabna
Ljubljana

22–25
Kultura
se prebuja

38–42
Urbana
narava

Človek, a se ti zdi to v redu?

V mestu in naravi nismo sami.
Masko in ostale odpadke po uporabi
odvržemo v koše in ne na tla. Bodimo vzgled
našim someščankam in someščanom.
Človek, čuvaj svoje mesto. #clovek

človek

Lomi, Jaki in Rušo izruvali mlado drevo v parku Tivoli.

208,60 EUR*

Poudarjamo pomen
spoštovanja našega
skupnega javnega
prostora.

*Višina kazni je določena po večjavnem Zakonu o varstvu javnega reda in mira.

LJUBLJANA.
Zate.

**MESTNO
REDARSTVO
LJUBLJANA**

VARNOST • PROMET • SKUPNOST

(01) 30 616 20

www.ljubljana.si

Nepremično premoženje Mestne občine Ljubljana

Mestna občina Ljubljana vsem zainteresiranim s spletno aplikacijo »Nepremičnine MOL«
(www.ljubljana.si/sl/nepremicnine-mol) omogoča vpogled v načrt prodaje in oddaje
nepremičnin, ki so v njeni lasti. DDV ni vključen v ceno.

OBIŠČITE NAS TUDI NA

[www.facebook.com/
GlasiloLjubljana](http://www.facebook.com/GlasiloLjubljana)

PRODAMO

Parkirna mesta v parkirni hiši Kozolec II

Dvorakova ulica 2, Ljubljana

Vrednost: **30.500 €**/parkirno mesto z DDV

Bežigrad

Izklicna cena: **487.750 €**

Zemljišča s parc. št. 804/3, 804/4 in 808/2 v
skupni izmeri 1951 m²

Kašelj

Izklicna cena: **169.200 €**

Zemljišči s parc. št. 330/1 in 324/4 v skupni
izmeri 1.128 m²

Bežigrad

Izklicna cena: **2.576.030 €**

Zemljišča s parc. št. 1333/2, 1333/6 in 2240/86 v
skupni izmeri 6.283 m²

Bežigrad

Izklicna cena: **2.449.340 €**

Zemljišča s parc. št. 1324, 1347/5 in 1332/2 v
skupni izmeri 5.974 m²

Dobrunje

Izklicna cena: **114.250 €**

Zemljišče s parc. št. 1676/6 v izmeri 457 m²

Zadobrova

Izklicna cena: **97.300 €**

Zemljišče s parc. št. 553/2 v izmeri 421 m²
in solastniški delež do 1/2 zemljišča s parc.
št. 553/6 v izmeri 131 m²

Slape

Izklicna cena: **185.400 €**

Zemljišče s parc. št. 876/9 v izmeri 927 m²

Kašelj

Izklicna cena: **131.250 €**

Zemljišče s parc. št. 96/11 v izmeri 875 m²

Ljubljana

Ljubljana se prebuja! 4

Epidemija v Ljubljani

Postopno sproščanje ukrepov 6
Peter Škerl: cikel Ljubljana, Milica 7

Ranljivi v času epidemije

Nepogrešljivi in cenjeni 8
Ponovno na druženje, gibanje in učenje! 9
Skrb za begunce z urejenim statusom v Sloveniji 10
Ko se ne strinjamo 11
Konflikt ali nasilje? 12
V Ljubljani telefoni ne zvonijo v prazno 13
Raba spletnih vsebin in e-naprav 14
Kam v socialni stiski? 14
Spanje, sprehod, hvaležnost in druženje 15

Družabna Ljubljana

Družabni utrip Ljubljane 16
Na »zelencih« brez zapletov 18
Turizem v Ljubljani po epidemiji 19
Na potep 20
Nad mesto 20
Znani Ljubljančani o življenju med pandemijo 21

Kultura se prebuja

Ples umre zadnji! 22
Ljubljana se bo zasvetila! 22
Ana pod oknom 23
Minute za mite 23
»V tem domu luč prosvete sijek« 24
Skrivnosti muzejev 25

Ljubljančanke in Ljubljančani

Ljubljančanka: Kukla 27
»Nikoli več ne bom lastnica avtomobila« 28
Zlato, zlato! 29

Otroci v mestu

Zgodbe iz domače učilnice 30
Pestre počitnice v Ljubljani 31
Znova v šolske klopi 31
Deset let počitniškega branja 32
Pridušanjevalnica 32

Mladi na sceni

Ljuba in Drago: umetnost, kultura in kreativnost na busu 33

Šport

Razgibajmo Ljubljano 34
Squash in judo z roko v roki 35
Vedno sledi svojim željam in ciljem 36
Na Murovico iz Beričevega in nazaj 37

Urbana narava

Ljubljanske glavce 37
Za boljše in lepše življenje v regiji 38
Na prepihu ljubljanskih dvorišč 40
Narava nam pomaga 41
Vrtnarski nasveti 41
Žlezava nedotika 42

Delo Mestnega sveta 43
130 let javnega vodovoda v Ljubljani 44
Meritve okolja 45

68. Ljubljana Festival 46
Junij v Ljubljani 47
Ne zamudite! 48

Fotografija na naslovnici

Kukla; foto: Miha Fras

Fotografija na strani 3

Janez Koželj, podžupan Ljubljane, foto: Primož Korošec

Ljubljana med pandemijo

Za mesta po vsem svetu je bila pandemija preizkusni kamen odpornosti na nenadne spremembe, ki povzročajo krizna stanja v delovanju mestnih sistemov, omrežij in ustanov.

Novo virusno obolenje je bolezen mest po vsem svetu, ki se je razmahnila zaradi sodobnega načina življenja in globalizacije. Takšna bolezen se je pojavila bolj ali manj pričakovano glede na pospešeno rast, kopičenje blaga in trošenje virov, ki povzročajo vse manj obvladljivo socialno in okoljsko krizo. Zaradi delovanja prostega trga neobvladanega razvoja so mnoga sodobna, neoliberalna mesta postala smrtonosna za svoje prebivalce. Pogubni učinki sodobnega mesta so v use večjem nasprotju z njegovim bistvom, da zagotavlja trajne pogoje za varno in zdravo življenje svojih prebivalcev. Vsekakor je poučen pogled v čas, ko so morale mestne oblasti začeti urejati mesta zaradi neznosnih razmer javnega zdravja, ki jih je povzročil samodejen razvoj liberalnega mesta na osnovi svobodne pobude v času prve industrijske revolucije. Tedaj se je prav zaradi epidemij in kritičnega javnega zdravja utemeljil moderni urbanizem predvsem na higieni, statistični znanosti in komunalni tehniki. Skrb za javno duševno in telesno zdravje naj bi odslej postala izhodišče za razvoj in urejanje mest. K splošnemu zdravju naj bi prispevalo vse od varstva narave in okolja, uporabe virov, razporejanja dejavnosti in gradnje, organizacije prometa do izobraževanja, športa, zdravstvenega in socialnega varstva. Značilno je, da so od srede 19. stol. do danes vse alternativne urbanistične zamisli o vrtnih mestih, stanovanjskih soseskah, o ožarčenem mestu in mestnih vaseh slonele na viziji zdravega mesta.

Tudi tokrat nam je šele zdravstvena kriza ponudila priložnost za ponovni premislek o tem, kako je za kakovostno življenje pomembno, da je mesto zdravo. Mesto je zares zdravo šele tedaj, ko je dovolj odporno, da se na nenadne grožnje hitro odzove in se nanje prilagodi. Zato potrebuje ustvarjalno skupnost, iznajdljivo upravo, določen presežni potencial ter nekakšen rezervni sklad prostorskih in tehničnih pogojev, da lahko deluje tudi v spremenjenih oz. omejenih razmerah.

Ljubljana je sorazmerno zdravo mesto, prežeta je z naravo, njena hrbtenica so gozdovi, ki vzdržujejo njen ekosistem. Fizično in družbeno okolje v mestu se stalno izboljšujeta. Razpoložljiva infrastruktura in omrežje javnih storitev lahko delujeta tudi v izrednih razmerah, mestna skupnost je prožna in ustvarjalna, da se lahko hitro odzove na spremembe. V sili je mesto, da bi se obdržalo, postalo bolj pametno, ko so se ljudje navadili množično uporabljati digitalne naprave in omrežja za vsakdanja opravila. Razvil se je nekakšen skupinski um mesta, k čemur so svoj delež prispevali sicer fizično ločeni, a hkrati močno povezani posamezniki. Tako se je v vsakodnevnem iskanju in preizkušanju novih oblik dejavnega življenja v omejenih razmerah izkazala sposobnost skupinske prilagoditve mesta.

Najbolj poučna pa je vsekakor izkušnja, ki smo jo pridobili iz nujnega odrekanja potrošniškim razvadam udobnega načina življenja. Hitro se je pokazalo, kako blagodejen je bil neposredni vpliv splošnih omejitev na bolj zdravo grajeno okolje in pristnejše družbene odnose. V kriznih razmerah se je tudi razkrilo, kateri sistemi niso dovolj odporni, katere podporne mreže še niso vzpostavljene in katere so preslabo opremljene za zanesljivo delovanje. Naenkrat smo začutili, da je mesto podobno živemu bitju, ki je občutljivo in ranljivo. Tako smo vsi prišli do spoznanja, da je treba v prihodnosti bistveno več pozornosti namenjati krepitevi odpornosti mesta, da bo pripravljeno premagovati tudi druge grozeče nevarnosti, kot so potres, poplave in podnebne spremembe. Nesporno pa je, da je mesto postalo v času epidemije za svoje prebivalce bolj zdravo in manj dovzetno za nepričakovane pretrese.

Danes zagotovo bolje razumemo, kaj pomeni trajnostno mesto, o katerem tako veliko govorimo, zanj pa premalo storimo. Če drugega ne, smo hitro začutili, kaj prinašata zmanjšanje prometa in gneče na ulicah in trgih, kako hoja in kolesarjenje koristita splošnemu zdravju, kako dragoceni so mestni parki in mestni gozdovi, kako vrtički na balkoni, kako koristni sta sosedska pomoč in solidarnost. Upam, da blagodejnih vplivov na okolje in novih osebnih izkušenj, pridobljenih v času epidemije, ne bomo pozabili. Za vse nas bi bilo koristno, da na njih še naprej gradimo novo normalnost zdravega trajnostnega mesta. Sedaj vemo, da je trajnostno mesto uresničljiv cilj, če se zanj vsi zavzamemo. Po koncu epidemije so ostale nove navade, nova spoznanja, nove izkušnje, nove veščine in nova miselnost dejavnega in soodgovornega posameznika, kar je zagotovo obljuba obetavnejše prihodnosti.

Janez Koželj, podžupan

“ Ljubljana je sorazmerno zdravo mesto, prežeto z naravo.

Izdajatelj: Mestni svet
Mestne občine Ljubljana,
Mestni trg 1. Zanj:
župan Zoran Jankovič.
Uredniški odbor: Marjan Sedmak (predsednik),
Urška Honzak, Ida Medved, mag. Verica Šenica Pavletič,
Lada Zei. Odgovorni urednik: dr. Uroš Grilc,
kontakt: 051/398 843,
glasilo.ljubljana@ljubljana.si.
Redaktorica: Živa Čebulj,
lektorica: Renata Vrčkovnik, avtorica
logotipa: dr. Petra Černe Oven, Studio ID,
oblikovalska zasnova:
Miljenko Licul. Naslov uredništva: Glasilo Ljubljana, Mestni trg 1,
Ljubljana. Tisk: Salomon d. o. o., grafična priprava:
Lupa design. Naklada: 126.000 izvodov.
Natisnjeno na okolju prijaznem papirju. Glasilo brezplačno prejme vsako gospodinjstvo v Mestni občini Ljubljana.

Ljubljankanke in Ljubljanci spet hitijo po opravkih, v mesto se vračajo koraki, glasba in ulični vrvež.

Ste že našli svoj obraz med obrazi Ljubljancanov? Mestni muzej vas spet vabi na stalne in občasne razstave. Izberite svoj najljubši ljubljanski čas na stalni razstavi Ljubljana. Zgodovina. Mesto. in se prepustite največjim dosežkom zgodnjega novega veka v Ljubljani na razstavi Knjiga. Znanje. Razum.

Zelena Ljubljana poskrbi tudi za ene najmarljivejših someščank – čebele!

Foto: arhiv knjižnice Polje

Knjižnici Polje nikoli ni manjkalo obiskovalcev, zdaj pa povsem nova sodobna knjižnica v novih prostorih čaka na stare in nove bralce in jim želi, da bi se radi in še vrsto let gibalni v svetovih, ki jim jih ponuja.

Ljubljana se prebuja

dr. Uroš Grilc, foto: Dunja Wedam

V Mestni občini Ljubljana so to pomlad še razširili mrežo vrtičkov. **Uredili so novo vrtičkarsko območje Vižmarje – Brod.** Novi vrtički ležijo med sprehajalno potjo, ki poteka po poti Ob Savi in Na gmajni, ter reko Savo. Do njih lahko pridete peš, s kolesom, osebnim avtomobilom ali mestnim avtobusom št. 15. Avtobusno postajališče Martinova je od vrtičkarskega območja oddaljeno približno 700 metrov.

Od 97 vrtičkov jih je na voljo za zakup še 37. Poleg tega so uredili še 14 vrtičkov, namenjenih gibalno oviranim osebam. Posamezen vrtiček je velik 49 m². Območje je opremljeno s skupnimi lopami, kompostniki, pitniki, prostori za druženje, klopki in mizami ter stojali za kolesa. Zasadili so tudi sadna drevesa in grmovnice ter namestili gugalnici za najmlajše obiskovalce. V parkovnem delu so uredili poti, zasadili sadna drevesa in namestili igrala ter urbano opremo.

Zdravstveni domovi Črnuče, Polje in Rudnik so maja znova odprli svoja vrata. Delo v **ZD Črnuče** bo do septembra potekalo le v dopoldanskem delovnem času. Zagotavljali bodo zdravstveno varstvo odraslih,

zobozdravstveno varstvo otrok, mladine ter odraslih, delo razvojne ambulante in centra za duševno zdravje. Zdravstveno varstvo predšolskih in šolskih otrok ter mladine pa do septembra ostane v novem prizidku enote Bežigrad.

Tudi v **ZD Polje** poteka zdravstveno varstvo odraslih, šolskih otrok in mladine, otroško in odraslo zobozdravstvo. Odprta je tudi ortodonska ambulanta.

V **ZD Rudnik** bodo zagotavljali zdravstveno varstvo odraslih ter zobozdravstveno varstvo otrok, mladine in odraslih. Zdravstveno varstvo predšolskih in šolskih otrok ter mladine pa do nadaljnega ostane v enoti Vič-Rudnik, Šestova ulica 10.

Vse uporabnike storitev prosijo, da dosledno upoštevajo smerokaze in navodila zdravstvenega osebja. V zdravstveni dom ne prihajajte, če niste predhodno dogovorjeni. Na pregled se obvezno naročite po telefonu ali elektronski pošti na naslov izbranega zdravnika oziroma zobozdravnika.

“ Kinodvor spet vabi pred svoje filmsko platno!

Mestna občina Ljubljana
MESTNO REDARSTVO

V Ljubljani sodelujemo v vseevropski preventivni akciji Hitrost, ki se je začela v sredo, 20. maja 2020. Cilj akcije je zagotoviti kar najvišjo raven varnosti vseh udeležencev v prometu. Ob sproščanju ukrepov, povezanih z epidemijo novega koronavirusa, je na naših cestah znova več vozil, lepi dnevi pa na ceste vabijo tudi motoriste. Svoja vrata so odprli vrtci in osnovne šole, zato je na ulicah in cestah znova več otrok, kot jih je bilo v preteklih tednih. Zato je zdaj pravi čas, da ponovno opozorimo, da je prekomerna hitrost še vedno najpogostejši vzrok prometnih nesreč.

“ Izvajalci subvencioniranega počitniškega varstva med poletnimi šolskimi počitnicami so v torek, 2. junija 2020, ob 7. uri začeli zbirati prijave.

Mestna občina Ljubljana sporoča:

V okviru projekta Zunaj, s katerim podpiramo lokalne pobude prebivalcev Ljubljane, bomo uresničili 15 idej meščank in meščanov. Prejeli smo 57 pobud, komisija pa je izbrala 15 zmagovalnih. V **Sneberjah** bo zaživel novi kolopark, v **Besnici** pa večje kolesarsko počivališče. V okviru projekta bomo obnovili tudi dve **košarkarski igrišči v Mostecu in na Viču**. Pobudniki zmagovalnih akcij morajo svojo idejo izpeljati do konca septembra. Vsaka pobuda bo dobila mentorja ter do 800 evrov za nakup materiala. Delo, vloženo v uresničevanje pobud, je prostovoljno.

Hostel Celica, ki smo ga v času epidemije novega

koronavirusa namenili nastanitvi zdravstvenega osebja, zdaj ponovno ponuja namestitve ter del gostinske dejavnosti. Na letnem vrtu Hostla Celica ali v notranjem, gostinskem delu je mogoče posedeti ob pijači in prigrizkih vsak delavnik med 9. in 17. uro. Celična kuhinja s ponudbo dnevnikih kosil za zdaj še ostaja zaprta.

Nova, sodobno opremljena enota Lekarne Ljubljana je svoje prostore odprla v novem nakupovalnem središču Aleja v Šiški.

Lekarna Aleja meri 120 m², v njej so urejena štiri izdajna mesta in ločen prostor za svetovanje strankam. V lekarni boste srečali tudi lekarniškega robota - avtomatiziran sistem za shranjevanje in izdajanje zdravil, ki omogoča dostavo zdravil na izdajno mesto.

Ljubljana ponovno žanje priznanja v svetu!

Na mednarodnem natečaju za nagrado **Carshare City Award** je **Ljubljana za Gentom osvojila drugo mesto** za souporabo vozil v kategoriji mest do 750.000 prebivalcev.

Nagrado podeljujeta organizaciji Carsharing Association in Movmi, ki ocenjujeta uvajanje, vzdrževanje, podporo in prepoznavanje pomena souporabe vozil.

Skupaj je kandidiralo 27 mest, ki so bila razdeljena v dve kategoriji. Ljubljana se je uvrstila med finaliste v kategoriji mest do 750.000 prebivalcev, kjer smo osvojili drugo mesto. V finalu smo bili skupaj z Bergnom, Lizbono, Bremnom in Gentom, ki je zmagal.

Ljubljana pozdravlja Prekmurje z novim spomenikom na Prekmurškem trgu. Gledalca nagovarja razporeditev posod, od posameznih do tistih, ki povezane simbolizirajo skupnost. Zgodba združevanja je nakazana v prehodu med Prekmurjem in matično domovino v podstavku rešitve. Močna je tudi simbolika slovanske lončenine. Ste že stopili v skulpturo Zorana Srdića Janežiča in začutili povezano skupnost?

dr. Aleksandra Kornhauser Frazer

dr. Uroš Grilc

Poslovala se je častna meščanka prof. dr. Aleksandra Kornhauser Frazer, znanstvenica, kemičarka in pedagoginja ter izjemna intelektuala. Rodila se je 26. septembra 1926 v Škofji Loki. Leta 1942, med NOB, je vstopila v mladinsko gibanje. Po vojni je končala učiteljšče, nato pa začela poučevati na osnovnih in srednjih šolah. Leta 1963 je ob delu diplomirala iz kemije na Fakulteti za naravoslovje in tehnologijo v Ljubljani, kjer je dve leti pozneje tudi doktorirala. Podiplomsko se je izpopolnjevala v Švici in Angliji ter kot dobitnica Fulbrightove študentske štipendije v ZDA.

Po letu 1965 je poučevala organsko kemijo na Pedagoški akademiji v Ljubljani, med letoma 1966 in 1969 pa je bila tam tudi dekanja. Leta 1976 je bila izvoljena za redno profesorico kemije na Fakulteti za naravoslovje in tehnologijo. Od leta 1980 je povezovala kemijo z informatiko in razvijala informacijske metode za kemijsko raziskovanje in izobraževanje. Leta 1981 je postala direktorica Mednarodnega centra Unesca za kemijske študije, na strokovnem področju pa je opravljala številne funkcije v domačih in tujih ustanovah in organizacijah. V letih 1974 do 1980 je bila predsednica Raziskovalne skupnosti Slovenije in od 1979 do 1990 jugoslovanskega odbora za znanost pri Unescu. Bila je predsednica Skupščine

jugoslovanskega združenja za napredek znanosti ter Komiteja za kemijsko izobraževanje pri federaciji evropskih kemijskih združenj.

Leta 1988 je bila izbrana za eno prvih članic Evropske akademije v Londonu (Academia Europaea) med 100-timi ustanovnimi člani. Leta 1989 je bila izvoljena v svet akademije in v Svetovno akademijo znanosti v Stockholmu. Vodila je številne domače in mednarodne projekte za kemijsko izobraževanje, varovanje okolja in trajnostni razvoj, predavala je na plenarnih zasedanjih in kongresih. Bila je članica Svetovne akademije znanosti in umetnosti ter Akademije znanosti tretjega sveta.

Njeni dosežki so zapisani v 30-ih knjigah, objavila je več sto strokovnih in znanstvenih člankov za domače in tuje strokovne revije, več knjig ter dvajset učbenikov in monografij s področja kemije in kemijske informatike. Kot aktivna znanstvena publicistka je postala članica mednarodnih uredniških odborov strokovnih revij.

dr. Janez Kocijančič

dr. Uroš Grilc

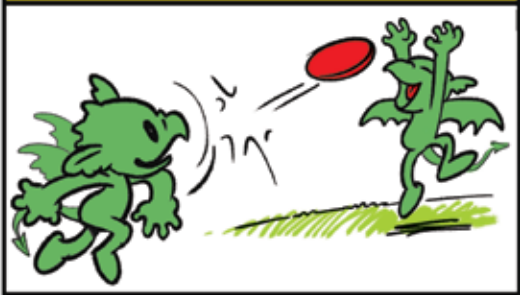

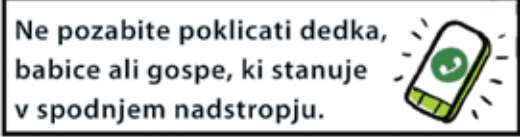

Posloval se je častni meščan Ljubljane dr. Janez Kocijančič, dolgoletni športni funkcionar, predsednik Olimpijskega komiteja Slovenije od njegove ustanovitve ter predsednik Evropskih olimpijskih komitejev. Naziv častni meščan Ljubljane je prejel leta 2018. Bil je družbeno vsestransko angažiran človek širokih obzorij, teoretik in praktik, bореc za spoštovanje človekovega dostojanstva. Po uspešnem delovanju v politiki in gospodarstvu se je posvetil predvsem športu in telesni kulturi. Nesporni uspehi slovenskega vrhunškega športa na nacionalni in mednarodni ravni so tesno povezani tudi z njegovimi prizadevanji pri organiziranju in usklajevanju interesov športa, ambicij in možnosti ter s spodbujanjem, usmerjanjem in dejavnim povezovanjem. Izvolitev za predsednika Evropskih olimpijskih

komitejev je bilo priznanje njegovemu doslednemu vztrajanju na načelih olimpizma, miru in sodelovanja med narodi. Opozarja tudi na neločljivo povezanost športa s telesnim in duhovnim zdravjem, kar je pomembna prvina samozavesti človekove družbene in profesionalne uveljavitve, hkrati pa tudi ena temeljnih zavez in usmeritev slovenske prestolnice. Posmrtno pa je dr. Kocijančič za svojo predanost olimpizmu prejel še srebrni red Mednarodnega olimpijskega komiteja.

Postopno sproščanje ukrepov

Simona Perčič, dr. med., Nacionalni inštitut za javno zdravje

MLADI!	SREDNJA GENERACIJA!	UPOKOJENCI!
<p>Igre na prostem so lahko dober način druženja, a paziti morate na razdaljo.</p>	<p>Mnogi se vračate nazaj na delovna mesta. Še vedno velja, da se izogibamo telesnim stikom in si redno umivamo roke.</p>	<p>Izogibajte se osebnim stikom, če niso nujni – ne pozabite: sodite v najbolj ogroženo skupino. Če je le mogoče, za stike uporabite tehnologijo.</p>
	<p>Pogosto očistite telefone in tipkovnice.</p> 	
<p>Maske ostajajo obvezne na mnogih javnih mestih, toda lahko jih porišete s flomastri.</p> 	<p>Če delate od doma, poskrbite za odmore, telesno vadbo in spanje.</p> <p>Na javnih mestih se izogibajte stikom s površinami, kot so kljuke, tipke dvigala ipd.</p>	<p>Pokličite sorodnike ali prijatelje, ko potrebujete pomoč ali pogovor.</p>
<p>Ne pozabite poklicati dedka, babice ali gospe, ki stanuje v spodnjem nadstropju.</p> 		<p>ČE STE V STISKI, NE OKLEVAJTE. POKLIČITE USTREZNO ŠTEVILKO ZA STROKOVNO POMOČ.</p>

Epidemiološke razmere v Sloveniji se umirjajo, zato se je začelo postopno sproščanje sistemskih ukrepov za zamejitev širjenja novega koronavirusa. Ob tem na Nacionalnem inštitutu za javno zdravje pripravljamo različna navodila in priporočila za varno izvajanje posameznih dejavnosti.

Zaradi novega koronavirusa moramo povsod, kjer se srečujemo in družimo, upoštevati spremembe v načinu obnašanja in spoštovati prilagoditve, ki jih uvajajo ponudniki in izvajalci storitev.

Dejavnosti se udeležujemo le, če smo zdravi, brez znakov in simptomov akutne okužbe dihal (nahod, slabo počutje, bolečine v mišicah, povišana telesna temperatura ali kašelj).

Redno in temeljito si umivamo roke z milom in vodo oz. si jih razkužimo z namenskim razkužilom za roke.

Ne dotikamo se obraza z nečistimi rokami.

Upoštevamo zadostno medosebno razdaljo, ki je najmanj 1,5 oz. 2 m.

Upoštevamo pravilno higieno kašlja in kihanja. Papirnat robček po vsaki uporabi odvržemo med odpadke in si nato umijemo roke z milom ter vodo.

V času povečanega pojavljanja okužb dihal in epidemije covid-19 se izogibamo zaprtih prostorov, predvsem velikemu številu ljudi v zaprtih prostorih. Prostore večkrat dnevno temeljito prezračimo.

Natančnejša priporočila za varno izvajanje najbolj razširjenih dejavnosti najdete na www.nijz.si/sl/sproscanje-ukrepov-covid-19. Če med njimi ne najdete priporočil za svojo specifično dejavnost, smiselno uporabljajte zgoraj navedena priporočila in priporočila za sorodne dejavnosti.

Kaj morate vedeti pred prihodom v UKC Ljubljana?

univerzitetni klinični center ljubljana

Praviloma boste pred obiskom prejeli klic, da preverimo vaše zdravstveno stanje: če kašljate ali je kdo doma zbolel, vam bomo posredovali nov termin obiska. Na dogovorjeni termin vas pričakujemo največ 15 minut pred navedeno uro, pred tem vstop ne bo mogoč.

Če je oseba, naročena na pregled, slabo pokretna, je dovoljen en spremljevalec. Pred vstopom vam bomo izmerili telesno temperaturo, izpolnili boste vprašalnik in si razkužili roke. Ob neizpolnjevanju pogojev bo lečeči zdravnik presodil, ali je pregled nujen.

Prijavite se na okencu ali na vrstomatu in v čakalnici ohranjajte razdaljo 1,5 metra. Ob vstopu v ambulantno upoštevajte navodila osebja in po pregledu takoj zapustite UKC Ljubljana.

Epidemijo bomo skupaj premagali le z vašo pomočjo. Hvala za pomoč!

 <https://youtu.be/89gU5o3c3SQ>

Žena z
jekleno
voljo...

MILICA PETROVIĆ VALENTINČIČ

zdravnica, bakteriologinja in epidemiologinja ter začetnica slovenske medicinske mikrobiologije in parazitologije (1900–1965)

dr. David Petelin

Milica Petrović (pozneje poročena z zdravnikom Vekoslavom Valentinčičem) je svoje otroštvo, mladost in prve poklicne korake kot zdravnica preživela v rojstnem Beogradu. Že na gimnaziji in na medicinski fakulteti je blestela kot odlična dijakinja in študentka. Pri 27-ih se je zaposlila v Centralnem higijenskem zavodu v jugoslovanski prestolnici, kjer je delala v bakteriološko-serološkem laboratoriju. Ukvarjala se je z izdelavo cepiv proti steklini, kozam, tifusu in griži ter obiskovala bakteriološke laboratorije v Avstriji, Italiji in Bolgariji. Po dveh letih je bila premeščena v ljubljanski Higijenski zavod, kjer je od leta 1929 tudi vodila bakteriološko-epidemiološki oddelek. Tukaj je proučevala diagnostiko, uvajala nove metode dela, pomagala kolegom zdravnikom pri postavljanju diagnoz kužnih bolezni, na terenu pa je preprečevala širjenje nalezljivih bolezni z imunizacijo (proti škrlatinki, davici, tifusu in griži). Leta 1929 je končala še študij biologije, leta 1934 opravila prvo specializacijo iz higijene, leto kasneje pa je z drugo specializacijo postala prvi specializant iz bakteriologije in serologije. Že ob izbruhu druge svetovne vojne leta 1941 se je povezala s skupino aktivistov OF in partizane oskrbovala s sanitetnim materialom, denarjem in cepivom, ki ga je na skrivaj izdelovala sama. Po ustanovitvi popolne Medicinske fakultete v Ljubljani leta 1945 je postala univerzitetna profesorica mikrobiologije. Ustanovila je fakultetni Inštitut za mikrobiologijo (kasneje Inštitut za mikrobiologijo in imunologijo) v prostorih bivšega Infekcijskega oddelka Splošne bolnišnice na Zaloški 4, kjer je kot predstojnica delovala vse do upokojitve leta 1961. Organizirala je osnovno bakteriološko, parazitološko in serološko diagnostiko za potrebe ljubljanskih kliničnih bolnišnic, s sodelavci pa so utrli pot sodobni bakteriologiji, virologiji, parazitologiji in imunologiji. V tem obdobju se je začela razvijati tudi temeljna in uporabna raziskovalna dejavnost. Aktivno je sodelovala pri ustanovitvi Sekcije slovenskih mikrobiologov, predhodnice današnjega Slovenskega mikrobiološkega društva. Napisala je vrsto znanstvenih in strokovnih del, med njimi tudi prve slovenske učbenike s področja mikrobiologije. Poleg fakultetnega pedagoškega dela je vodila številne tečaje za medicinske sestre, tehnike, dentiste ter za bolničarje. Bila je med ustanovitelji številnih specializiranih laboratorijev, nenehno je uvajala sodobne mikrobiološke in parazitološke metode ter vzgajala nove kadre. Za požrtvovalno in uspešno delo je prejela red dela III. stopnje, kasneje pa še red dela I. stopnje in leta 1963 Kidričevo nagrado za življenjsko delo. Milica Petrović Valentinčič je umrla februarja 1965.

Na prejšnji strani:

Peter Škerl: cikel Ljubljana, Milica

Ranljivi v času epidemije

Nepogrešljivi in cenjeni

Mojca Hucman

Epidemija covid-19 je pri starostnikih povzročila tako zdravstvene kot socialne probleme. Starostniki se kot najranjivejša skupina najpogosteje srečujejo z okužbami, zaradi omejitve stikov s svojci pa so še dodatno v stiski. Te razmere so bile preizkušnja tudi za vse, ki se strokovno ukvarjajo s starostniki in starajočo se družbo. Pogovarjali smo se s študenti, diplomanti in doktorandi socialne gerontologije ter prostovoljci in zaposlenimi v domovih upokojujencev, ki so v teh težkih trenutkih starostnikom stali ob strani.

Študenti in diplomanti študijskega programa socialne gerontologije so med epidemijo covid-19 aktivno sodelovali pri preprečevanju okužb in blaženju posledic. Predstojnica socialne gerontologije na visokošolskem zavodu Alma Mater Europaea, prof. dr. **Jana Goriup**, pravi, da diplomanti socialne gerontologije obvladajo različne metode in tehnike za razumevanje starejših in uspešno delo z njimi, tudi v zahtevnih razmerah, kot je epidemija covid-19. Veliko študentov socialne gerontologije se je med epidemijo priključilo študentski humanitarni iniciativi s sloganom **#kernamjemar**, katere pobudnica je bila **Veronika Gorišek**. **Naja Šarec**, ki se je kot prostovoljka vključila v Dom upokojujencev Domžale, izpostavlja predvsem žalostne glasove starostnikov, ki pravijo, da so jih svojci pozabili. Ob tem **Mitja Slapar** pove, da jih stiska, ki jo doživljajo pri delu s starostniki med karanteno, medsebojno povezuje: »*Vsi smo enaki, vsi enakopravni, nepogrešljivi in cenjeni.*«

Ana Petrič pri svojem delu s starostniki ugotavlja, da je epidemija dodatna preizkušnja zdravstvenega in socialnega sistema. Vse preteklo dogajanje, od dobave zaščitne

Foto: arhiv DSO Ljubljana Vič - Rudnik

Vsi smo enaki, vsi enakopravni, nepogrešljivi in cenjeni.

opreme do namestitve v bolnišnice in visoke mere nestrpnosti, je odraz našega odnosa do starostnikov. Tudi **Urška Bratun** opozarja, da se v družbi pojavlja retorika, ki predstavlja nevarnost poglobljanja negativnega odnosa do starostnikov in lahko vodi v krepitev predsodkov.

Direktorica Doma starejših občanov Ljubljana Vič - Rudnik mag. **Melita Zorec** je izpostavila, da se zaposleni pri svojem delu srečujejo z veliko neznankami. Dnevno iz različnih virov prejemajo večje število navodil, kar predstavlja velike izzive pri organiziranju dela. Njihova prizadevanja so usmerjena v to, kako kljub doslednemu upoštevanju vseh navodil in strokovnih smernic onemogočiti vstop virusa v hišo oz. preprečiti njegovo širjenje. Čeprav domovi za ostarele nimajo ne prostorskih ne kadrovskih pogojev za učinkovito osamitev in oskrbo starostnikov s covidom-19, jih je treba izolirati v samem domu, ki nima registrirane tovrstne dejavnosti. Ob vseh prizadevanjih za zdravo in varno okolje pa jih najbolj vznemiri negativen odnos okolice ter ustanov, in sicer tako do zaposlenih kot do stanovalcev.

Ponovno na druženje, gibanje in učenje!

Katja Krivec, strokovna vodja programa dnevnih centrov aktivnosti za starejše

Stiske, ki so jih člani doživeli ob zaprtju centrov, so se pokazale že v prvem tednu samoizolacije, saj so se na nas obrnili številni člani, da bi z nami podelili svoje misli, strahove in stiske. Strokovne sodelavke jim ves ta čas nudimo strokovno oporo in skupaj z njimi iščemo najboljše možne rešitve nastale situacije. Po enem mesecu karantene se je pomanjkanje socialne mreže pokazalo še pri večjem številu članov. Člani nas lahko kontaktirajo vsak dan in tako dobijo potrebne informacije, nasvet ali pa sogovornika, ki jim krajša dolge dneve v času karantene.

Maja smo spet odprli vrata naših centrov, in sicer od 8. do 12. ure. Člane smo povabili na klepet, kavico ali čaj. Številne aktivnosti zdaj izvajamo na prostem in tako zagotavljamo čim varnejše okolje za starejše prebivalce Mestne občine Ljubljana. Veselimo se ponovnega druženja, gibanja in učenja v dnevni centrih aktivnosti.

Po petnajstih letih uspešnega delovanja smo dnevne centre aktivnosti začasno zaprli za obiskovalce. Čez noč smo vsebine oz. vsaj del aktivnosti, ki jih drugače izvajamo v centrih, prenesli na spletna družbena omrežja.

Na svoji spletni strani in Facebooku, ki sta bila že prej dobro obiskana, vsak dan objavljamo različne aktivnosti, ki jih člani lahko izvajajo doma ali v naravi. **Aktivnosti, ki jih objavljamo, so zelo raznolike:** vodena telovadba, joga, pilates in chi gong, aerobika, različni plesi, ustvarjalne delavnice, uganke in različne miselne vaje za urjenje spomina,

vaje za učenje tujih jezikov, pohodništvo in sprostivne tehnike. Med svetovalnimi filmčki se najdejo tudi brezplačni pravni nasveti, motivacijska predavanja, gledališki igri dramske skupine BOŽEKAKO in druge delavnice.

Obiskovanje dnevnih centrov je za marsikoga postal način življenja in za nekatere edina socialna mreža.

Kontakti dnevnih centrov aktivnosti za starejše Ljubljana (DCA)

DCA Povšetova 20: ☎ 01 430 51 52, 051 664 801,

✉ dca@dca-ljubljana.org

DCA Puhova 6: ☎ 01 53 44 026, 051 664 810,

✉ puhova@dca-ljubljana.org

DCA Gosposvetska 4: ☎ 01 23 22 421,

051 664 897, ✉ gospovetska@dca-ljubljana.org

DCA Tržaška 37: ☎ 051 664 842, ✉ trzaska@dca-ljubljana.org

DCA Kunaverjeva 6-8: ☎ 059 934 435,

051 664 899, ✉ kunaverjeva@dca-ljubljana.org

DCA Rudnik (Pot k Ribniku 3A): ☎ 01 427 12 21,

051 672 006, ✉ rudnik@dca-ljubljana.org

DCA Zalog (Zaloška cesta 267): ☎ 051 664 941,

✉ zalog@dca-ljubljana.org

Iztekanje projekta Integriran pristop oskrbe starejših ljudi na domu (CrossCare)

Slovensko-hrvaški projekt *Integriran pristop oskrbe starejših ljudi na domu (CrossCare)*, v katerem Mestna občina Ljubljana sodeluje kot partner, koordinira pa ga Zavod za oskrbo na domu Ljubljana, traja le še do 31. avgusta 2020. Zaključna konferenca, ki je bila predvidena na Hrvaškem v začetku maja, je bila zaradi razglašene epidemije novega koronavirusa

žal odpovedana. Toda širša javnost se bo z vsebino in rezultati projekta lahko seznanila v zaključni publikaciji, ki bo predstavila integrirani pristop oskrbe starejših ljudi na domu, s poudarkom na pomembnosti sodelovanja.

www.crosscare.si

CrossCare

Interreg
SLOVENIJA - HRVAŠKA
Evropska unija | Evropski sklad za regionalni razvoj

REPUBLIKA SLOVENIJA
SLUŽBA VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE ZA RAZVOJ
IN EVROPSKO KOHEZIJSKO POLITIKO

Skrb za begunce z urejenim statusom v Sloveniji

Jedrt Jež Furlan, foto: Marko Paramentić

Društvo

Odnos od leta 2013 izvaja kompleksen program integracije oseb z mednarodno zaščito, ki pokriva veliko področij vsakdanjega življenja ter podpira begunce pri vključevanju v novo okolje. Ko oseba pridobi mednarodno zaščito, jo Urad za oskrbo in integracijo migrantov napoti v društvo Odnos.

Irena Zajc, predsednica društva Odnos, in Franci Jazbec, vodja programov v društvu

»Zanje poiščemo najemniška stanovanja na trgu, kar je za ljudi, ki se šele vključujejo v novo okolje, skoraj nedosegljivo. Toda v sedmih letih delovanja našega društva nihče ni ostal na cesti. Nudimo jim tudi pomoč pri urejanju vseh potrebnih dokumentov, prijav na Zavodu za zaposlovanje, oddaji vlog na Center za socialno delo ter pri iskanju zdravnikov, kamor jih spremljajo zaposleni prevajalci ali prostovoljci,« je **Irena Zajc**, predsednica društva, začela naštevati številne naloge, ki se jih v društvu lotevajo.

Poleg tega staršem pomagajo vpisati otroke v vrtec ali šolo ter številnim odraslim pomagajo poiskati pomoč ob duševni stiski. Nalog nikoli ne zmanjka: »Delodajalce opozarjamo, kadar delavci delajo več, kot določa pogodba. Ali pa kadar jim ne plačujejo nadur in prispevkov. Ker nas delodajalci že poznajo in vedo, da nekdo stoji za njihovimi delavci, je kršitev manj.« Sodelovali so tudi z zakonodajalci pri stanovanjskem zakonu, predvsem pa

sproti opozarjajo na diskriminatorne primere, kot je zapiranje bančnih računov sirskih ali iranskih državljanov. »Veliko opozoril so upoštevali, nekaj naših predlogov je padlo na plodna tla,« je povzela Irena Zajc.

Cilj je vključenost v novo okolje

Begunci pogosto opravljajo veliko manj plačana dela, kot so jih doma. Na primer: če so doma delali kot inženirji z visoko izobrazbo, so tu viličarji, skladiščniki. Pri ženskah je težav še več. Doma so bile matere in gospodinje, delali so moški. V Sloveniji pa ti dobijo premajhne plače, zato si morajo delo najti tudi ženske. Tiste, ki govorijo samo svoj jezik, ne morejo biti niti snažilke. **Zato na društvu Odnos organizirajo učenje slovenščine, izobraževanje za iskanje dela, pomoč pri pisanju vlog, delavnice za ročna dela in mnogo dogodkov, kjer begunci lahko predstavijo svojo kulturo, deželo, kulinariko.** »Tisti begunci, ki so aktivni in se redno izobražujejo, so prej samostojni, kar je

zelo dober znak, da so se vključili v novo okolje,« je pojasnila Irena Zajc.

Društvo Odnos deluje tudi na področju ozaveščanja javnosti, največ pa se dogaja ob svetovnem dnevu beguncev **20. junija**. Najbolj odprti so otroci. Četudi so sprva sumničavi do begunskih otrok, zaradi vsega, kar slišijo doma, v bližnji okolici in od medijev, se hitro odprejo in povežejo z begunskimi otroki. Za odrasle begunce velja, da so med seboj povezani in solidarni.

Delovanje društva v času epidemije

V času epidemije ni bilo v društvu nič manj individualnega dela. »Nekateri naši varovanci so imeli odprte nujne zadeve, drugi pa so predvsem potrebovali nekoga, s katerim bi se pogovorili in podelili svoje skrbi in stiske. Nimajo lastnega

« Najbolj odprti so otroci. Četudi so sprva sumničavi, se hitro povežejo z begunskimi otroki.

prevoza, mnogi nimajo niti dostopa do interneta, težko gredo v trgovino brez avta ali brez zaščitnih sredstev,« mi je razmere opisovala Irena Zajc. »Družine šolajočih otrok imajo stiske z razumevanjem navodil za učenje, nimajo računalnikov, tiskalnikov, podpore pri delu z otroki doma. Veliko beguncev ima težje, kronične bolezni, vendar dostopa do zdravnikov in nujnih kontrol v času epidemije ni bilo. Svetovanje po telefonu je težje zaradi omejenega znanja slovenščine,« je povzela Irena Zajc.

Ireni Zajc in njenemu možu Franciju Jazbecu, doktorju politologije in vodji programov v društvu, je nenehno soočanje z drugačnimi in pomoč pri njihovih stiskah nekaj vsakdanjega. Društvo Odnos sta skupaj s somišljeniki ustanovila leta 2006, saj sta želela oblikovati podporno okolje za vse socialno izključene osebe, še posebej migrante. V načrtih pa imata razširitev programov tudi na druge skupine socialno šibkejših in ogroženih.

🌐 www.odnos.si

Ko se ne strinjamo

Pritožbeni postopek po Zakonu o pacientovih pravicah

Matjaž Jakin, svetovalna pisarna Zveze potrošnikov Slovenije

Foto: arhiv UKC

Epidemija novega koronavirusa je bolj kot kdajkoli spodbudila razmisleke o javnem zdravju in pravici do zdravja.

Zveza potrošnikov Slovenije že vrsto let občanom Mestne občine Ljubljana nudi svetovanje glede njihovih pravic, ko so v vlogi pacientov. Vprašanj je veliko, a eno najpogostejših je, kako ukrepati, kadar se z izvajalcem zdravstvene storitve ne strinjamo. Pacienti imajo v takšnih primerih pogosto občutek, da so nemočni in ne morejo uveljavljati svojih pravic. Čeprav je najbolje, da spore najprej poskušamo rešiti sporazumno in neposredno z izvajalcem, je vsekakor pomembno, da pacienti poznajo svoje pravice in pritožbene postopke.

Ne zamudite rokov!

Prvi rok za vložitev prve zahteve pri izvajalcu

Za vložitev t. i. prve zahteve sta pomembna predvsem naslednja zakonska roka, ki ju pacient ne sme zamuditi:

- zaradi neustreznega odnosa zdravstvenih delavcev oziroma sodelavcev lahko pacient vloži prvo zahtevo (pritožbo) najkasneje v 15 dneh od domnevne kršitve;

- zaradi domnevno neustreznega ravnanja pri zagotavljanju zdravstvene oskrbe pa najpozneje v 30 dneh po končani zdravstveni oskrbi.

Če je za kršitev izvedel kasneje oziroma če so se posledice kršitve pokazale kasneje, lahko pritožbo vloži še tri mesece po poteku zgornjih rokov.

Drugi rok za vložitev druge zahteve pri Komisiji RS za varstvo pacientovih pravic

Kadar dogovor z izvajalcem ni dosežen oziroma ga izvajalec ne spoštuje ali pa se na prvo zahtevo sploh ni odzval, imajo pacienti pravico do pritožbe (t. i. druga zahteva) na Komisijo za varstvo pacientovih pravic:

- drugo zahtevo lahko pacient vloži najpozneje v 15 dneh po vročitvi zapisnika iz postopka za obravnavo prve zahteve ali v 15 dneh po poteku roka za izvršitev dogovora;
- če izvajalec zdravstvene dejavnosti obravnave prve zahteve ni izvedel, lahko pacient vloži drugo zahtevo v 30 dneh od vložitve popolne prve zahteve.

Občani Mestne občine Ljubljana, ki želijo več informacij o pritožbenih postopkih ali imajo druga vprašanja v zvezi s pravicami pacientov, nas lahko kontaktirajo pisno, po telefonu ali po elektronski pošti:

Zveza potrošnikov Slovenije, Tržaška 2, 1000 Ljubljana

☎ **01 47 40 610** (od ponedeljka do petka med 9. in 14. uro) ✉ **pacienti@zps.si**

Spoštovane krvodajalke in krvodajalci!

Rdeči križ Slovenije – Območno združenje Ljubljana vas obvešča, da odvzemi krvi še vedno potekajo v prilagojeni obliki: potrebna je najava, da se predhodno preveri primernost za darovanje. Če želite darovati, pokličite ☎ 051 389 270 ali 051 672 147 in se dogovorite o uri prihoda z Zavodom RS za transfuzijsko medicino. 🌐 www.ztm.si
Hvala, ker darujete kri za življenje.

24-URNO
TELEFONSKO
SVETOVANJE

HIŠA LJUBHOSPICA
na **051 322 979**

24/7 telefonska dostopnost za strokovno svetovanje na področju celostne paliativne oskrbe v obdobju zaključevanja življenja.

LJUBHOSPIC
Hvaležni za življenje.

Konflikt ali nasilje?

Težnja človeka, da z drugimi ljudmi spleta odnose, je ena njegovih najznačilnejših lastnosti, ki lahko bistveno prispeva k osebnemu zadovoljstvu in dobremu psihofizičnemu zdravju. Odnosi, ki jih ustvarjamo, so različni, a najpomembnejši so zagotovo tisti, v katerih nam uspe doseči bližino.

Tjaša Hrovat, Društvo za nenasilno komunikacijo, foto: Dunja Wedam

Bližina z drugimi pomeni občutek sprejetosti, varnosti, ljubljenosti, občutek, da smo vredni in pomembni.

Bližina z drugimi pomeni občutek sprejetosti, varnosti, ljubljenosti, občutek, da smo vredni in pomembni. Hkrati smo v odnosih z najbližjimi tudi najbolj ranljivi. A še vedno varni. V večini odnosov smo varni, tudi kadar doživljamo težke preizkušnje. Še vedno ljubljeni. V odnosih, kjer je prisotno nasilje, pa je bližina le navidezna: v takem odnosu nikoli nismo zares varni. **Bistvena razlika med nasiljem in konflikti je namreč ta, da nasilje odnose uničuje, konflikti pa nudijo priložnost, da odnos okrepimo in poglobimo.** Uspešno razrešen konflikt nima zmagovalcev in poražencev, a pot do tega je včasih dolga. Morda bomo hitro dosegli, kar želimo, če za rešitev konflikta uporabimo nasilje. Zato se zdi, da nasilje deluje. A to je le utvara: z nasiljem bomo namreč prizadeli sočloveka in poškodovali odnos, pogosto nepopravljivo. Prav zaradi uničevanja odnosov nasilje dolgoročno ne škoduje le osebi, ki ga doživlja, temveč tudi tistemu, ki ga povzroča.

V času izolacije ali drugih obdobjih, ko smo prisiljeni večino časa preživeti z najožjimi družinskimi člani, so nestrinjanje, nestrpnost in konflikti lahko pogostejši, kar je povsem normalno. V vsakem odnosu je lahko prostor za konflikt: prostor za trk različnih želja, potreb in interesov. Celo prav je, da je tako, saj to pomeni, da se počutimo dovolj varni, da izražamo svoje želje in potrebe. Pomembno pa je, da konflikte

rešujemo nenasilno. Tudi med konfliktom se bomo lahko počutili neprijetno, a pri tem ne bomo ogroženi, posledice uspešno razrešenega konflikta pa bodo pozitivne, ne pa škodljive. Cilj reševanja konflikta je dogovor, ki je uresničljiv in sprejemljiv za vse vpletene osebe, ta pa je dosegljiv le takrat, ko med osebama obstaja ravnovesje moči, oziroma takrat, ko oseba z več moči te ne zlorablja za dosego svojega cilja. **Zloraba moči je namreč nasilje in nasilje ima povsem drug cilj. Ta je drugi osebi škodovati, si jo podrediti, jo v nekaj prisiliti in podobno.**

Če imate v odnosu občutek, da morate zatirati veliko svojih želja in potreb, če se morate večino časa prilagajati in izpolnjevati želje in potrebe drugega, če se druge osebe morda bojite ter ob tem doživljate še razne druge oblike nasilja, potem je to znak, da ne gre za konflikten odnos, ki ga lahko s svojim trudom in prilagajanjem izboljšate, temveč doživljate nasilje. Poiščite pomoč. **Pravico imate, da ste v svojih odnosih varni ali da jih varno zapustite, če ugotovite, da v njih ne želite več vztrajati.**

RAZLIKA MED KONFLIKTOM IN NASILJEM

KONFLIKT	NASILJE
Moč med osebami je enakomerno razporejena ali fluidna , lahko tudi neenakomerna (učiteljica-učenka).	Moč je neenakomerno razporejena . Oseba, ki izvaja nasilje, ima več moči (fizične ali socialne, pozicijske ...) od osebe, nad katero izvaja nasilje.
Gre za neprijetno doživetje.	Gre za nevarno in škodljivo doživetje.
Lahko ima pozitiven vpliv (ugodno razrešen konflikt odnos poglobi).	Ima negativen vpliv na žrtev, povzročitelja in opazovalce.
Konflikti so neizogibni .	Nasilje lahko preprečimo in smo ga dolžni preprečiti .
Konflikte doživljajo vs .	Nasilje doživljajo in povzročajo le nekatero osebo .
Posredovanje ni nujno .	Posredovanje je nujno .
Konfliktov ni treba preprečevati .	Nasilje je treba preprečevati .
Namen je uskladiti nasprotujoče si interese , želje.	Namen je drugo osebo ponižati, prestrašiti, uničiti, ji škodovati (zavedno ali nezavedno).
Konfliktu se lahko izognemo ali ga prekinemo.	Na to, ali bo druga oseba do nas nasilna, skoraj nimamo vpliva.
Lahko gre za enkratni dogodek.	Gre za ponavljajoče se vedenje ali hušji enkratni dogodek.
Odgovornost je na strani vseh vpletenih.	Odgovornost je na strani osebe, ki nasilje povzroča.

Avtorici: Katja Zabukovec Kerin in Tjaša Hrovat, Društvo za nenasilno komunikacijo

POMEMBNE TELEFONSKE ŠTEVILKE

Krizni center za ženske in otroke, žrtve nasilja

(sprejemajo le zdrave osebe, ki nimajo simptomov okužbe s covidom-19) je dosegljiv 24 ur na dan, vse dni v tednu, na

☎ **031 233 211**.

Varne hiše društva SOS telefon:

☎ **080 11 55**

Psihosocialno svetovanje in podpora:

Društvo SOS telefon za ženske in otroke žrtve nasilja

vsak delovni dan od 9.00 do 15.00:

☎ **031 699 333**

vsak dan od 12.00 do 18.00 **SOS telefon:**

☎ **080 11 55**

✉ **drustvo-sos@drustvo-sos.si**

Društvo za nenasilno komunikacijo

vsak delovnik od 8.00 do 20.00 na:

☎ **01 4344 822, 031 770 120**

✉ **info@drustvo-dnk.si**

Društvo Ženska svetovalnica

vsak delovnik od 9.00 do 18.00 na:

☎ **01 25 11 602, 040 359 909** in

051 338 811

Krizni telefon od petka od 18.00 do
prvega delovnega dne do 9.00 na

☎ **051 338 811**

✉ **zenska@svetovalnica.org**

Združenje za MOČ – Celostna psihosocialna pomoč žrtvam spolnega nasilja in drugih oblik nasilja

vse dni v tednu, tudi izven delovnega
časa, na ☎ **080 28 80** in **041 204 949**

✉ **info@zamoc.si**

fb **@SkupajZaMoc**

Beli obroč Slovenije, Društvo za pomoč žrtvam kaznivih dejanj

od ponedeljka do petka od 10.00
do 16.00 na: ☎ **01 430 54 90** in

040 772 276

✉ **beliobroc@gmail.com**

Svetovanje, namenjeno otrokom, mladostnikom, staršem, strokovnim in dežurnim delavcem:

Lunina vila, Inštitut za zaščito otrok

24h/dan ☎ **031 665 266**

✉ **svetovanje@luninavila.si**

V Ljubljani telefoni ne zvonijo v prazno

Besedilo in foto: **Katarina Lukešević**

Borut S. Pogačnik, vodja dežurne psihosocialne službe pri Združenju invalidov – Forumu Slovenije (ZIFS) s sedežem na Linhartovi 3 za Bežigradom, je ves čas pandemije od osmih zjutraj do devetih zvečer vse dni v tednu dvigoval telefon. Sam pravi: »Nikoli ne vprašaj, kdo zvonijo, ampak zakaj zvonijo?« Na številki ☎ **041 381 679** in na ✉ **info@zifs.si** se je zvrstilo na stotine vprašanj s številnih področij, ki zadevajo vse Ljubljančane in ne le invalidov.

Kako, da ste se odločili za uvedbo dežurne psihosocialne službe v času, ko se je večina ljudi in ustanov izolirala?

Stanje na ravni psihosocialne oskrbe je bilo srh vzbujajoče, saj so se mnoge službe umaknile v osamo. Njihove telefonske številke so postale nedostopne. Ker mi je problematika ljudi v stiskah zelo blizu in sem se z njo ukvarjal, ko sem deloval v svetovalnici Živa na Hranilniški za Bežigradom, sem takoj organiziral delo tako, da sem se osredotočil na razreševanje kriz in težav Ljubljančanov, ki so me klicali.

Zaradi katerih stisk so vas Ljubljančani največkrat poklicali?

To so zlasti različne duševne krize, pri mnogih tudi že zametki tegob, ki se utegnejo razviti v duševno bolezen. V tem času se je izkazalo, da smo vsi zelo ranljivi. Veliko ljudem se je enostavno podrlo življenje, ker so izgubili nadzor nad njim. Invalidi so klicali tudi v zvezi z različnimi pravnimi in finančnimi vprašanji. Številni so se pritoževali zaradi zapiranja bančnih podružnic v Ljubljani in nedosegljivosti z invalidskim vozičkom tistih, ki so ostale odprte.

V takih družbenih krizah se velikokrat soočimo z mislimi na samomor in s poskusi samomora. Psiholog iz »taborišča smrti« Viktor Frankl je svoje paciente vedno vprašal: »Zakaj se še niste ubili?« Skušal je ugotoviti, kaj je ohranjalo njihov smisel življenja.

Borut S. Pogačnik

Ali ni obravnava samomorilcev zelo zahtevna in tudi tvegana?

Seveda je, vendar sem član Slovenskega združenja za preprečevanje samomora in imam precejšnje znanje s področja suicidologije, zato lahko pri tem kar uspešno pomagam.

Kako deluje dežurna psihosocialna služba in kdaj? Kako vse to sploh zmorete?

K sreči sem že od nekaj dobro energetsko opremljen, pomembna pa je tudi samozavest, ki jo lahko dajo številna znanja s področja humanističnih ved. Občanke in občani so klicali celo ob štirih ponoči z vseh koncev Ljubljane ter okolice. Že samo človeški glas in občutek, da niso sami, jim je veliko pomenil.

Če se bo epidemija covid-19 ponovila spet jeseni, boste še dežurali?

Seveda bomo. Na to se nekako že pripravljamo, saj je ponovitev res mogoča. Na Kitajskem, denimo, še vedno niso ukinili krvavih tržnic.

Menite, da nam je bil covid-19 usojen?

Vprašanje odpira področja, na katera dandanes skuša odgovoriti tudi kvantna fizika. Že Carl G. Jung je v zakonitostih sinhronicitete podprl mnenje, da slučajnosti ni. Verjetno tudi ni slučajno, da nam je narava po tolikih desetletjih zanemarjanja in uničevanja odgovorila na vprašanje okoljevarstvenikov: »Do katere točke lahko še uničujemo naše okolje?« Usoda je posledica uničevanja!

Raba spletnih vsebin in e-naprav

Petra Belina, Logout

Spremenjene razmere so porušile ustaljene vzorce vsakdanjika. Stiske ranljivih čezmernih uporabnikov spletnih vsebin so prišle še bolj do izraza in spremembe vedenj, ki smo jih na Logoutu skupaj z zasvojenimi in čezmernimi uporabniki spletnih vsebin potrpežljivo gradili, so se znašle na preizkušnji.

Eden od naših svetovancev si je ravno zadal kratkoročne cilje, ki niso bili povezani z uporabo spleta. V začetku marca je začel hoditi v fitness, vpisal se je v avtošolo ter v tečaj za pripravo na sprejemne izpite. Poleg tega je obiskoval tudi naše individualno svetovanje in ostale podperne aktivnosti. Kot bi odrezal, so cilji zamrznili v času. Prvo pomoč za sprostitev in pobeg pred skrbmi je tako spet ponudil računalnik. Po nekaj neprespanih nočeh in krepitvi stiske je sledil pravi klic na pomoč. »Halo, kdaj bi se lahko čim prej oglasil? Je možno že danes?«

Dinamika svetovalnega dela se je v času izolacije spremenila. Delo smo v celoti preselili na splet. Individualna svetovanja in skupine za mladostnike so zaživele v digitalnem okolju. Zunanji svet, poln strahov in negotovosti, je pri nekaterih le še poglobil občutek tesnobe. Poleg obstoječih uporabnikov je bilo opazno veliko povratnikov, ki so v preteklosti že uspešno zaključili program Logout&Restart. Zdaj pa so zaradi negotove situacije in porušene dnevne rutine ponovno našli uteho pred stiskami v čezmerni uporabi zaslonov. Ponovni login. Tako so se znova obrnili na nas po pomoč in podporo.

Iz novih razmer smo poskušali narediti največ. Toda svetovanje prek videoklica od udeležencev zahteva še večjo mero koncentracije. Od svetovalca terja več energije, tudi zaradi mimičnih poudarkov ob slabše zaznani neverbalni komunikaciji. Nenavadna se zdi celo kratka tišina, ki smo je v normalni komunikaciji vajeni in jo potrebujemo.

Vsem ciljnim skupinam smo v času izolacije poskusili zagotoviti

aktualne in relevantne vsebine. Tako je nastala ideja za spletni projekt **RokOut za najmlajše uporabnike spletnih vsebin**. V njem otrokom in mladostnikom v hudomušnih kratkih videih predstavljamo različne tvegane spletne aktivnosti: **www.logout.si/sl/projekti/rokout**. Družinam smo s podporo ministrstva za zdravje omogočili ustvarjanje **elektronskih različic družinskih pogodb za uporabo elektronskih naprav**: družine si lahko sestavijo poljubne pogodbe s pravili in zavezami za zdravo in varno uporabo pametnega telefona, tablice, računalnika, igralne konzole: **www.logout.si/sl/moja-pogodba**.

Prednosti svetovanja v živo:

- uporabniki se lažje sprostijo,
- lažje komunicirajo o splošnih temah,
- veliko lažje zaupajo in se pogovarjajo o intimnih temah,
- lažje vzdržujejo pozornost, predvsem pa je
- manj motečih dejavnikov.

LOGOUT

Center pomoči pri prekomerni rabi interneta

Logout je prvi specializirani center pomoči pri prekomerni uporabi spletnih vsebin.

☎ 080 73 76, ✉ info@logout.si

🌐 www.logout.si

Kam v socialni stiski?

Alenka Žagar, Oddelek za zdravje in socialno varstvo

Z rahljanjem izrednih ukrepov zaradi epidemije novega koronavirusa se zdi, da popuščajo tudi kolektivno nelagodje, tesnoba in strah, življenje se polagoma vrača v ustaljene tirnice. A zdi se tudi, da so stiske mnogih še globlje, veliko socialnih stisk pa je nastalo na novo.

VMestni občini Ljubljana smo vseskozi pozorni na socialne stiske občank in občanov in skušamo po najboljših močeh ter v okviru zmožnosti prispevati k njihovemu blaženju. Z izvajanjem zakonskih obveznosti omogočamo, da so tudi občanke in občani brez prihodkov in premoženja deležni storitev družinskega pomočnika in pomoči na domu ter sprejeti v institucionalno oskrbo.

Občanke in občani v socialni stiski lahko pod pogoji iz občinskega odloka **pridobijo denarno pomoč za premostitev trenutne materialne ogroženosti**, pravico do (delnega) kritja določenih stroškov, povezanih s šolanjem svojih otrok (nakup šolskih potrebščin, letovanja, kosila), občanke in občani, starejši od 65 let, pravico do kritja stroškov kosil ter starši novorojencev pomoč ob rojstvu otroka.

S sredstvi za programe, ki jih sofinanciramo preko rednih letnih javnih razpisov Ljubljana - zdravo mesto, **prispevamo k preprečevanju in reševanju kompleksnih težav različnih ciljnih skupin** (starejši, ljudje s težavami zaradi zasvojenosti, brezdomni, ženske in otroci, ki so žrtve nasilja, otroci in mladostniki iz manj spodbudnih okolij, Romi, imigranti, osebe LGBTQ+ itd.).

V tem okviru prispevamo tudi k lažšanju najhujših eksistenčnih stisk, saj omogočamo razdeljevanje hrane, obleke in obutve ter nastanitve za brezdomne. V okviru svojih možnosti in pristojnosti zagotavljamo tudi številne druge spodbude za socialno šibkejše na področjih vzgoje in izobraževanja, kulture ter športa in rekreacije, na osnovi skrbno načrtovane mestne stanovanjske politike zagotavljamo najemna oskrbovana stanovanja za starejše, nujne bivalne enote in neprofitna najemna stanovanja, z oddajanjem vrtničkov v zakup pa spodbujamo obdelovanje zemlje in samooskrbo.

Ključne organizacije, ki v Ljubljani nudijo pomoč ali posredujejo v socialni stiski

CENTER ZA SOCIALNO DELO LJUBLJANA

☎ 01 475 08 50

✉ gp-csd.ljubl@gov.si

Center za socialno delo Ljubljana, Enota Ljubljana Bežigrad

☎ 01 300 18 00 in 01 300 18 01

✉ gpcsd.ljbez@gov.si

Center za socialno delo Ljubljana, Enota Ljubljana Center

☎ 01 475 08 00

✉ gpcsd.ljcen@gov.si

Center za socialno delo Ljubljana, Enota Ljubljana Moste - Polje

☎ 01 587 34 00

✉ gpcsd.ljmos@gov.si

Center za socialno delo Ljubljana, Enota Ljubljana Vič - Rudnik

☎ 01 200 21 40

✉ gpcsd.ljvic@gov.si

Center za socialno delo Ljubljana, Enota Ljubljana Šiška

☎ 01 583 98 00

✉ gpcsd.ljsis@gov.si

RDEČI KRIŽ SLOVENIJE – OBMOČNO ZDRUŽENJE LJUBLJANA

☎ 01 425 34 19, 040 871 589, 041 706 657

✉ info@rddecikrizljubljana.si

ZVEZA PRIJATELJEV MLADINE LJUBLJANA MOSTE - POLJE

☎ 01 54 43 043

✉ info@zpmmoste.net

PRELONI – INŠTITUT ZA DRUŽINSKO TERAPIJO, SVETOVANJE IN IZOBRAŽEVANJE (pomoč v finančnih stiskah in dolgovih)

☎ 040 200 030

✉ prelomi@siol.net

Spanje, sprehod, hvaležnost in druženje

Sara Pavlovič, Tjaša Hauptman, Taja Vidonja, Polona Kralj,
Društvo študentov psihologije Slovenije, foto: Dunja Wedam

Nekaj časa si vzemite samo zase: vključite se v dejavnosti, ki vas veselijo in dopolnjujejo.

Za svoje duševno zdravje lahko veliko naredimo tudi sami. V Društvu študentov psihologije Slovenije smo zato pripravili nekaj nasvetov, kako lahko sami izboljšamo svoje počutje.

Privoščimo si dovolj spanja, saj dobro vpliva tako na duševno zdravje kot na različne možganske funkcije. Spanje se namreč vedno znova dokazuje kot podpornik spomina, tako pred učenjem, ko možgane pripravi na ustvarjanje novih spominov, kot tudi po njem, ko spomine utrdi in prepreči pozabljanje.

Če izvajamo tehnike sproščanja ali meditacije, smo manj dovzetni za stresne dejavnike vsakdana, smo vedrejši, zadovoljnejši in bolj optimistični, raven kvalitete življenja je višja in dovzetnost za obolenja se zmanjša. **Učinkovito sproščanje nam pomaga, da nehamo preišljevati o stresnih stvareh,** omogoči nam telesno sprostitvev, znižanje ravni stresnih hormonov, sprostitvev napetih mišic ter znižanje srčnega utripa in krvnega tlaka.

Na duševno zdravje zelo dobro vplivajo tudi sprehodi po naravi, saj pomagajo celo pri izboljšanju spomina in učenju. Študije so pokazale, da imajo **posamezniki,**

ki več časa preživijo v naravi, nižjo raven stresnega hormona kortizola v primerjavi s tistimi, ki več časa preživijo v zaprtih prostorih.

Raziskave na področju pozitivne psihologije so pokazale, da hvaležnost močno povezujemo s srečo.

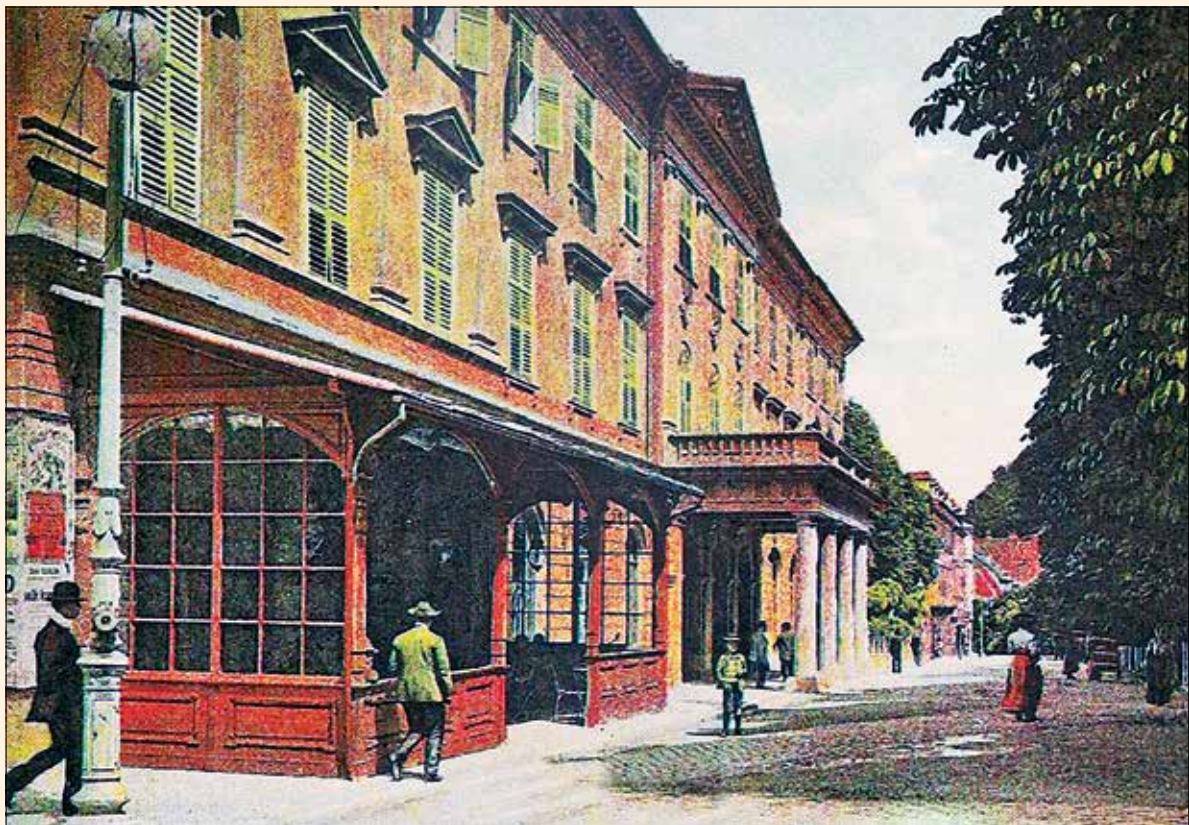
Posamezniki, ki so hvaležni, so ponavadi tudi srečnejši, bolj zdravi ter se počutijo bolj izpopolnjene. Hvaležnost lahko posamezniku pomaga pri obvladovanju stresa ter ugodno vpliva celo na srčni utrip. Naš nasvet je torej: vsak dan si zapišite tri stvari, za katere ste hvaležni.

Ena izmed najpomembnejših dejavnosti ljudi je druženje s prijatelji in bližnjimi. To pomembno vpliva tudi na naše duševno zdravje, zato priporočamo, da ostajamo v stiku. Družimo se lahko na veliko različnih načinov: kakorkoli pa **druženje vzbuja prijetna čustva, večji občutek sreče, pripadnosti in povezanosti.**

Družabni utrip Ljubljane

dr. David Petelin

V mesecih, ko je naša življenja narekoval novi koronavirus, smo se zavedeli, kako pomemben del kakovosti naših življenj je druženje. V prejšnji številki glasila smo opredelili ključne mejnike zgodovine solidarnosti v Ljubljani, tokrat pa se posvečamo zgodovini druženja in družabnemu življenju. Tudi naši predniki so se v vseh obdobjih zgodovine mesta radi družili in zabavali. Že v času rimske Emone je bilo druženje pomemben del vsakdanjika. Srce antičnega javnega življenja je bil forum, kjer so bile vse pomembne politične, verske in trgovske zgradbe.

Razglednica Kongresnega trga s Kazino

Emonci so se običajno družili na javnih trgih in ulicah, v tabernah, na množičnih prireditvah ter v javnih kopališčih. Premožnejši Rimljani so sorodnike, prijatelje in družabnike vabili na pojedine, recitale in kramljanje kar v svoje vile. Vsi sloji prebivalcev pa so se srečevali v termah, zato je bil to pomemben vsakodnevni družabni dogodek. Kakor druga rimska mesta je najbrž tudi Emona imela amfiteater, kjer so potekali gladiatorski boji, atletske igre, različna tekmovanja in javne usmrtitve. Dramska dela pa so se odvijala v teatru, ki naj bi se po nepotrjeni teoriji naslanjal na Grajski grič. Na arheološkem najdišču NUK II so našli koščene kocke, črno-bele žetone in velike novčne najdbe, kar priča o obstoju igralnice. Kjer raste novi Šumi, pa so arheologi izkopali glinen falus, ki napeljuje na morebitni kraj opravljanja najstarejše obrti. **A pestrost, oblika in vsebina družabnega življenja so bile kakor danes odvisne od posameznikovega premoženja, družbenega sloja, izobrazbe in okusa.**

Čas dela in čas praznovanja

V srednjeveški Ljubljani je bila skoraj tretjina dni v letu prostih, saj so se nedeljam pridružili številni cerkveni

prazniki. Res pa je, da je običajni delovni dan trajal tudi do 15 ur. Zato meščani niso zamudili priložnosti za druženje in veseljačenje ob godovih, porokah, krstih, proščenjih, novih mašah, romanjih, ogledu meja in ob mojstrskih izpitih ter na sedminah. Ljubljančani vseh starosti so se še posebej radi naslajali ob usmrtitvah in kaznovanju, takratnim javnim spektaklom. Godba je privabljala gledalce k spremljanju izvrševanja javnega šibanja, vabila k norčevanju iz obsojencev v sramotilnih kletkah in iz jahačev na lesenem oslu pred mestno hišo ter k roganju goljufivim pekom, ki so jih za kazen potapljali v Ljubljaničo.

Čolnarski boji in viteški turnirji

Tudi cehi so imeli svoje zapovedane praznične dneve. O čolnarskem praznovanju poroča Valvasor že za leto 1092, ko naj bi se na Ljubljaniči odvijali spretnostni boji med trnovskimi in krakovskimi čolnarji. Zmagovalec je moral nasprotnika, ki je stal spredaj na čolnu, z dolgim drogom pahniti v vodo, za drugo in tretje mesto pa so veslali do Gornjega (Čevljarskega) mostu. Še nevarnejši so bili srednjeveški viteški turnirji, ki so v Ljubljani potekali vse do 17. stol. Spopad dveh mož v oklepu

so v 16. stol. zamenjali z bodenjem rinke, obroča, ščita ali pa celo turške glave (prsten igra, stehvanje), zadnji taki plemiški igri pa zasledimo februarja 1652 na Novem trgu pred lontovžem in desetletje kasneje pred kapucinskim samostanom na današnjem Kongresnem trgu. Tovrstnim tekmovanjem so se s pojavom smodnika in mušket pridružila strelska tekmovanja. Med višjim slojem je bil priljubljen tudi lov na divjad na Barju.

»Plesale lepote 'z Ljubljane so cele«

V stari Ljubljani so meščani radi zaplesali pri stoletni lipi na Starem trgu. Po Valvasorjevi zgodbi o prevzetni lepotici Urši Šefer, ki jo je poleti 1547 usodni mladenič odpeljal mimo Stiškega dvorca v globine Ljubljaniče, je Prešeren spisal balado Povodni mož. Legenda tako razkriva, da se je **ples v paru z italijanskih renesančnih dvorov pri nas pojavil šele v 16. stol., prej pa je prevladoval skupinski ples.** Zaradi pogostih preprirov in pretefov je oblast preganjala igranje po gostilnah in trgih ter izdajala posebne plesne rede. Na turjaškem posestvu v Gradišču je plemstvo sredi 17. stol. postavilo stanovsko igrišče s plesnim mojstrom. Zaradi iger z žogo je igrišče dobilo ime balovž, imenitni plesi, ki so se odvijali

tam, pa bali. V rotovžu, jezuitskem kolegiju in lantovžu so nastopale potujoče gledališke in operne skupine, za načrtovani prihod cesarja pa so deželni stanovi leta 1765 iz jahalnice zgradili stanovsko gledališče. Iz ostankov jezuitske gimnazije je leta 1774 zrasla baročna stavba redute, kjer so potekali priljubljeni družabni dogodki in plesi v maskah.

Kavarna, kraljica ljubljanske družabnosti

Že stoletja so med najbolj obiskanimi družabnimi prostori v mestu gostilne, krčme, kavarne in vinotoči. Največ se je spilo prav vina. Pivo (ol) in žganje sta prišla v Ljubljano šele v 2. polovici 16. stol., do takrat je bilo po gostilnah možno dobiti vipavca, teran in cviček, v začetku 18. stol. pa sta se jim pridružili še kava in čokolada. Vino je teklo tudi ob izvolitvah mestnega sodnika in župana ter na sejah mestnega sveta. V gostilnah so kartali, kockali in kegljali. Še v 18. stol. je bilo izredno priljubljeno reševanje ugank. Gostilnam se je leta 1713 pridružila prva ljubljanska kavarna, znanilka novih časov. V 19. stol. so meščani kofetkali, brali časopise in igrali biljard že v 14-ih kavarnah.

Sprehodi in promenada

Po Valvasorju naj bi imela Ljubljana že v srednjem veku prijetno sprehajalno gozdno pot na Grajski grič, ki je peljala mimo strelišča do grajske trdnjave. V baročnem času so v okolici mesta vzniknili okrasni vrtovi bogatejših meščanov in plemičev. Prvo večje sprehajališče, ki je bilo od leta 1789 tudi odprto za javnost, so bili Zoisovi vrtovi, ki so se raztezali na nekaj hektarjih. Na mestu današnjih Plečnikovih tržnic, kjer je nekoč stalo srednjeveško obzidje, je bilo leta 1812 urejeno prvo javno sprehajališče v mestu (Šolski drevored). V času francoskih Ilirskih provinc je Ljubljana dobila botanični vrt in zemetke parka Zvezde ter večje parkovne ureditve med Tivoljskim in Cekinovim gradom. **Sprehodi so bili družabne narave, tukaj so se spletla nova poznanstva in ljubezni**, sprehajalci pa so razkazovali družbeni status ter modne novosti. Na prelomu v 20. stol. je bila pot priljubljene promenade večkrat spremenjena, sprva je potekala krožno po starem mestnem jedru, nato razširjena mimo Pošte čez Kongresni trg, po prvi svetovni vojni pa se je ustalila na Cankarjevi cesti do parka Tivolija.

Vzpon slovenskega meščanstva

Na robu Kongresnega trga si je društvo Kazina, ki je nastalo že leta 1775 in delovalo v prostorih lantovža, leta 1838

postavilo klasicistično stavbo kot elitno zbirališče izbrane ljubljanske visoke družbe. Tam so pospeševali domačo trgovino, ostrili okus in izobrazbo ter prirejali zabave, primerne za izobražene kroge. Dvonadstropna zgradba je gostila kavarno, restavracijo, igralne in biljardne sobe, kadilnici, jedilnici, čitalnici ter veliko dvorano. Središče slovenske čitalniške kulture je od ustanovitve leta 1861 postala ljubljanska čitalnica, ki je skrbelo za družabnost, omikano slovensko konverzacijo, veselice, recitacije (besede), petje in muziciranje narodno uglasenih skladb ter uprizorjanje dramskih del. Vedno večja polarizacija družbenega življenja na nemški in slovenski nacionalni sentiment se je izkazovala tudi v ločenih kulturnih ustanovah. V prostem času so meščani zahajali v ločene gostilne in kavarne, na plesne in slavnostne sprejeme ter v gledališča.

Ob koncu stoletja je bila zelo priljubljena kavarna Evropa, kasneje pa ji je primat prevzela Narodna kavarna, kamor so zahajali slovenski intelektualci, odvetniki, politiki, literati, umetniki in trgovci, medtem ko se je nemška elita družila v Kazini. Slednja je v času med svetovnjima vojnama postala domovanje različnih slovenskih klubov, ki so prirejali koncerte, praznovanja, banketne plesne in predavanja. Dobro obiskani sta bili kavarni hotelov Union in Slon. Za najelitnejšo kavarno je veljala Emona, še pred drugo svetovno vojno so odprli tudi kavarno na Nebotičniku. **Tudi za gostilne je veljalo, da so stanovsko in interesno razdeljene.** Literati in politiki so hodili v Kolovrat, k Mačku ob Ljubljanici in Roži na Židovski ulici, kjer so leta 1911 ustanovili prvi ljubljanski nogometni klub, Ilirijo. Furmanska gostilna Šestica, kjer se je spilo največ piva, je veljala kot lokal predvsem za nižji sloj, gostilna Figovec čez cesto pa že za predmestno gostilno. Za obisk predmestnih gostiln so morali narediti popoldanski ali celodnevni izlet. Izredno vabljivi predmestni gostilni sta bili Švicarija in hotel Bellevue v Tivoliju. Številne gostilne so goste zabavale tudi z živo glasbo in petjem, obiskovalci pa so neredko tudi zaplesali. V 30-ih letih 20. stol. so se začeli pojavljati nočni lokali, ki so bili ob vikendih odprti vso noč, zaradi veliko popitega alkohola pa so se gostje pogosto tudi stekli.

Družabno-športni dogodki

Vse do druge svetovne vojne so bile priljubljene tudi čajanke, vrtno zabave in literarni krožki. Množično so obiskovali predstave iluzionistov in čarovnikov pa tudi cirkuse, ki so gostovali v Tivoliju. V Ljubljano so prihajala potujoča podjetja,

ki so prikazovala panorame in fotografije raznolikih krajev po svetu. Med mestnim prebivalstvom je bilo že konec 19. stol. zelo popularno kolesarjenje po okolici Ljubljane in pohodništvo na bližnje sredogorje, v zimskem času pa sankanje, drsanje in smučanje. Z razvojem telesne kulture in športa v 19. stol. so v kasnejših desetletjih postali pomembni družabno-športni dogodki, še posebno telovadni izleti, nogometne in kolesarske tekme ter avto-moto dirke. Ena najbolj priljubljenih pristočasnih dejavnosti je v 20. stol. postal obisk kinodvorane.

Novi čas, novo življenje

Socialistični način življenja je prinesel številne nove oblike preživljanja prostega časa ter močno zaznamoval ljubljanski družabni utrip. V ospredju sta bili množičnost in visoka družbena vključenost, kljub temu pa so se številne predvojne družabne aktivnosti, kot je obiskovanje kavarn, ohranile še nekaj desetletij. Najpomembnejši kulturni in zabavni medij v tistem času je bil radio. V naslednjih desetletjih je to vlogo nadgradila televizija, ki so jo sprva gledali zbrani pri družinah, ki so to novost imele doma. Poseben pomen in veljavo pa so dobile tudi nove nove nacionalne in mestne kulturne ustanove, ki so privabljale številne obiskovalce. Leta 1959 so kot naslednika ljubljanskega velesejma postavili moderno Gospodarsko razstavišče, ki še danes gosti številne sejme, festivale in množične družabne dogodke.

Z izgradnjo Hale Tivoli je Ljubljana postala tudi gostiteljica številnih evropskih in svetovnih športnih prvenstev, koncertov popularne glasbe in drugih dogodkov. Za razvoj družabnega življenja je bila pomembna preureditev Križank v letno gledališče in domovanje ljubljanskega poletnega festivala. V poletnih mesecih so obratovali številni letni kinematografi. Gostilne, menze, pivnice, slaščičarne, kavarne in drugi gostinski lokali so bili še vedno osrednji prostori družabnega življenja. Z razvojem popularne glasbe se je leta 1968 odprla prva diskoteka v Ljubljani, kulturna Stopoteka. Po osamosvojitvi je tudi Ljubljana postala sodobno mesto z razvitim nočnim dogajanjem, novimi klubskimi in družabnimi prostori. Kot nemalokrat v zgodovini mesta in kot marsikje po svetu pa se je marca 2020 zaradi izbruha epidemije novega koronavirusa začasno ustavilo tudi ljubljansko družabno življenje.

Podrobnejšo predstavitev družabnega življenja v Ljubljani si boste lahko kmalu prebrali na www.ljubljana.si.

Na »zelencih« brez zapletov

Ljubljanski potniški promet spet na ljubljanskih ulicah

Lora Power, foto: Miha Fras

Milan Mihaljevič: Veseli me, da so nas ločili s fizično pregrado, tako da je stik potnika in voznika na primerni varnostni razdalji.

Ponedeljek na Bavarskem dvoru, malo po deseti dopoldne: med čakajočimi na avtobusnem postajališču komajda ducat ljudi, na »zelencih« pa le peščica potnikov. Na številki 6, najbolj obremenjeni in najfrekventnejši izmed sedemindvajsetih linij javnega mestnega prometa, ki iz centra pelje v Črnuče, le pet ljudi.

Gospa Kristina je s 4-letnim sinom nameravala vstopiti tam, kjer je bila vajena – pri šoferjevih vratih, a se niso odprla. Voznik je z roko pokazal na drugi vhod, čakajoča sopotnica pa je pojasnila: »Gospa, zdaj se vstopa tukaj. Pa roke si morate razkužiti.« Masko sta s sinom že imela. »Čuden občutek,« je pripomnila, »šestka je vedno nabasana, zdaj pa skoraj prazna.«

Ko je vlada 15. marca sprejela odlok o prepovedi izvajanja javnega prometa, so bili LPP-jevi vozniki povečini šokirani.

»Nihče ni mogel verjeti, LPP se v vsej svoji zgodovini še nikoli ni ustavil,« je pojasnil 26-letni **Milan Mihaljevič**, ki je v podjetju zaposlen štiri leta. »Prvi teden sem vse skupaj doživljal kot nekakšen dopust in mi ni bilo težko ostati doma. Že v drugem tednu pa sem imel počasi dovolj, vse bolj sem pogrešal odhod v službo, zgodnje vstajanje, pozno vračanje iz službe, izmenjane besede s potniki ...«

Spet na delo!

V tednih, ki jim ni bilo videti ne konca ne kraja, so se s sodelavci velikokrat slišali po telefonu, redno spremljali

poročila in komaj dočakali novico, da se 11. maja vrnejo na delo. »Seveda pod strogimi ukrepi,« je dodal Mihaljevič. A vendar: »Občutek sreče je bil velik! Tisto noč sploh nisem mogel zaspiti od adrenalina, saj sem komaj čakal, da zopet sedem za volan, da vidim, kako bo vse skupaj potekalo, kako bodo potniki upoštevali varnostne ukrepe in kako jih bomo zopet zapeljali po ljubljanskih ulicah.«

Vrnitev na delo zahteva obvezno masko, in sicer ves čas vožnje, kar pomeni osem, včasih devet ur. »Nositi masko toliko časa je zelo težko,« pravi

mestni voznik, »še posebej ob sončnih dnevih, ko večina uporablja sončna očala, ta pa se začnejo rositi, zato postane moteče za vožnjo. Lahko si samo mislim, kakšne težave imajo šele vozniki, ki nosijo očala z dioptrijo!«

Kljub temu so ga nekateri ukrepi razveselili. »Veseli me, da so nas ločili s fizično pregrado, tako da je stik potnika in voznika na primerni varnostni razdalji.« Kot tudi to, da so ljudje v času korone postali bolj dosledni glede osebne higiene in olike. »Menim, da bi tako moralo ostati tudi v prihodnje.«

Prvi dnevi rahljanja ukrepov

Potniki so bili že prvi dan dobro informirani in pripravljeni na drugačno vožnjo z avtobusom. Po novem vstopajo pri drugih vratih. Pred vstopom si morajo nadeti masko, ki mora prekrivati ustni in nosni predel, ter si ob vstopu obvezno razkužiti roke, na sedežih pa so oznake, ki jih opozarjajo na ohranjanje varnostne razdalje. Seveda se zgodi, da si potnik pozabi nadeti masko ali razkužiti roke. *»Ampak izjemno me veseli, da so tudi potniki pozorni na to, včasih sopotnika opozorijo še pred mano. Zelo sem ponosen na naše Ljubljančane in Ljubljančanke, kajti samo s skupnimi močmi bomo premagali krizo!«*

Številke, take in drugačne

Kljub optimizmu je epidemija pustila precej nelagodja in skrbi: *»Epidemija bo močno vplivala na poslovanje javnega podjetja LPP,«* je pojasnila **Mojca Mohar**, predstavnica za stike z javnostmi. Ocenjujejo, da bo od marca do junija prihodek od prevoza potnikov manjši za šest in pol milijona evrov, v ostalih dejavnostih pa skoraj dva milijona. Če prevedemo v število potnikov: v prvih dneh po ukinitvi protikoronskih ukrepov se jih je za vožnjo z avtobusom opogumilo le kakih deset odstotkov, v primerjavi s povprečnim delavniškim dnevom pred epidemijo.

»Seveda bodo manjši tudi nekateri stroški, ki jih do septembra ocenjujemo na malo več kot tri milijone, ob upoštevanju, da sta pred nami še julij in avgust, ko sezonsko beležimo 70-odstotni upad prihodkov od prodaje, kar nakazuje na še večje likvidnostne težave podjetja,« je analizirala Mojca Mohar. Upa, da bo njihove težave pomagala rešiti država, saj je prevoz potnikov posebnega pomena tako za mesto kot

za lokalne skupnosti in državo, njeno delovanje pa mora biti zagotovljeno v skladu z zakonom o prevozihih.

Zato so z ministrstvom za infrastrukturo in drugimi prevozniki uskladili pogodbo, ki se nanaša na medkrajevne linije in stroške, ki so nastali kljub prenehanju obratovanja. Mednje sodijo amortizacija, vzdrževanje, zavarovanje, parkirišča, posredni stroški dela in podobno. *»Največji izziv pa bo gotovo ohranitev ljubljanskega javnega potniškega prometa v takšnem obsegu in na dozadajšnji ravni.«*

Zaščitne ne more biti preveč

Zaščitni ukrepi, ki so zaposlenim zdaj že dobro znani, postajajo normalnost: *»Vozniki morajo v avtobus vstopati pri prvih vratih in si pri vstopu obvezno razkužiti roke. Zagotavljati morajo prezračevanje vozil z zunanjim zrakom, na končnih postajališčih preveriti količino razkužila na vstopnih in izstopnih vratih, spremljati zasedenost avtobusa in v primeru prekomerne zasedenosti o tem takoj obvestiti prometnika, ki na linijo razporedi dodaten avtobus. Vozniki med drugim tudi spremljajo potnike, ali nosijo maske.«*

O dodatni kontroli za zdaj ne razmišljajo, pravi Mojca Mohar. *»Vozniki in potniki navodila upoštevajo, do sedaj nismo zabeležili nobenih zapletov.«*

Milan Mihaljevič pa je še pripomnil, da je kljub resnosti razmer včasih na ljubljanskih »zelencih« dovolj prostora tudi za humor. *»Pred nekaj dnevi sta na avtobus vstopili starejši gospe, ki sta hoteli sesti na isto mesto. Ena si je roke razkužila, druga pa ne, in ta je takoj sedla na izbrano mesto. Pa jo je gospa z razkuženimi rokami napotila, naj si roke vendarle dezinficira. Med tem pa ji je zasedla sedež.«*

Turizem Ljubljana

Turizem v Ljubljani po epidemiji

Nina Kosin, Turizem Ljubljana

Pandemija novega koronavirusa je začasno ustavila svet in čeprav je turizem načeloma odporna panoga, ki hitro najde ravnovesje, ko se to poruši, je tokratna situacija nepredvidljiva. Napovedi strokovnjakov nihajo med dvema skrajnostma: *»odslej bo vse drugače«* in *»kmalu bo vse po starem«*. Trendi nakazujejo, da bodo potovanja odslej dražja, da bomo sprva potovali sami ali v manjših skupinah in da sta občutek varnosti in higiena postala novi luksuz.

Kakšne bodo dolgoročne posledice nenadne ustavitve prihoda obiskovalcev v Ljubljano, je odvisno od več dejavnikov, zato pri Turizmu Ljubljana obravnavamo različne možne scenarije. Za destinacijo, ki je v 96 odstotkih gostila tujski turizem, bo oživitve odvisna predvsem od tega, kako bodo oz. so bile posamezne države in Slovenija uspešne pri zaježitvi epidemije, saj bo to vplivalo na možnosti prehajanja meja za prostočasni in poslovni turizem ter na zagon letalskih povezav. Če bo v kratkem možen prehod meja za prostočasni in poslovni turizem, si lahko obetamo prihod Nemcev, Avstrijcev, Hrvatov in obiskovalcev z drugih destinacij, kjer so bili pri zaježitvi epidemij uspešni in kjer bodo uspešno doseženi bilateralni sporazumi. Pozno jeseni pričakujemo goste z drugih kontinentov. Gotovo pa bo opazen upad gostov iz Italije, ki so sicer v Ljubljani najštevilnejši.

Gre za velik izziv in obenem priložnost za učenje, razvoj novih idej ter krepitev odnosov s partnerji. Tudi od t. i. turističnih vavčerjev, namenjenih samo prenočitvam, si ne obetamo rešitve

ljublanskega turizma, saj domači obiskovalec v mestu (pre)redko prespi. Slovenija je majhna in njegov dom je oddaljen največ dve uri vožnje. Kljub temu si bomo prizadevali nagovoriti čim več Slovencev, da je Ljubljano z okolico vredno obiskati za več kot en dan, in jim ponuditi paket doživetij. **Zakaj ne bi letos na mestni oddih skočili v prestolnico svoje države in sredstva, ki bi jih sicer potrošili za prevoz, zavarovanje v tujini, morda vizo, namenili za brunch na terasi ljubljanskega gradu, odkrivanje prestolnice z izkušenim vodnikom (peš, s kolesom ali supom), obisk muzeja in galerije ali vožnjo z ladjico vse do Barja?**

Ljubljano (in Slovenijo) že dolgo promoviramo kot butično, zeleno, čisto in varno destinacijo, lastnosti, ki so letos le še pridobile na veljavi. Ostajamo torej optimisti, saj so potovanja osnovna človekova pravica in tudi dolgoročneje napovedi nakazujejo, da bodo določeni oddaljeni trgi željni čim hitrejši vrnitve v normalo in posledično tudi daljših potovanj.

Na potep

Lara Selko, Turizem Ljubljana

Po dveh mesecih zatišja se tudi mestni utrip Ljubljane vrača in čas je, da znova odkrijemo lepote prestolnice.

Zakaj se ne bi na izlet odpravili kar v svoje mesto? Na voljo je nemalo možnosti, kot so obisk muzejev ali galerij, sladoleđ in sprehod ob Ljubljanici, okusno kosilo v ljubljanskih restavracijah, odkrivanje narave v samem srcu mesta, supanje po Ljubljanici ali vožnja z ladjico, obisk Živalskega vrta ... Pri Turizmu Ljubljana smo v ponudbo vrnili tudi vodene ogledne mesta za manjše skupine, kar je tudi izvrstna priložnost za meščane, da o svojem mestu izvejo še kaj novega.

Na **Sprehodu po stari Ljubljani** boste poleg osrednjih znamenitosti v starem jedru odkrivali zgodovino, umetnost, arhitekturo in način življenja skozi zgodovino mesta. **Sprehod po mestu in z vzpenjačo na Ljubljanski grad** poleg ogleda glavnih znamenitosti ponuja še ogled Mestne hiše in Ljubljanskega gradu, na katerega se udeleženci popeljejo z razgledno vzpenjačo. **Sprehod po mestu in vožnja z ladjico po Ljubljanici** spaja doživetji, ki sta med obiskovalci najbolj priljubljeni: spoznavanje starega jedra in plovbo po reki, ki s svojimi zelenimi nabrežji in slikovitimi mostovi mestu daje svojevrsten značaj. Lahko pa se podate **S kolesom na odkrivanje Ljubljane**: z vodnikom se boste odpravili po stari Ljubljani, po nabrežjih Ljubljance do Špice, ki postaja vse bolj priljubljeno shajališče meščanov in obiskovalcev mesta, od tod do Botaničnega

Foto: Dunja Wedam

Na potep po mestu in nad mesto!

vrta, enega najstarejših takšnih vrtov v Evropi, pa na Krakovo, vrtičkarski biser sredi mesta, ter v osrednji ljubljanski park Tivoli.

Poleg spoznavanja mestne zgodovine in kulture Ljubljana ponuja edinstveno izhodišče za **pohod v naravo kar iz središča mesta**. Odpravimo se lahko v Tivoli, na Rožnik in Šišenski hrib, Golovec, Rašico in Šmarno goro. Tudi v starem mestnem jedru se lahko povzpnejo na gozdni grič z Ljubljanskim gradom. Razgledi na mesto pod njim so izjemni.

Informatorji v **Turističnem infomacijskem centru pri Tromostovju** vam bodo z veseljem svetovali, kam se lahko odpravite. Obenem pa lahko pri njih dobite tudi informacije o tem, katere kulturne ustanove in znamenitosti v mestu in drugod v regiji so odprte, v katerih gostinskih lokalih vam postrežejo in kje lahko nakupujete.

Ogledi so po vnaprejšnjem dogovoru možni vsak dan.
www.visitljubljana.si

Za odkrivanje, kaj vse se skriva za grajskimi zidovi, bo eno dopoldne premalo.

Za lep razgled se na grad odpravite s tirno vzpenjačo, grad in njegovo zgodovino od Emone do današnjih dni lahko spoznate na doživljajskem vodenem ogledu Časovni stroj. Če je v vas pustolovski duh, odigrajte igro Grajski pobeg ter rešite zmaja. Zagotovo še ne poznate vseh modrosti o grajski trti in vinu; tudi mi jih ne, zato smo pripravili čisto nov interaktivni sprehod z mobilno aplikacijo. Že veste, kaj vse prikazujejo naše stalne postavitve? **Slovenska zgodovina** kronologijo razvoja slovenskega prostora od prazgodovine do danes, **Lutkovni muzej** bogato dediščino slovenske lutkovne umetnosti, **Kaznilnica** obdobje Ljubljanskega gradu, ko je bil preurejen v državno kaznilnico, **Virtualni grad** pa prikazuje arhitekturni razvoj in številna arheološka dognanja zgodovine Ljubljanskega gradu. Na stalni

Nad mesto

Janja Rozman, Ljubljanski grad

razstavi **iLjubljana** boste izvedeli, kako se je podoba mestnega območja spreminjala skozi 4500 let poselitve, na postavitvi **Grajsko orožje** pa o tem, kakšno je bilo orožje, ki so ga v slovenskem prostoru uporabljali ob koncu srednjega veka.

Čas je za dobro grajsko kavo in prigrizek ali pa kar kosilo. Ljubljanski grad je ob kavarni, vinoteki, gostilni in restavraciji tudi prostor za vrhunska kulinarčna doživetja. Po kosilu vas bo zelena oaza nad mestom zvalila na sprehod: v **Grajski park**, ob vodnjaku s pohodnim gonilnim kolesom, skozi drevored divjega kostanja do **Plečnikovih Šanc** in naprej skozi **Regalijev gaj** mimo Orlovega vrha do **Grajskega vinograda**, ki se razprostira na južnem pobočju Grajskega griča in v katerem je zasejanih 1050 trsov bele in rdeče sorte.

Zdaj pa je čas za najlepše razglede, ki se ponujajo na našo Ljubljano: z višine se vidi dlje, zato se povzpnite na **Razgledni stolp**, od koder lahko ob lepem vremenu vidite tretjino Slovenije. Najbolj sončna terasa vas razveseljuje na **Bastiji**, od koder lahko ob ponudbi izključno slovenskih vin dočakate sončni zahod s pogledom na mesto. Če si želite z gradu odnesti delček grajskih zgodb, jih najdete pri najslavnejšem graščaku – našem Frideriku, ki se smuka po Info centru.

Ljubljanski grad je v vsej svoji zgodovini nosil različne vloge in doletele so ga različne usode. Pred zadnjo, ko so grad želeli porušiti, ga je 16. maja leta 1905 rešil tedanji župan Ivan Hribar, ko ga je odkupil od države. Grad je takrat postal mestna last in tako je še danes. Verjamemo, da nam bo uspelo **skupaj z vami gradu povrniti tisti utrip**, ki smo ga bili deležni zadnja leta, ko je v upravljanju Javnega zavoda Ljubljanski grad. Naj nam bo krona slovenske prestolnice v ponos tudi naprej.

Znani Ljubljanci o življenju med pandemijo

dr. Tanja Pihlar, foto: Miha Fras

Znane Ljubljance smo povprašali o tem, kako je potekal njihov vsakdan v samoizolaciji.

dr. Manca Košir, publicistka: Vem, da sodim med privilegirani sloji prebivalstva, med tiste, ki nam je v izolaciji dobro in lepo. Ker nam je bilo že pred tem tako. Rada sem namreč v samoti in tišini, v miru berem knjige, ki me navdihujejo, in pišem, kar mi veleva srce. Trenutno ustvarjam srčnice male za vse otroke, stare od ena do sto let. Kajti koga je strah, kdo je tisti, ki zdaj zaradi koronavirusa občuti tesnobo ali celo paniko? To je naš notranji otrok. In tega otroka pravzaprav tolažimo. Hranimo ga z lepoto, igrivostjo, humorjem, česar je v teh časih na spletu ogromno. Sem človek pisane besede, malo na računalniku, praktično nič pred televizijo, zato pa v živih pogovorih z literarnimi junaki, s pisateljicami in pisatelji, pesniki in pesnicami, ki navdihujejo moj dan. Pa še srčnica mala za otroka v nas in otroke okoli nas, o ljubezni, kajpada:

LJUBEZEN

*Ljubezen svetlika,
ljubezen žari,
srce ti ogreje, razpre
zaprte dlani.
Ne odide nikoli, četudi
se tako zdi,
takrat le tiho čaka, da
srček zbudi.*

dr. Kozma Ahačič, urednik portala Fran: Življenje v minulem mesecu je bilo kljub karanteni intenzivno. Na Inštitutu za slovenski jezik Frana Ramovša smo odgovarjali na najrazličnejša vprašanja glede najnovejših, novih in starih besed, povezanih s pandemijo, in dajali nasvete, kako jih uporabljati. **Na portalu Fran.si smo pripravili celo posebno koronastran, ki je že takoj zbudila veliko zanimanje.**

Hkrati je v teh dneh izšla tudi moja knjiga razmišljanj o jeziku, šolstvu, znanosti, glasbi in svetu okrog nas: Kozmologija. Žal je njena pot do bralcev te dni zelo otežena, a prav zato predstavlja zame simbol upanja in zaupanja v prihodnje dni.

Družinski utrip je bil še bolj pester kot ponavadi: šola, služba, občutek majhnega prostora. A ne glede na to, da so bili dnevi naporni, so bili drugačni, lepi. Izkušnja, kaj pomeni biti skupaj.

dr. Jože Bavcon, vodja Botaničnega vrta: Rastline ne poznajo »korone«, zato smo morali v Botaničnem vrtu zaradi pandemije in vseh omejitev ob zaprtju za javnost še bolj poprijeti za delo. Prostovoljci in študentje, ki nam sicer pomagajo, nam naenkrat niso smeli več priskočiti na pomoč. Pomlad je čas rasti, ko je v vrtu največ dela. Sončno vreme je rastline izsušilo, zato smo jih morali vsakodnevno zalivati. Treba je bilo urediti tudi grede, poti, zelenice in zbirke. Sicer pa je delo na soncu in v naravi koristno za zdravje. **V vsakem položaju je treba ohraniti zdrav razum.** Žalosti nas, ker kljub delu zunaj rednega delovnega časa ne moremo narediti vseh najnujnejših stvari. Trenutne izredne razmere so pokazale, da je treba celostno pristopiti k reševanju Botaničnega vrta, saj nimamo niti dovolj kadra niti sredstev za preživetje.

Robert Waltl, igralec, režiser, direktor Mini teatra: Kriza nas potaplja, saj smo že prej živeli na Titaniku, ki tone. Trenutno smo v popolnem krču in skupaj z vsemi našimi ustvarjalci poskušamo preživeti. V časih izolacije in zaprtega Mini teatra si želimo ohraniti vez z gledalci. **Predvsem pa verjamemo, da nas bo zdaj preko novih medijev spoznalo še več ljudi, ki nas še ne poznajo.** Povezali smo se tudi z Mercatorjem in prek njihove spletne strani z našimi predstavami razveseljujemo predvsem otroke. Predstave občasno objavljamo tudi na naši Facebook strani in na YouTubeu. Ko bodo razmere dopuščale, bomo v Križevniško ulico spet posadili sveže cvetje in jo zavili v verze na križevniških klopeh. Ko bo ta številka Ljubljane izšla, bo že zelo zelena in tudi klopi bodo že postavljene. Zagotovo bo lepo in komaj čakamo, da nas boste spet obiskali. Pridete?

dr. Renata Salecl, filozofinja in sociologinja: Karantena me je zadela v času, ko sem imela ogromno dela z zaključevanjem rokopisa knjige *A Passion for Ignorance*, ki v jeseni izide najprej v ZDA in kmalu še v Sloveniji. Prvi dnevi osame so mi zato kar ustrezali. Končno sem imela čas, da sem se lahko osredotočila na mukotrpno delo popravljanja rokopisa. V naslednjih dneh pa sem se znašla v nenehnem precepu med raziskovalnim delom in gospodinjsvom. Še nikoli nisem toliko kuhala. V enem od zvezkov, kjer si zapisujem ideje za pisanje člankov in delam izpiske literature, so se naenkrat pričeli pojavljati recepti. Z mamom, ki je v samoizolaciji v Slovenji Gradcu, sva namreč veliko govorili o kuhanju in skoraj vsak dan mi je narekovala nove kuharske nasvete. **Ta zvezek idej in receptov mi bo ostal kot lep spomin na te težke čase.**

Ples umre zadnji!

Jelka Šutej Adamič

Foto: arhiv PTL

22 konferenčnih stolov, obsesivni ritem in en predan plesalec: predstava PLI

Kulturni dogodki so se v času karantene zaradi pandemije novega koronavirusa preselili na splet, vendar se Trnuljčica spet prebuja! Že čez nekaj dni bo v Ljubljani zaživel festival plesnih perspektiv Ukrep, ki bo v juniju postregel s tremi predstavami na temo »nova realnost«.

Ja, ples umre zadnji, se pridružajo organizatorji festivala Ukrep (Plesni Teater Ljubljana): **plesalci so bili ustvarjalni tudi med karanteno.** Ukrepali so in že sedmič pripravili festival na različnih lokacijah. Najprej, **12. junija**, se bodo v Španskih borbah predstavili gostje iz Češke s predstavo **PLI**. Projekt združuje 22 konferenčnih stolov, obsesivni ritem in enega predanega moškega. Rezultat je inteligentna in igriva solo predstava. Predstava je bila tudi izbrana med dvajset najboljših Aerowaves predstav pretekle sezone.

Dan kasneje, **13. junija**, bo v Plesnem Teatru Ljubljana nastopila Zsuzsa Rózsavölgyi s solo predstavo **1,7**. Avtorica z igrivim humorjem ter z video vložki raziskuje različne družbene vidike ženskega telesa. Vse to pa naredi z osebnim glasom, gibanjem in plesom, očiščenim vsakršne zlaganosti.

V nedeljo, **14. junija**, se bo del Ukrepa odvil na prostem. Na Špici ob Ljubljani se bodo predstavili plesni soli študentk Akademije za ples, zaključila pa jih bo gibalna instalacija z naslovom **Velikan**. Velikan je skrivnostno bitje, ki je osamljeno in izgubljeno. Z njim in plesalci bomo prepotovali pot od Špice do Plesnega Teatra Ljubljana in z

velikansko gmoto zamrznili v času in prostoru.

15. junija pa si boste lahko ogledali plesni projekt Jerce Rožnik Novak in Johannes Randolfa **2GETHER/AL(L) ONE – Koronika verzija**. Predstava poudarja občutek samote, čeprav je spomin na dvojino še vedno zelo prisoten. Raziskovanje odnosa v dvoje in občutka samote vodi v odkrivanje različnih načinov spreminjanja odsotnosti. Sledil bo še ogled plesnih intervencij na Novem trgu, ki bodo pospremili otvoritev festivala **Svetlobna gverila ob 22. uri**.

Nova realnost samoizolacije in spremenjenih pogojev kolektivnega ustvarjanja je »pljusnila« čez realnost, kot smo jo poznali do sedaj. Na obronkih znanega se v obrisih poraja »nova realnost«, ki jo lahko zaenkrat slutimo, ne moremo pa je še zares misliti. Kakorkoli, ker trenutne razmere ne preprečujejo plesno-gledaliških dogodkov, jih organizatorji festivala niso preklicali ali preložili, ampak izvirno edicijo razširjajo, nadgrajujejo in spreminjajo v dvanajstmesečni kulturni projekt v treh programskih sklopih. Tako bodo postopoma izpeljali program v celoti.

Vse predstave festivala Ukrep se začnajo ob 20. uri. Priplešite na festival!

📍 www.ptl.si

Kultura se prebuja

Ljubljana se bo zasvetila!

Jelka Šutej Adamič

Svetlobna gverila, vse bolj priljubljeni festival svetlobe, kljubuje in se po gverilsko prilagaja razmeram, seveda pa še vedno ohranja svoje temeljno poslanstvo – izpostaviti vlogo umetnosti pri oblikovanju javnega prostora.

Letošnja tema festivala je pet elementov. »Osnovnim štirim elementom (voda, zrak, zemlja, ogenj) smo omogočili družbo s petim, kot že dopuščajo tudi nekatera verovanja ali filozofije,« nam je razložila glavna organizatorica festivala **Katerina Mirovič**. Peti element so avtorji lahko definirali sami. Zanimalo jih je, kateri element v sodobni družbi ali družbi nasploh ima tako pomembno vlogo v našem življenju, da ga lahko obravnavamo skupaj z osnovnimi štirimi elementi. In kako to ponazoriti s svetlobo.

Eden izmed ciljev festivala je s svetlobnimi objekti, instalacijami in projekcijami ustvariti drugačno podobo mesta in približati sodobno umetnost širšemu občinstvu. S poslanstvom festivala izpostavljajo mesto kot živo tvorbo, kot prostor kreativnosti, ki vzbuja domišljijo in narekuje dinamičen in raziskovalen ritem življenja. Ker se situacija spreminja iz dneva v dan, še vedno ne vedo, ali se bodo tuji avtorji festivala lahko fizično udeležili. Večino načrtovanih del že imajo, a še vedno upajo, da bo prišel tudi kakšen gost iz tujine. Zaradi epidemije so imeli težave tudi domači avtorji – denimo z nabavo materialov, posebej elektronike. »Tehnična podpora je pri nastajanju sodobnih umetniških projektov izrednega pomena, saj se teh znanj v programih umetniških šol pri nas ne da pridobiti,« poudarja Katerina Mirovič.

Svetlobna gverila bo od 15. junija do 11. julija, projekti na prostem bodo vse dni v tednu na ogled od 21.30 do 23.30. Pripravljajo tudi vodstva s kolesom: vsak četrtek in soboto ob 21.30, zbirno mesto je pri Galeriji Vžigalica.
📍 www.svetlobnagverila.net

Ana pod oknom

Gledališče na vsako dvorišče!

Živa Čebulj

Foto: Luka Dakskobler

Z živo umetnostjo ljudem popestrimo vsakdan.

V Gledališču Ane Monro smo v času epidemije novega koronavirusa, ko je javno življenje zamrlo in smo bili nenadoma odrezani od svojega občinstva, poiskali način, kako kljub omejitvam ostati v živem stiku z njim.

In smo ga našli! Zasnovali smo umetniško akcijo Ana pod oknom, ki ponuja nov in varen format kulturnih dogodkov. Od sredine aprila umetniki Goro Osojnik, Tea Vidmar, Ankica Radivojevič, Camilo Acosta Mendoza in Polona Prosen *pro bono* izvajajo nenapovedane interaktivne nastope in animacije na javnih površinah stanovanjskih sosesk v Ljubljani ter v zaselkih na Vipavskem in Goriškem. Stanovalci si naše nastope ogledajo z oken in balkonov, mnogi pa naš obisk izkoristijo za sproščeno druženje na dvorišču in zelenicah. Odzvali smo se tudi na nekatera povabila in obiskali *Dom*

starejših občanov v Notranjih Goricah, paciente in zaposlene na *Infekcijski kliniki* v Ljubljani ter stanovalke *Materinskega doma* v Ljubljani.

Veseli smo, da z živo umetnostjo ljudem popestrimo vsakdan v teh nenavadnih in težkih časih, in ponosni, da za kratek čas postanemo del njihove skupnosti. Ker je odziv javnosti zelo dober, bomo akcijo nadalje razvijali – morda celo z več ekipami in tudi v drugih krajih po Sloveniji.

Akcija Ana pod oknom poteka pod častnim pokroviteljstvom predsednika republike Boruta Pahorja. Podprete jo lahko tudi vi! Vse informacije najdete na www.anamonro.si.

9. Festival Spider 2020

Mojca Zupanič, Festival Spider

Gibanje evolucije. Prekinitev. Involucija ad infinitum. Naravno okolje parka Tivoli v Ljubljani. **17.–20. junij 2020.**

Festival radikalnih teles Spider z združevanjem in prepletanjem teles tematizira kompleksne kulturno-politične atmosfere, družbena trenja in paradokse ter sodobne tabuje – preko umetniškega izraza. Nekonvencionalni pristopi

in diskurzi, antihegemonični ugovori in predlogi nečesa boljšega, novi, hibridni žanri in plesna umetnost: vse to je festival Spider. Letošnji festival bo povezan tudi s **Festivalom radikalnih pogovorov** in z **(Ne)konferenco Ples > Denar**.

ŠMARNNA GORA IN VELIKAN HRUST

Dušica Kunaver

Naši davni dedje so se ob pogledu na gore spraševali, kdo jih je zgradil, da so tako velike. Naši so pameten in logičen odgovor: velike gore gradijo velikani! Tudi Šmarno goro je zgradil eden teh velikanov. Ime mu je bilo Hrust.

Tam, kjer danes stoji Šmarna gora, je bila v davnih dneh ravnina, kjer so kmetje orali polja in pasli živino. Bili pa so v večnem strahu pred velikanom Hrustom, ki si je lastil vso to veliko ravan. Skupaj z velikanskim psom je živel v globoki votlini, obokani s kamni. Kmetom je kradel živino in jim teptal polja.

Nekega dne se je Kajzarjev Janez, sin revne bajtarice, odločil, da pojde nad Hrusta. Vaški kovač mu je skoval ostro sabljo in tako oborožen se je nekega zgodnjega jutra poslovil od objokane matere in sovaščanov. Brodar ga je prepeljal preko Save. Pihal je jugozahodni veter, zato se mu ni bilo treba bati, da bi ga velikanov pes prehitro zavohal. Nekaj korakov pred votlino je Janez obstal. V naslednjem trenutku je velikanov pes planil proti njemu, toda Janez je bil na to pripravljen. S seboj je imel v vreči divjega zajca. Hitro je odvezal vrečo, zajec je skočil iz nje, pes pa za njim. Tako se je Janez rešil enega sovražnika. V naslednjem trenutku pa se je prebudil velikan. Prilomastil je iz votline in od jeze pihnil tako močno, da je silni piš dvignil Janeza od tal in ga vrgel na drugi breg Save. Tam je velika množica ljudi čakala na pogumnega fanta. Vse se je razbežalo, kajti z druge strani reke je priletela ogromna skala.

Razjarjeni velikan je ves dan metal kamenje čez Savo. Bil je prepričan, da je užugal predrznega fanta, ki si ga je drznil zbuditi. Naposled je z enim samim korakom prestopil Savo in začel skale nakladati na kup. Tako je nastala visoka gora. Proti večeru je stopil na vrh gore, se razgledal po širnem svetu, nato pa se zaril v sredino gore. Še danes se na tistem mestu pozna usedlina, ki deli Šmarno goro v dva dela.

O pogumnem Kajzarjevem Janezu je zvedela gospodična s Smledniškega gradu. Zaljubila se je v tega ljudskega junaka in se z njim poročila. V globini Šmarne gore pa menda še danes včasih votlo bobni, ker v njej smrči velikan Hrust, ki se bo prebudil takrat, ko bo Sava spremenila svoj tek. Do tedaj pa je še daleč.

Povzeto po *Bajkah in pripovedkah slovenskega ljudstva* Jakoba Kelemine.

»V tem domu luč prosvete sije!«

Ob 100. obletnici prve šole za slepe in slabovidne v Ljubljani

Veronika Sorokin

Foto iz knjižice Učimo se: prikaz dela v Zavodu za slepo in slabovidno mladino v Ljubljani, 1975

Učenci ob poslušanju zgodb na magnetofonskem traku

Današnji Center IRIS, naslednik Zavoda za slepo in slabovidno mladino, se razvija v sodoben strokovni center, kot jih poznajo po Evropi. Leta 2004 so v zavodu začeli izvajati tudi programe srednjega strokovnega in poklicnega izobraževanja. Od leta 2010 za stavbo Centra IRIS na prenovljenem šolskem vrtu deluje Vrt čutil, ki omogoča usposabljanje slepih in slabovidnih v orientaciji in mobilnosti s pomočjo vseh čutil. Tam prirejajo tudi delavnice za različne starostne skupine, s katerimi želijo javnosti predstaviti slepoto in slabovidnost.

Častitljivih sto let je že od prve ustanove za slepe in slabovidne v Ljubljani, ki je vključevala osnovno šolo in delavnice iz pletarstva in ščetarstva. Ob visokem jubileju so v Slovenskem šolskem muzeju pripravili razgibano razstavo o tiflopedagoški zgodovini pri nas.

Prvi slovenski zavod za slepe so odprli v Ljubljani leta 1919, povod pa so bili slepi vojaki, ki so se leto poprej vrnili iz graškega zavoda za slepe. V skrbništvu učiteljice redovnice **Klare – Franje Vrhunc** so bili nastanjeni v nekdanji belgijski vojašnici (današnji AKC Metelkova mesto). Država jim je priskočila na pomoč in jim z urjenjem v branju in pisanju brajice poskusila zagotoviti jasnejšo prihodnost. Osnovna vizija je sočasno prerasla v potrebo po šoli za slepe otroke. Pred tem je večina slovenskih slepih otrok ostajala doma brez izobrazbe, saj so se v primerljivih zavodih v tujini šolali le redki.

Celovita priprava na življenje

Prilagojeni učni načrt je temeljil na pripravljajanju slepih na samostojnost pri vsakodnevnih opravilih, npr. pri odpiranju vrat, hoji po stopnicah, postiljanju, uporabi sanitarij itn. Velik poudarek je bil namenjen rokodelskemu pouku, pri katerem so se učenci seznanjali z obdelovanjem lesa, kovin, oblikovanjem z glino, modeliranjem ipd. Prav tako že od začetkov ni manjkalo glasbene, telesne

in verske vzgoje, nazornega pouka, ki je slepim otrokom pomagal razvijati vsa čutila, naravoslovja, zemljepisa, zgodovine, računstva ter seveda branja in pisanja brajice.

“ Razstava V tem domu luč prosvete sije! v Slovenskem šolskem muzeju bo odprta do 18. septembra.

Polona Koželj, avtorica razstave, izpostavi razmišljanje pedagoga **Franca Fabinca** z začetka 20. stoletja, ki pravi: *»Ideal današnjega vzgojevališča za slepe obsega vzgojo in pouk v predšolski dobi, v šoloobvezni dobi in v času, ko se slepec izobrazbi za določen poklic.«* Polona Koželj ob tem poudari, da Fabinčeve strokovne smernice za poučevanje otrok s slepoto kažejo zanimive vzporednice z današnjim časom: *»Vzgojni in učni prijemi ter uporaba pripomočkov za slepe so danes*

sicer drugačni, cilj pa ostaja enak, in sicer otroke s slepoto opremiti za življenje.«

Vrata v prihodnost

Na razstavi se lahko seznanimo z edinstvenimi didaktičnimi pripomočki, prilagojenimi pouku slepih, nekatere so izdelali pedagogi sami. Ti so iz praktičnih delovnih izkušenj s slepimi še najbolje vedeli, kako pritegniti njihovo pozornost. Zelo zanimiva je lesena škatla s šestimi predali, iz katerih slepi otrok prebira različne vrste plodov in jih razvršča v ustrezne predale. Ta pripomoček že majhnim otrokom s slepoto omogoča osnove opismenjevanja v brajici.

Razstava se zaključuje s **simbolnimi vrati, ki spodbujajo k razmisleku o družbi, svetu in življenju, v katero vstopajo slepi in slabovidni mladostniki po zaključenem institucionalnem izobraževanju.** Na simbolni ravni tako slepim kot videčim sporočajo, da jih je treba odpreti s pogumom in pozitivnim odnosom, kajti le tako lahko vzajemna želja po sodelovanju obrodi sadove in pripomore k vključujoči in odprti družbi.

Skrivnosti muzejev

»Pes Sivko in maček sta prijatelja«

Plečnikovo hišo, ki je del Muzeja in galerij mesta Ljubljana, sestavlja kompleks dveh starih hiš ob Karunovi ulici. Hišama je Plečnik dodal valjast prizidek ter zimski vrt, ki meji na prostran vrt za hišo.

Poleg ogleda hiše, ki je sama po sebi izjemna kulturna vrednota, saj je ena redkih tako dobro ohranjenih in izvirno zasnovanih in opremljenih hiš umetnikov na svetu, je na ogled tudi **nova stalna razstava o življenju in delu Jožeta Plečnika** z izjemnimi originalnimi maketami in številnimi načrti arhitekta, z maketo Plečnikove Ljubljane ter arhitektovimi osebnimi predmeti.

Jelka Šutej Adamič

Najprej je **Ana Porok**, kustosinja Plečnikove hiše, predstavila celovito prenovo hiše. *»Celovita prenova kompleksa Plečnikove hiše je bila izvedena med letoma 2013 in 2015. V izvirno ohranjenih Plečnikovih prostorih smo želeli prikazati, kako je bilo, ko je Plečnik tu bival, da bi obiskovalci občutili tisti čas in se vrnil v preteklost. Tu so ohranjeni dragoceni izvirni umetnikovi ambientni z opremo in osebnimi predmeti, predstavljeni so glinasti, mavčni in leseni modeli različnih projektov, Plečnikova osebna knjižnica in risarsko orodje,«* je povedala. Ogled hiše je zaradi izjemnosti in občutljivosti možen samo s strokovnim vodstvom, ki je prilagojeno različnim starostnim skupinam ter omejeno na sedem oseb.

Med zanimivimi predmeti dediščine je Plečnikova fotografija s psičkom Sivkom. Posneta je bila leta 1931, ko je bil pri njem na obisku češki prijatelj Karel Repa, kasneje pa jo je Plečnik poslal prijateljici Emiliji Fon v Kostanjevico na Krki. *»Fotografijo je muzej odkupil od njenih dedičev že pred leti in je zelo dragocen material,«* je razložila Ana Porok. *»Na njej tudi piše, da sta pes Sivko in maček prijatelja, tega mucka pa mu je takrat podarila Emilija. Psička mu je poklonil prijatelj, inženir Matko Prelovšek. Vemo, da je Sivko približno desetletje bival tu s Plečnikom, v pismih pa se poleg njega omenja samo še maček.«*

Imajo tudi teniško žogico, ki je polna sledov pasjih ugrizov, kar kaže, da se je Plečnik po obsežnem vrtu rad sprehajal in igral s svojim psom. Prav lutka psička Sivka je zelo pomembna pri pedagoških programih, saj mojstra Plečnika kot človeka zelo približa otrokom.

Plečnikova hiša v številkah

- Plečnik je v svoji hiši v Trnovem živel **36** let.
- Od nakupa hiše v Trnovem (kupil jo je brat Andrej) je ob ponovnem odprtju hiše po celoviti prenovi leta **2015** minilo **100** let.
- Projekt celotne prenove je bil vreden **2.264.620** evrov, od priprave dokumentacije do ponovnega odprtja hiše pa je minilo **8** let.
- Lani je v Plečnikovo hišo vstopilo **17.000** obiskovalcev.
- Plečnikova hiša je pred prenovo obsegala **528** m², po prenovi pa **756** m².
- Veličasten vrt, ki se razprostira ob zahodni strani hiše, meri **2.435** m².
- Plečnikova zbirka obsega **17.605** predmetov premične dediščine.

HIŠA
PLEČNIK
HOUSE

Plečnik

Knjigarne so spet popularne!
#vrnitevnapisanih

H

I

V N

E A

T S

I I

N P

R A

V N

KNJIGARNE

Temelj,
na katerem
hočemo stati!

Še naprej kupujmo in berimo knjige!

To je edina možnost
za ohranitev knjigarn v mestu
ter večanje njihove vloge
in pomena branja knjig.

Foto: Jošt Franko

Ljubljana2025
Evropska prestolnica kulture
Kandidatka

**LJUBLJANA:
MESTO/CITY
OF/LITERA-
TURE ...**

Ljubljančanka: Kukla

Mesto niso le znamenitosti, mesto smo ljudje!

Lora Power, foto: Miha Fras

Začeli sva z najstniškimi spomini na Ljubljano, zaključili pa z nizanem predlogov, kam naj pelje prijatelja iz Srbije, ki kmalu pride na obisk. A vmes naju je zaneslo še marsikam: v manjšinske jezike, ki jih govori, na trge in med nomade, ki so se nama kdo ve kdaj naselili v genih, pred fontane in velike mestne klopi.

Katarina Rešek – Kukla, samooklicana slovanska gangsta geisha pop transformerka, glasbenica, režiserka in fotografinja

Katarina Rešek je Kukla, lutkica, bi rekli Makedonci, **samooklicana slovanska gangsta geisha pop transformerka**, glasbenica, režiserka in fotografinja. Njen eklektični svet, ki ga navdihuje slovensko-makedonsko-vlaški rod, pa je poln nasprotij in »fatalističnih slovanskih elementov«. Pravi, da sta zanjo film in glasba čista emocija, zato jo gane, ko se njene stvaritve dotaknejo ljudi. Kot denimo takrat, ko jo je ustavil neznanec in pohvalil njeno pesem Kraj sveta, ki jo poje v srbščini.

»Kot najstnico me zabava ni toliko zanimala,« je začela pripovedovati. »Čim prej sem hotela pobegniti iz Krškega, kjer sem odraščala, zato sem si izborila Zoisovo štipendijo in se vpisala na waldorfsko gimnazijo.« Bivala je v dijaškem domu Ivana Cankarja ter ves prosti čas preživljala v društvu Pozitiv, kjer je snemala, montirala, fotkala in se udeleževala gledaliških vaj.

Zatem je prišel na vrsto študij režije na AGRFT in kmalu še njen prvi bend – **Napravi mi dete**. Vmes se je tolikokrat preselila, da ne šteje več.

»Včasih se preselim tudi dvakrat na leto, ker stanovanje prodajo ali pa ga dajo na Airbnb. Spomnim se, da smo v času študija povečini živeli v starih meščanskih stanovanjih, ki takrat med podnajemniki niso bila zaželeno, ker lastniki vanje niso vlagali, mladi smo jih vzdrževali zanje. Zdaj si ne morem predstavljati, da bi tam živela, center je postal nedosegljiv!«

Od vseh sosesk, v katerih je doslej prebivala, ji je najljubši predel pod gradom: »Idealna kombinacija narave in urbanega! Sredi narave si, ko pa se odpraviš naokrog, si v hipu sredi mesta.«

Trenutno je njen dom Spodnja Šiška, ki sta jo nedavno raziskovali s prijateljico.

»Še ona, Ljubljančanka z Dolgega mostu, je bila presenečena, kaj vse odkrije sredi Ljubljane! Toliko kottičkov je še neraziskanih, to mi je super!«

Kot so parki in gozdovi, ki jih s psičko Ariel prečešeta po dolgem in počez, pa vodnjak na Novem trgu in tiste nove klopi na Bavarcu, kjer lahko poseda in se družijo veliko ljudi. »Ko vidim klopce le za enega, me kar stisne. Groza!«

A ni ga lepšega, kot je arhitektura našega genija. In pogled na džamijo, ki ji daje občutek, da je sredi evropske metropole. **»Še več takšnih objektov potrebujemo, še več raznolikosti! Včasih imam občutek, da se prestolnica spreminja v mesto za turiste. Ampak, če bo v mestu samo generična turistična ponudba, bo potem še vedno zanimivo za turiste?!«**

Moti jo, da nam zmanjkuje občutka za soljudi, ustvarjalnih, družabnih prostorov za meščane. »Zakaj je profit pomembnejši od ljudi, ki tu živimo, ustvarjamo kulturo,« se je spraševala. **»Mesta niso le znamenitosti, mesta smo ljudje!«** Zato ima najraje Metelkovo, Kino Šiška, Kinoteko, Kinodvor, bar Magda, reko, Rožnik, grad – mešanico avstro-ogrske urejenosti in balkanskega temperamenta.

»Raznolikost nas bogati,« je sklenila Kukla, potem pa začela tuhtati, kam naj pelje svojega gosta. »Na Metelkovo, obvezno. Pa na tržnico, na sprehod do Špice in v Magdo ...« In do džamije, sem pristavila. »Nujno!« Potem pa še v Behar.

LJUBLJANA
NA POTI V KROŽNO
GOSPODARSTVO

Foto: Višnja Gavran

Krožni namig

KAM Z JEANSOM, KI GA NE BOMO VEČ NOSILI?

Iz jeansa, četudi izdelanega, lahko izdelamo marsikateri lep in uporaben kos: torbe, torbice, predpasnike, zavese ...

Če nimate potrebnih veččin in orodja, svoj jeans, ki ga ne boste več nosili, oddajte v Center ponovne uporabe na Povšetovi 4 v Ljubljani.

Tam lahko vsak zadnji četrtek v mesecu obiščete Repair cafe, kjer ob nakupu skodelice kave, ob strokovni pomoči brezplačno popravljate, predelujete, izdelujete ... in preizkušate svoja mojstrska znanja ter tako koristite sebi in okolju.

Uspešno pri ustvarjanju krožnih zgodb!

Mestna občina
Ljubljana

LJUBLJANA
Prejeto 2020
ZELENA
PRETOČNA KVOTA

LJUBLJANA
MESTNO
DELO
2015-2020

LJUBLJANA.
Zate.

»Nikoli več ne bom lastnica avtomobila«

Ajda Borak

Foto: Erik Žunec

Marie Kress

Marie Kress prihaja iz Nemčije. Da bo kdaj živila v Sloveniji, si ni mislila. Po študiju, ki ga je začela v Nemčiji in nadaljevala v Madridu, je v Ljubljano prvič prišla leta 2015, ko se je udeležila poletne šole. Leto dni kasneje se je vrnila in v mednarodnem podjetju Voyego dobila svojo prvo zaposlitev. Ukvarja se z raziskovanjem mobilnosti ter odkrivanjem novih tehnologij na področju e-mobilnosti.

Kako ste doživljali karanteno v Ljubljani?

Sicer je Ljubljana res majhno mesto, ampak ima popolnoma vse, kar imajo velika mesta, predvsem pa daje občutek obvladljivosti. Tudi čas karantene, ki sem ga preživela tukaj, je bil zame pravi blagoslov – končno sem užila naravo, ki je v Ljubljani res na vsakem koraku. Odkrila sem Pot spominov in tovarništva, ki me je očarala. **Večkrat sem razmišljala, kakšno srečo imam, da sem te izredne razmere, ki jih je prinesla pandemija, preživela tukaj**, in ne v katerem od velikih mest, kjer se moraš do prvega drevesa peljati z metrojem.

Katere so bistvene razlike med življenjem v Nemčiji in tu?

Všeč mi je tukajšnja mešanica balkanske sproščenosti ter germanske organiziranosti in

točnosti. Ljudje tukaj res znajo živeti in uživati, spiti kozarec vina ob dvanajstih, se dobiti na kavi sredi dneva. To ravnotežje med delom in prostim časom je res odlično. Všeč mi je tudi multikulturna sestava prebivalstva v Ljubljani. Ta raznolikost in pisanost življenju tukaj dajeta poseben čar.

Tako socialne kot tehnološke inovacije igrajo ključno vlogo pri razvoju mobilnosti v prihodnosti. Kakšna pa je realnost razvoja mobilnosti v mestih?

Prihodnost mobilnosti bodo kreirale predvsem digitalne inovacije, ki bodo pripomogle k prijazni uporabi sistemov mobilnosti. **Sama že tri leta živim brez lastnega avtomobila.** Večino voženj opravim s kolesom, če pa to ni mogoče, uporabim »car sharing«, torej souporabo električnega avtomobila, ki je v Ljubljani, zanimivo, mnogo bolje razvit kot v Münchnu. Je pa res, da je za tak način življenja potreben precejšen miselni obrat in pripravljenost na spremembo utečenih dnevnik življenjskih praks. Potem se bo dogajala verižna reakcija – ko bo pripravljenost na strani uporabnikov večja, bo razvoj mobilnosti še aktivnejši. Veliko pozornosti je treba nameniti izobraževanju mladih. Da pa starost ni nikakršna ovira, dokazuje najstarejši ljubljanski uporabnik Avant2Go sistema, ki je star 94 let.

Kako pa ocenjujete stopnjo razvoja mobilnosti v Ljubljani?

Ljubljana je na področju razvoja mobilnosti zelo napredna. To, da je središče mesta zaprto za promet, je pripomoglo k večji kakovosti življenja. Seveda pa so take odločitve dobre le, če ponudiš alternativo, kot so ljubljanske rešitve: vožnje s Kavalirjem, velika obmestna parkirišča z brezplačnimi avtobusnimi prevozi do središča, »car sharing«, Bicikelj ... Usklajenost oblikovalcev mobilnostne politike je tu izredno visoka in podpira razvoj inovacij. Nemčija tovrstnim inovacijam ni tako naklonjena.

Temelji za življenje v mestu brez avtomobila so dobro postavljeni. Treba pa je še izobraziti ljudi in jim pomagati pri spreminjanju navad. Sicer pa je Ljubljana na pravi poti – vse več je zelenih površin in vse manj površin se namenja izgradnji prometne infrastrukture.

Zlato, zlato!

50. obletnica zmagoslavnega svetovnega prvenstva

Lora Power

1970 je bilo navadno leto, piše slovenska različica Wikipedije, a se moti. Bilo je zmagoslavno in pisala se je zgodovina: **Ljubljana je gostila svetovno prvenstvo v košarki.**

Foto: Edi Šelhaus, hrani MNZS

»Do konca sem se hotel boriti!«

Foto: Miha Fras

»To je bila drugačna košarka.«

»Ne preseneča,« pravi Dušan Verbič, bivši bek ljubljanske Olimpije, »da je tako čislan dogodek organizirala ravno Jugoslavija. Tri leta prej je Olimpija prišla med final four v Madridu, bila je ena močnejših evropskih ekip. Zgrajena je bila nova Hala Tivoli, Jugoslavija pa je imela tudi zelo sposobne lobiste.«

Odločilno vlogo pa je odigrala zlata ekipa selektorja Ranka Žeravice: Ivo Daneu, Dragutin Čermak, Nikola Plečaš, Petar Skansi, Damir Šolman, Ratko Tvrdić, Ljubodrag Simonović, Vinko Jelovac, Trajko Rajković, Aljoša Žorga, Krešimir Ćosić in Dragan Kapičić. Nekateri med njimi so se že pred tem okitili s svetovnim srebrom, denimo leta 1963 v Braziliji in 1967 v Urugvaju, vmes pa so pobirali srebro in bron na evropskih in olimpijskih tekmovanjih.

Skratka, maja 1970 je bila Ljubljana prežeta s košarko. »Fantastično je bilo! Košarka je bila mesece v prvem planu! Zaradi svetovnega prvenstva sem celo zamujal v vojsko,« opisuje Dušan Verbič. Boj za zlato je takrat potekal še po starem sistemu, ko se je vsak pomeril z vsakim. Naši so začeli z zmago nad Italijani (66 : 63), ugnali Brazilce (80 : 55),

Čehoslovake (94 : 84) ter Urugvajce (63 : 45), nato pa so se spopadli z Američani.

Tistega dne je trušč več kot desettisočglave množice preglasil sodnikove žvižge, **Tivoli so napolnile zastave, sirene, transparenti, vzkliki, pesmi** ... Ko si je Krešimir Ćosić v 27. minuti prislužil peto osebno napako, je marsikomu zastal dih, a namesto njega je v igro vstopil kapetan Ivo Daneu z natrgano mišico v desni nogi.

“ Ljubljana ni spala do treh zjutraj.

»Zaradi poškodbe sem prvenstvo doživel kot zaključek kariere,« opisuje Ivo Daneu. »Če ne bi bilo v Ljubljani, ne bi igral, tako pa so se bali, da bodo gledalci tekme bojkotirali.« Trener Žeravica je stavil na njegove izkušnje in prav je imel, legendarni prvak je v koš

zmetal nekaj odločilnih točk in uspel mu je tudi znameniti horog, met preko glave. **Ko je sodnik oznanil konec, je bilo jasno: »plavi« so z rezultatom 70 : 63 postali svetovni prvaki.**

Objemali so se, jokali, poljubljali, skakali ... »Ljubljana ni spala do treh zjutraj,« je poročal italijanski časopis *La Gazzetta dello Sport*. »Povorke in zastave, kolone avtomobilov, hrupni koncert avtomobilskih siren ... Celo ob zori so po mestu krožile skupine in vzklikale: Zlato, zlato!«

Medtem so igralci proslavljali v hotelu Golf na Bledu, kjer so bili med tekmovanjem nastanjeni. »S Ćosićem sva šla spat,« se spominja Ivo Daneu, »ostali pa so podoživljali tekmo in niti minute niso spali. Priznam, bil sem malo jezen, do konca sem se hotel boriti! Veste, to je bila drugačna košarka. Bolj udarniška, počasna, ni bilo trojk, ni se igralo za denar, zato je bila igra bolj tovariška in bolj romantična.«

»Še po 50-ih letih srečujem ljudi, ki se spomnijo vsakega detajla s tekme,« doda še Dušan Verbič. In mnogi med njimi so se prav po zaslugi te slavne zmage znašli pod košem.

ZGODBE IZ DOMAČE UČILNICE

Ko se je bilo treba držati pravil in paziti nase, mi je pomagala glasba

Mirsada Beganović,
9. razred, OŠ Livada

Po vsem svetu se je razširil novi koronavirus. To razumem kot nekakšno opozorilo, da si moramo pomagati, zaupati, verjeti, postati bolj enotni ter se boriti. Veliko nas je koronadnevno preživljalo doma, in tako smo lahko morda več časa namenili sebi in družini.

Sprva smo se tudi šolali na daljavo, konec maja pa smo se devetošolci le vrnili v šole. Šolanje na daljavo je bila zelo dobra izkušnja za našo prihodnost in za razumevanje, kako zelo je šola pomembna.

Večini je bil pouk na daljavo všeč, saj smo si lahko sami razporejali čas. Vse je bilo odvisno od nas. Učitelji niso imeli tolikšnega vpliva na nas. Sami smo morali presoditi, ali bomo opravili naloge ali ne. Tu sta se pokazala posameznikova moč in trud.

V tem času sem zelo pogosto poslušala glasbo, saj mi je zelo všeč, poleg tega sem imela več prostega časa. Poslušala sem žalostne in vesele skladbe vseh glasbenih zvrsti.

Med šolanjem na daljavo nas je učiteljica za glasbo Hana Mačkovšek prosila, da izberemo pesem, ki nam je bila v tem času še posebej blizu. Izbrala sem pesem glasbenika Emirja Djulovića *Pustite me v bosanščini*. Govori o ljubezni in o dejstvu, da čustev ne moremo popolnoma nadzorovati. Emir Djulović poje o tem, da se želi soočiti s temi čustvi.

Tako kot velja zanj, velja tudi za nas, da je glasba del nas; je del našega življenja, čeprav se tega včasih ne zavedamo. Vpliva na naša čustva, tako v šoli, med odmori ali na šolskih prireditvah kot v prostem času. Glasba bi morala biti pomemben del tudi zadnjih šolskih dni v osnovni šoli. Toda

naše šolanje se bo zaključilo drugače kot v preteklosti.

Vsi smo upali, da se bomo vrnili v šolo. To se je tudi uresničilo. Sedaj si želimo še, da ostanemo zdravi, da uspešno zaključimo šolanje in da se od osnovne šole vendarle poslovimo na lep način – morda tudi z glasbo.

Pogrešam šolski pianino

Victor Jamšek, 6. razred, OŠ Franca Rozmana Staneta

Pianino, ki ga imamo na šolskem hodniku, je zelo uporaben. Leta 2016 nam ga je podarila glasbena šola. Nekaj časa je bil v učilnici, potem so ga postavili na hodnik, da lahko že pred poukom igramo nanj.

Tudi sam sem med tistimi učenci, ki radi igramo na naš šolski pianino. Zanj lepo skrbimo. Pazimo, da ga ne poškodujemo. To nam uspeva, saj nima še nobene poškodbe. Ko nekdo igra na klavir, se v šoli naredi posebno vzdušje.

Včasih, kadar imam čas, igram tudi med poukom. Nekatere učitelje to zmoti, druge pa prav razveseli. Ponavadi igram klasično glasbo. Ta mojim sošolcem ni preveč všeč, zato zanje zaigram tudi popularno glasbo.

Tudi otroci iz nižjih razredov poskušajo igrati na naš šolski pianino. Ker še ne znajo igrati, kar tolčejo po tipkah. Ampak mislim, da ga nočejo poškodovati.

Z mojim prijateljem imava vsako jutro štirodnevni nastop na klavirju. To pomeni, da nanj hkrati igrava dva.

Naš pianino ima samo eno pomanjkljivost. No, pravzaprav dve. Prva je, da mu na žalost ne delata spodnja pedala. Druga pa je, da zaradi karantene, med katero se lahko šestošolci šolamo le na daljavo, že dva meseca nisem igral nanj. Najbrž me pogreša, tako kot jaz njega.

Kaj pa glasba pomeni tebi?

Piši nam na [✉ urednik@casoris.si](mailto:urednik@casoris.si) in z nami deli svoje kreativne ideje! Veseli te bomo!

CASORIS
moj prvi spletni časopis

Foto: Miha Mally

Počitnice v Ljubljani so vedno super!

PESTRE POČITNICE V LJUBLJANI

Živa Čebulj

Ljubljanski javni zavodi med poletnimi počitnicami pripravljajo številne zanimive programe, tako da šolarjem med počitnicami zagotovo ne bo dolgčas.

Ljubljanski grad

Na Ljubljanskem gradu tudi to poletje pripravljajo počitniško varstvo, kjer bodo otroci potovali **v čas vitezov ali odkrivali zanimivosti sveta zmajev ter se preizkušali v številnih viteških in pustolovskih veččinah.**

Ljubljanski grad zagotavlja varen, razgiban in zabaven počitniški program, ki bo, kolikor se bo dalo, na prostem.

Počitniško varstvo je namenjeno otrokom **od 6. do 11. leta**, prijave že zbirajo za naslednje termine:

6.–10. 7. ter 27.–31. 7.: od paža do viteza

10.–14. 8. ter 24.–28. 8.: pustolovske počitnice s profesorjem zmajeslovja

www.ljubljanskigrad.si/sl/dogodki/poletno-pocitnisko-varstvo-od-paza-do-viteza

Mala ulica

V Mali ulici bodo počitniško varstvo organizirali na treh lokacijah: v prostorih Male ulice, na vrtu in v gozdu. Programi bodo potekali od 29. junija do 28. avgusta, vsak teden bodo sprejeli 60 otrok.

www.malaulica.si/sl/varstvo/#pocitnisko-varstvo

Pionirski dom

V Pionirskem domu tudi letos pripravljajo različne poletne počitniške šole, kjer bodo otroci razvijali svojo ustvarjalnost. Počitniške šole ponujajo sproščeno druženje, raznolike ustvarjalce, zunanje aktivnosti in skrivanje mobilov pred pedagogi. Potekale bodo na Vilharjevi cesti 11 in na Komenskega 9.

Trenutno so razpisani termini za julijske počitniške šole. V enem terminu potekajo vzporedno štiri različne šole, število mest je omejeno.

www.pionirski-dom.si/novice/poletne-pocitniske-sole-2020

Foto: arhiv 404

V raziskovanje, znanost in podjetništvo!

Mladinski tehnološko-raziskovalni center 404

404 mladim posreduje tehnične veščine ter jih navduši za raziskovanje, znanost in podjetništvo. Za poletje so v 404 pripravili sobotne delavnice in poletne aktivnosti, primerne za začetnike in tiste, ki že imajo nekaj znanja s področja tehnike. Otroci se bodo naučili programirati, 3D modelirati, osnovati projekt in spajkati.

📍 www.404.si

Glede na letošnje obdobje epidemije novega koronavirusa si pridružujemo pravico do sprememb ali odpovedi terminov. Varstvo bomo organizirali v skladu z vsemi navodili in ukrepi vlade in ostalih pristojnih institucij. O morebitni spremembi boste pravočasno obveščeni.

ZNOVA V ŠOLSKE KLOPI

dr. Tanja Pihlar

19. maja so se v šolske klopi znova vrnili učenci prvih treh razredov osnovne šole ter dijaki

zadnjih letnikov, s 1. junijem pa so se jim pridružili še učenci in učenske preostalih razredov in letnikov. Otroški živzav je znova napolnil tudi vrtce. O ponovnem odprtju šole smo se pogovarjali z ravnateljico Osnovne šole Ledina Marijo Valenčak ter pomočnico ravnateljice Katarino Rigler Šilc.

Kako ocenjujete ponovno vrnitev učencev v šolo?

Naši učenci so se vrnitve v šolo zelo razveselili. Nestrpnost so pričakovali dan, ko se bodo spet srečali s sošolci. Kar nekaj jih je pogrešalo tudi učitelje. Seveda je bilo drugače, a ko so učenci prestopili prag učilnic, so se spet znašli v varnem, znanem okolju.

Kako ste poskrbeli za zaščitne ukrepe?

Glavni vhod v šolo smo nadomestili z vhodom na igrišče, saj je tam več prostora za zbiranje. V vse prostore na šoli smo namestili razkužila in plakate o uporabi, nad vse umivalnike pa smo namestili navodila, kako si umiti roke. Šolska tla smo polepili z lepilnim trakom, ki nakazuje varnostno razdaljo. Prav zanimivo je videti šolsko garderobo. Učiteljice so na tla nalepile nalepke, kamor učenci

vsako jutro odložijo svoje čevlje.

S katerimi težavami ste se srečevali pri ponovnem odprtju šole?

Zagotovo je bil največji izziv, kako sestaviti urnike in ustvariti optimalno kadrovske zasedbo. Zavedamo se, kako pomembno je v tem času gibanje na svežem zraku, zato smo za vse učence urnik oblikovali tako, da imajo vsak dan eno uro pouka na šolskem igrišču.

Kako ocenjujete pouk na daljavo?

Za nobeno obliko šolanja ne moremo z gotovostjo trditi, da je samo dobra ali slaba. To velja tudi za šolanje na daljavo. Dejstvo je, da na to obliko šolanja na šolah nismo bili pripravljene, zato je bil za učitelje to velik izziv. Toda anketa je pokazala, da smo s šolanjem na daljavo lahko kar zadovoljni. 76 % učencev meni, da imajo za učenje odlično ali dobro urejen prostor. Največ učencev za šolo dela od 2 do 4 ure (56 %), sledijo jim učenci, ki delajo od 4 do 6 ur na dan. Učenci so večinoma zadovoljni s komunikacijo z učitelji.

Kako ste poskrbeli za tiste učence, ki niso imeli računalnika in povezave s spletom?

Žalostno, pa vendar resnično dejstvo je, da učenci tudi v normalnih razmerah nimajo enakih možnosti za izobraževanje. Učenci, ki živijo v družinah z visokim socialno-ekonomskim statusom, običajno dosegajo boljše ocene. Pri izobraževanju na daljavo pa so se te razlike še poglobile. Nekaterim učencem je čas pouka v šoli pomenil edino varno okolje, ki pa so ga v tem času izgubili. Na šoli se zavedamo tudi težav pri družinah z več otroki in enim računalnikom. Zato poučevanja v živo ne izvajamo tako pogosto, kot bi si morda nekateri želeli.

S šolsko računalniško opremo smo pomagali 14 učencem, za 5 učencev smo pridobili opremo različnih donatorjev, razdelili smo tudi kode za WiFree, ki jih je za čas šolanja na daljavo doniral Telekom. Desetim učencem je Mestna občina Ljubljana za vsak dan zagotovila kosila.

Daljši pogovor bo objavljen na www.ljubljana.si.

DESET LET POČITNIŠKEGA BRANJA

Vesna Trobec, Mestna knjižnica
Ljubljana

Poleti v Mestni knjižnici
Ljubljana posebno pozornost
namenjamo mladim bralcem,
zato že deseto leto zapored
vabimo k počitniškemu
branju vse osnovnošolce in
srednješolce.

Če si star/-a med 7 in 12 let,
se pridruži Poletavcem!

S 30-dnevnim polurnim
branjem na dan utrjuješ
bralno tehniko in pridobivaš
bralne navade. Čtivo si
izbiraš samostojno (knjiga,
strip, revija, turistični vodič,
kuharski recepti ...), lahko
pa ideje za branje poiščeš
v *Priročniku za branje*
kakovostnih mladinskih knjig,
v paketih *Maček v zaklju* za
otroke in na priložnostnih
knjižnih razstavah, ki
jih knjižničarji skrbno
pripravljamo.

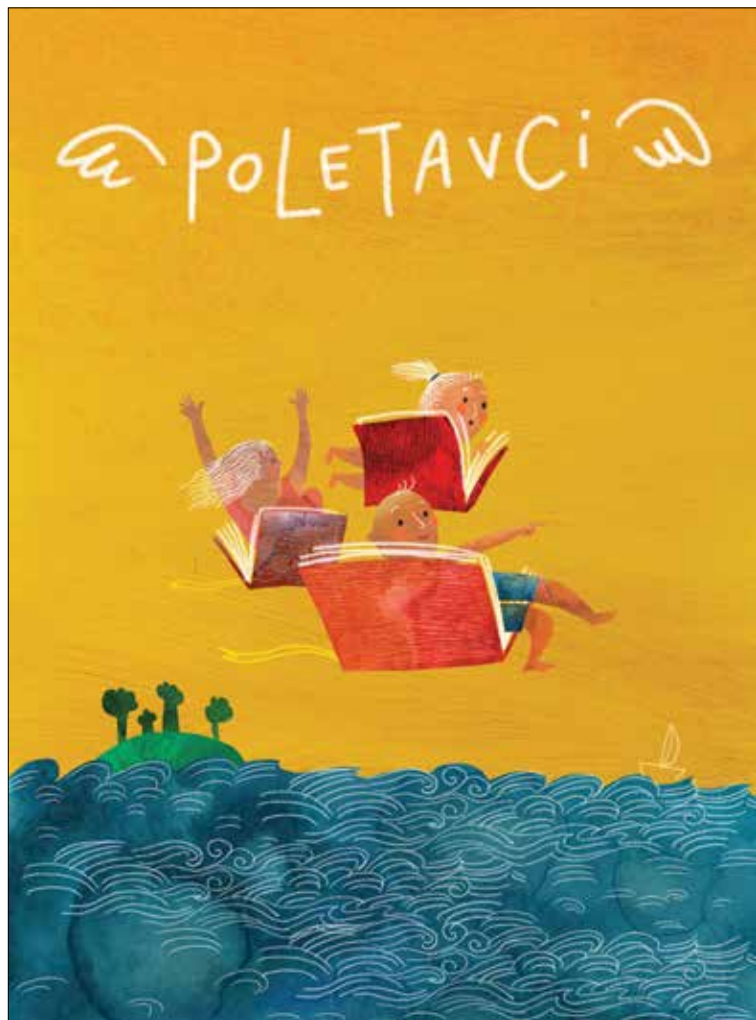
Najstnike in najstnice od
trinajstega do petnajstega
leta pa vabimo, da preberete
tri obsežnejše knjige po
svojem izboru in na naši
spletni strani napišete
mnenje o tem, kateri knjižni
junak vas je najbolj navdušil.
Za predloge za zanimivo
in kakovostno počitniško
branje se lahko obrnete na
knjižničarke in knjižničarje,
knjige pa si lahko izposodite
tudi na Biblos.si.

Vsi poletni bralci boste prejeli
majico in bralno priznanje
ter sodelovali v nagradnem
žrebanju.

**Pol ure branja na dan
prežene dolčas stran!**

V poletni bralni akciji je
združenih šestnajst slovenskih
splošnih knjižnic, vsako leto
pa se razveselimo tudi nekaj
mladih slovenskih bralcev
izven slovenskih meja (Bosna
in Hercegovina, Italija in
Nemčija).

Na www.poletavci.si lahko
spremljate vse o poletnih
bralcih in oddate izpolnjene
bralne sezname.

Pridušanjevalnica

Dušan Merc, nekdanji ravnatelj OŠ Prule in predsednik DSP

»NEKOGA MORAŠ IMETI RAD«

Kriza je bila in še traja in bo
trajala. Ampak, hvalabogu,
ni popolna. Je delna kriza, ki
opozarja. Delovali so vsi sistemi,
ki so država. Ko odpovejo,
nastopi prava, totalna kriza.

Kriza ni neusmiljeno uničevala
ljudi: niso se podrli mostovi,
dihali smo celo boljši zrak,
niti za trenutek ni zmanjkalo
ničesar, trgovine so bile odprte,
delovale so banke, brezstične
komunikacije so delovale,
deloval je javni zdravstveni
sistem itd. Ni še prišlo do
boja za obstanek med osebki
naše skupnosti ... **Blebetanje
v elektronskih medijih,
da gre za katastrofo, da je
vse uničeno, je nesramno,
neodgovorno in krizo samo
poglablja.** Epidemija je razkrila
našo potrebo po družabnosti.
Prepovedala nam je srečo, ker
nam je odvzela pravico do
drugih.

Kako pa je bilo z našo šolo, tisto
osnovno, tisto, ki je hrbtenica
družbe zaradi reprodukcije
družbenih vrednot? V naših
osnovnih šolah je pravno
nedopustno otroka izključiti iz
šole. Niti za trenutek niti za en
dan ali teden. Takoj je kršena
ustavna pravica. S tem se pač
skoraj vsi strinjajo.

In kaj je povzročila kriza?
Iz šole smo izključili kar
vse skupaj in takoj in brez
premisleka. Nihče več ni smel v
šolo! Pravico do izobraževanja
so hitro pokrili z ocvetličanim
prtom izobraževanja na daljavo
(pasti in stranpoti in napake
tega početja ne bodo nikoli
razkrite, ker smo v pedagoškem
svetu navajeni, da se stalno
učimo in učimo hvaliti, pa
četudi je vse narobe).

Zagotovo ni normalno, da so
stiki med ljudmi prepovedani,
nezaželeni. V tej krizi pa je
bilo to potrebno in normalno.

**Končno smo spoznali,
tudi učenci in starši, da**

**šolo potrebujemo in da jo
imamo celo radi.** Nenadoma
so nekateri ugotovili, da se v
šoli učimo spoznavati in ljubiti.
No, spoznavati sebe in druge in
ljubiti tudi druge. Vrnitev v šole
je zato velik blagor.

Otrokom v šoli je sistem
po pravici prepovedal
stike, odnose, družabnost,
prepovedal je že itak
prepovedane pretepe. A s
tem nam je dokazal, da vse to
potrebujemo. Ali kakor bi rekel
veliki pesnik **Ivan Minatti:**
»Nekoga moraš imeti rad.«

Kar naenkrat smo ugotovili,
da je šola tudi kaj drugega
kakor samo učenje. Biti tovariš,
ravnati tovariško (to je zelo
stara pedagoška oznaka)
je bilo v vsakdanjiku naše
šole zasmehovano stališče.
V sodobni družbi se namreč
zdi nezaželeno vse, kar ni
poudarjanje individualnosti,
skrb za osebno rast, osebne
pravice in užitek, kar naj bi
zagotavljalo srečo, svobodo
in neodvisnost. Spakovanje
o lastni osebnosti v posmeh
drugim in v skrajni obliki tudi
uničevanje drugih je v naših
šolah, pri naših starših in celo v
sistemu kar pogosto.

Šola v zaključenem krogu pravic
brez dolžnosti in brez razlik,
ki so nam položene v zibelko,
ko so poudarjene vse pravice
in samo pravice vseh do vsega
brez odgovornosti in tovarištva,
deluje slabo in krivično.

**Mogoče smo doumeli, da je
treba otroka učiti imeti rad
tudi druge, ne samo samega
sebe.** Upajmo, da so razumeli
tudi starši, da ni dovolj, če
imamo radi samo svojega
otroka. Imeti rad druge se je
izkazalo kot osnovna potreba
otrok, ki je ne smemo zatirati ali
zanikati. To je najpomembnejša
vloga staršev v najzgodnejši
dobi. In velika naloga šole, ko
otrok vstopi v šolski sistem.

LJUBA IN DRAGO: UMETNOST, KULTURA IN KREATIVNOST NA BUSU

Patricija Fašalek

Javni zavod Mladi zmaji, center za kakovostno preživljanje prostega časa mladih, je na ulice zapeljal prvi mobilni mladinski center, ki so ga poimenovali Ljuba in Drago. 14 mladih prostovoljcev (2 fanta in 12 deklet) je lani s pomočjo mentorjev iz kreativnih industrij odslužen mestni avtobus predelalo v mladinski center. Ker je mobilnen, lahko mlade nagovarja povsod, kjer za zdaj vzpostavitev mladinskega centra ni mogoča.

Foto: Jon Žagar

Avtobus se vedno pripelje v drugačnih barvah in ni namenjen samo mladim, ampak tudi njihovim družinam, sosedom in prijateljem.

Ljuba in Drago je zgodba sodelovanja **Javnega zavoda Mladi zmaji z Javnim podjetjem Ljubljanski potniški promet** in Mestno občino Ljubljana. O dogajanju in snovanju strategij med epidemijo smo se pogovarjali z **Majo Mojšker** in **Geo Erjavcem**, ki sta del ekipe Ljube in Draga. »Nismo spali, nismo se zaprli, ampak smo ustvarjali. Za Ljubo in Drago smo v tem času delali načrt, kaj bomo storili, ko se ukrepi sprostijo,« je povedala Maja, Gea pa je razkrila, da so pripravili brošuro, kjer so opisali celotno zgodbo mobilnega centra, od idejne zasnove do danes.

Glavni fokus: umetnost, kultura in kreativnost

Mladinski četrtini centri so ponovno odprti, mladinski mobilni center Ljuba in Drago pa se pripravlja, da se spet vrne na ulice. »Naš glavni namen je druženje. Spili bomo čaj ali kavo, potem pa se pogovarjali, kaj se nam dogaja in kaj se nam je med krizo zgodilo. Težko je predvideti, kako bo, saj se morda nihče ne bo želel o tem pogovarjati, morda bodo mladi samo želeli nadaljevati svoje običajno življenje,« je razložila Maja, Gea pa je dodala: »Ko pridemo

v izbrano sosesko, moramo najprej začutiti njen utrip in spoznati, kaj mladi v resnici potrebujejo.« Različne mlade na različnih lokacijah zanimajo različne stvari, zato nimajo enotnega pristopa za vse soseske, temveč poskušajo skozi druženje pridobiti zaupanje in ugotoviti, kaj določeni soseski ustreza: je to grafitiranje, pisanje poezije ali igranje kitare? Ne gre namreč za klasični mladinski center, kjer se mladi igrajo namizne igre ali delajo domače naloge, ampak v mladih iščejo skrivni potencial. »Kreativnost razumemo kot ustvarjanje nečesa novega – nečesa, za kar ne vemo, da še ne obstaja. Avtobus ima tudi svojo kuhinjo, elektriko in avdio sistem, kar je lahko dobra podlaga za koncerte in glasbene delavnice. **Glavni fokus Ljube in Draga so umetnost, kultura in kreativnost.** S tem povezujemo mlade in mladi povezujejo nas,« je povzela Maja.

Smer: druženje

Avtobus se je prvič po ljubljanskih ulicah zapeljal februarja. Zapeljali so se petkrat, potem pa jim je načrte prekrižala epidemija, ki je druženje prepovedala.

»Vsakič smo bili izredno dobro sprejeti in avtobus je bil vsakič poln,« je opisala Maja.

»**Na prikazovalniku na avtobusu, kjer bi morala pisati smer vožnje, nam piše: druženje, namesto številke pa imamo srček,**« je Gea opisala avtobus. Maja pa je razmišlja za naprej: »Zdaj bomo ugotovili, ali se je druženje v tem času kaj spremenilo.«

Njihova želja je, da bi se odpeljali na več lokacij po obrobni delih mesta, kjer bi poslušali glasbo, ustvarjali, spoznali čim več Ljubljančanov, gledali filme in se, skratka, družili. »Tisto najbolj preprosto druženje, ko se prijatelji usedejo skupaj, spijejo pijačo in na dan pridejo ideje, ki lahko morda nekoč postanejo zelo velike,« je vzdušje opisala Maja. Mladim ne želita sugerirati, kaj naj počnejo, ampak bi radi ustvarili priložnost za mlade ustvarjalne potenciale, da postanejo navdih drugim mladim, ali kot pravi Gea: »Radi bi, da mladi najdejo svoj umetniški izraz.«

Spremembe so njihova edina stalnica

Njihovo poslanstvo je obisk predelov, kjer mladi nimajo veliko možnosti za udejstvovanje v kulturnih krogih. »Gremo tja, kjer ni

ničesar. **Neki problematiki ponudimo spremembo na pozitivno.** V Kašlju se je odprla potreba po sodelovanju, ker imajo velik problem z vandalizmom, saj so objekti, kot je šola, poškodovani na tedenski ravni. Mi smo tja poklicani, da mladim preusmerimo pozornost iz uničevanja v ustvarjanje. Male huligančke kregajo doma, kregajo jih v šoli, ampak oni imajo samo potrebo po pozornosti. Ko ponudiš mladim način za ustvarjanje, ko so tudi odgovorni za projekt in vidijo njegov napredek, to nanje učinkuje zelo pozitivno. Lahko postanejo tudi navdih za druge,« so bile Geine besede.

Zunanost avtobusa Ljuba in Drago je kakor tabla, po kateri se lahko riše s kredami. Spremembe so njihova edina stalnica, avtobus se vedno pripelje v drugačnih barvah in ni namenjen samo mladim, ampak tudi njihovim družinam, sosedom in prijateljem; prek mladih se povezuje celotna soseska.

»Spremljajte, kje bosta Ljuba in Drago, vse bo objavljeno na našem Instagramu in na www.mladizmaji.si,« sta Maja in Gea zaključili s povabilom.

Razgibajmo Ljubljano

Žiga Černe, Športna zveza Ljubljane, foto: Dunja Wedam

Kam na vadbo v novi sezoni?

Stara vadbena sezona je bila »okužena« in zato krajša, upamo pa, da bo nova toliko slajša. Nekateri športni klubi, društva, zavodi in zasebni ponudniki jo bodo morda nadaljevali že čez poletje, velika večina pa bo začela migati septembra. Za dostopnost do podatkov o vadbah skrbi Športna zveza Ljubljane, ki podatke o ponudbi objavlja na portalu www.rekreacija.si.

Vse ponudnike vabimo k brezplačnemu vpisu novih podatkov oziroma obnovi podatkov iz minule sezone. Vpišite programe za vse generacije in njihove sposobnosti, tudi za osebe s posebnimi potrebami, in za vse cenovne razrede, pa tudi za vse objekte, ne le za telovadnice in fitnese, ampak tudi za gasilske domove, četrtne skupnosti, dnevne centre, zunanje športne objekte ali vadbo nekje v naravi. Za objavo so potrebni vsaj naslednji podatki: naziv organizatorja, športna panoga, naziv vadbe, vadbena sezona, kraj vadbe, objekt izvajanja programa in naslov objekta, ciljne skupine ter kontakti za informacije o programu (spletna stran vadbe, e-pošta vadbe, telefon, FB vadbe). Urniki niso pomembni! Podatke vpišite do 30. junija 2020.

Razvoj prostovoljstva na področju športa

Upad zanimanja za prostovoljno delo je v Sloveniji splošen pojav, ki ga zaznavamo že vse od začetka devetdesetih let prejšnjega stoletja. V športni dejavnosti so mnenja glede ustreznosti termina prostovoljstva in strokovnega dela na področju prostovoljstva različna. Nekateri v njem prepoznavajo velik prispevek družbi, spet drugi kapitalu in zagovarjajo dejavnosti z izključno neprofitnim pomenom. Dejstvo pa je, da delovanje športnih organizacij zaznamujejo tudi prostovoljci.

V Športni zvezi Ljubljana želimo opredeliti problem prostovoljcev v športnih organizacijah v sklopu njihovih različnih aktivnosti in strokovnosti njihovega dela. Zanima nas predvsem, kako društva in klubi obravnavajo prostovoljce in njihovo delo, dotaknemo pa se tudi pglavitnih motivov za prostovoljstvo, ki privabijo posameznike. Zato smo v Športni zvezi Ljubljana skupaj s Slovensko filantropijo pripravili potrebno podlago za vzpostavitev formalnega sodelovanja na področju prostovoljstva v športu.

Narava nas vabi na svež zrak.

Namig

Sopara je dobra le za kuhanje, pri rekreaciji pa se ji raje izogibajte. Migajte bolj zgodaj zjutraj ali pa zvečer, izbirajte pa hladnejše in prijetnejše terene v parkih ali gozdovih. Seveda pa lahko obiščete tudi kakšno primerno ohlajeno telovadnico oziroma fitnes.

Spodbuda

V naslednjih tednih si boste mnogi vzeli čas za počitek in nabiranje novih zalog energije. Medtem telesu privoščite prijazen način življenja, ki ga dopolnite z ustrežno kakovostno in lahko prehrano, sprostitvijo in spanjem, izogibajte se stresu, nekaj časa pa namenite tudi rekreaciji.

ZNANI LJUBLJANČANI O GIBANJU

Andrej Milutinovič, osebni trener

Meni sta šport in zdravo prehranjevanje rešila življenje. Kot otrok sem imel namreč hude težave s prekomerno težo, in šele ko sem se resno lotil športa in začel paziti na prehrano, sem shujšal štirideset kilogramov v treh mesecih. Od takrat sem zasvojen s športom. Svojo zasvojenost v dobri meri prenašam tudi na ostale okoli sebe, saj sem osebni trener fitnesa in svetovalca za prehrano in aktivni življenjski slog. **Svetujem vam, da začnete razumevati svoje telo kot organizem, ki ga je treba redno vzdrževati in krepiti**, tako kot avto, če želimo, da nam bo dolgo služilo in da bomo živeli življenje brez bolečin. No, pa tudi podoba v ogledalu nam bo hvaležna.

📌 www.fitnotfat.si

NASVET STROKOVNJAKINJE

dr. Nina Makuc, Slovenska antidoping organizacija

Šport je bil v vsej svoji zgodovini izpostavljen mnogim nevarnostim, med katerimi je v zadnjih letih opazna uporaba prepovedanih snovi in postopkov, predvsem zaradi ogrožanja zdravja športnikov, neetičnih principov športnega boja in zlorabe vrednot športnega duha.

Žal pa doping že dolgo ni več samo problem vrhunškega športa, temveč postaja vse večja nevarnost širši populaciji.

Nevarno ogroža predvsem zdrave mlajše generacije, ki si z njim želi polepšati videz ali na lažji način doseči boljše telesne zmogljivosti in si s tem popraviti samopodobo. Poznavalci razmer opozarjajo na vedenjske vzorce predvsem staršev, ki potrjujejo tako imenovano »dopinško miselnost«: marsikateri starši svojega otroka ob prvi vročini ali udarcu pri igri potolažijo s tabletko.

Žal je fenomen dopinga med rekreativno javnostjo metodološko slabo obdelan. Verjetno moramo vzroke za doping iskati v načinu življenja, prehranjevalnih navadah, vplivu okolja, preobremenjenosti, skratka, v vseh pomanjkljivostih sodobne družbe. Pri tem ne smemo spregledati tržne ekonomije, ki spretno izkorišča športne navdušence pri profitni proizvodnji vseh vrst prehranskih dodatkov. Čeprav uporaba prepovedanih snovi med rekreativnimi športniki ni goljufija, so zdravstvene posledice (tako fizične kot psihične) vseeno uničujoče.

Ko govorimo o boju proti doping, javnost to povezuje le z dopinškimi kontrolami. Vendar je boj proti doping velik več kot le odvzem in analiza bioloških vzorcev športnikov. **Temelj boja proti doping je izobraževanje in ozaveščanje športne in splošne javnosti o pasteh dopinga: od zdravstvenih posledic do neetičnosti.** Pomanjkljivo protidopinško znanje ima lahko za posameznika resne posledice – vrhunski športniki so lahko izločeni iz športa in izgubijo ugled, tako rekreativni kot poklicni športniki pa svoje telo izpostavljajo resnim zdravstvenim posledicam.

Vsaka prepovedana snov ali postopek na Listi prepovedanih snovi in postopkov predstavlja tveganje za zdravje oziroma ima stranske učinke. Nekatere prepovedane snovi se izdajajo le na recept. Kadar pa se prodajajo na črnem trgu, je verjetnost, da vsebujejo nečistoče, velika. Take snovi lahko povzročijo hude zdravstvene probleme ali celo smrt.

Več o boju proti doping si preberite na 📌 www.sloado.si.

Za objavo v glasilu Ljubljana ali v elektronskem tedniku Športni utrinki nam lahko novice pošljete na 📧 info@szlj.si, vprašanja pa lahko zastavite tudi po telefonu 📞 01 434 72 91.

Squash in judo z roko v roki

Špela Lampe, predsednica Judo kluba Golovec

Foto: Tilen Perko

Tatamiji so trenutno v Squashlandu.

Judo klub Golovec je tatami začasno preselil v squash dvorane in našel skupni jezik s Športnim klubom Squashland.

»V izrednih razmerah in v nepredvidljivih okoliščinah nastajajo nove zgodbe. Povezovanje in združevanje na videz nezdržljivih zgodb v trajnostni model je edina dolgoročna pot,« se strinja z **Goranom Miličevićem**, predsednikom Športnega kluba Squashland.

Prepletanje trajnostnih vsebin Squashland je prvi leseni squash center na svetu. Z zasnovano lastne vrtine za ogrevanje in hlajenje s toplotno črpalko, s sončno elektrarno na strehi objekta ter s polnilnimi mesti za električna vozila zeleno športno infrastrukturo dopolnjujejo s športno-rekreativno ponudbo v centru. Pod eno streho združujejo squash, »wallyball« odbojko, namizni tenis, funkcionalne vadbe Vigorground, squash prireditve najvišjega ranga,

savno, masažo, športni bar in zdaj tudi judo.

Judo klub Golovec pod strokovnim vodstvom zagotavlja vadbo juda za vse generacije in s prepoznavnim projektnim pristopom zagotavlja kakovostnejše življenje prebivalcev v Štepanjskem naselju in širše. V lokalno okolje uspešno prenašamo znanje iz mednarodnih projektov s področja prostovoljstva, inkluzije, izobraževanja in zdravega življenjskega sloga.

Poleti skupni projekt športnega varstva otrok Športni društvi bosta združili moči tudi pri pripravi **počitniških športnih programov** za otroke, da bodo lahko počitnice aktivno preživljali v Squashlandu v programih dnevnega varstva ali pri popoldanskih treningih juda, squasha, odbojke in drugih poletnih radosti pod vodstvom usposobljenih športnih delavcev.

Vedno sledi svojim željam in ciljem

Eva Terčelj, športnica leta Ljubljane in dobitnica Bloudkove nagrade za leto 2019

Miha Štamcar, foto: Miha Fras

Lani konec septembra je kajakašica Eva Terčelj postala svetovna prvakinja v slalomu na divjih vodah. Izbrana je bila za športnico leta Ljubljane, bila je kajakašica leta, za odlične športne dosežke pa je prejela še Bloudkovo nagrado. Čeprav vsaka kariera prinaša tudi padce, sta se ji vztrajno delo in nepopustljivost obrestovala.

Eva Terčelj: Treba je dozoreti, tako osebnostno kot v tekmovalnem smislu, in to je proces.

Položaj, v katerem ste se v koronačasih znašli športniki, je vse prej kot lahek. Kako se pripravljate na nove izzive?

Predvsem se skušam osredotočiti na stvari, na katere lahko vplivam. Na srečo sem lahko opravljala treninge na vodi, seveda individualno, brez stika s sotekmovalci, vaje za moč pa sem izvajala doma. Na splošno sem se trudila ohraniti navade in delovni ritem. Preostali čas skušam biti čim bolj kreativna in početi stvari, za katere prej nisem našla toliko časa.

Že leta 2013 ste se veselili svoje prve zmage v svetovnem pokalu, nato pa je v vaši karieri sledilo nekajletno zatišje pri vrhunskih rezultatih. Vmes ste najbrž toliko trše trenirali?

Tekmovati v mladinski ali članski kategoriji je drugače. Treba je dozoreti, tako osebnostno kot v tekmovalnem smislu, in to je proces. Ko stvari ne gredo po načrtu, še zdaleč ni lahko. Na srečo sem imela v takšnih trenutkih veliko podpore bližnjih, hkrati pa sem verjela, da sem sposobna doseči še veliko več.

Toda ob tem ne smemo pozabiti, da ste šport velikokrat podredili izobrazbi. Leta 2008 ste zaradi mature izpustili olimpijske kvalifikacije za Peking, pa

tudi pozneje je bil študij arhitekture za vas na prvem mestu.

Zame je bilo nadaljevanje šolanja ob vrhunskem športu logična izbira. Dokler mi je uspevalo usklajevati obe področji, nisem želela izbirati. Ker sem sledila svojim željam in ciljem, sem bila pripravljena vložiti veliko truda in se marsičemu odreči. Kljub temu se mi ni nikoli zdelo, da kaj zamujam.

Vmes ste postali magistrica arhitekture. Kaj je tisto, kar vas pri arhitekturi privlači?

Študij arhitekture mi je dal veliko več, kot sem pričakovala. Nauči te razmišljati širše, pri iskanju rešitev poskušaš iti iz okvirjev in ne slediš ustaljenim miselnim tokovom. Hkrati arhitektura povezuje različna področja, spodbuja ustvarjalnost in svobodo izražanja. V tem sta si s športom zelo podobna. Všeč mi je arhitektura, ki se odziva na okolje, v katero je postavljena, ki pripoveduje zgodbo o kulturi, času in ljudeh.

Kdo pa je imel največ zaslug za to, da ste zapluli v kajakaške vode?

Pred mano je veslal že starejši brat in seveda sem morala poskusiti tudi jaz. Pred tem sem se ukvarjala s številnimi drugimi športi, ampak me nobeden

ni tako pritegnil. Morda mi je veslanje predstavljalo največji izziv, svobodo in hkrati igro. Preživljati poletne dni na vodi s sovrstniki je bilo nekaj najlepšega.

Po zlati kolajni v Seu d'Urgellu so vas spraševali, ali bi se morda tja preselili, vendar ste takrat odgovorili, da Ljubljane ne bi zamenjali. Kaj vas tako privlači v Ljubljani?

Ljudje, priročna velikost, spomini. Je mesto, v katerem prebivam že od rojstva in se v njem zelo dobro počutim. Ko si veliko zdoma, vedno znova spoznaš, kaj imaš pred nosom, in to tudi bolj ceniš.

V zadnjem času se v Ljubljani veliko gradi. Kaj menite o novi podobi, ki jo s tem dobiva mesto?

Tako kot obnove in prenove so tudi novogradnje del strateške vizije razvoja mesta. Razvoj mora slediti toku časa in potreb in v zadnjem obdobju se je v Ljubljani marsikaj spremenilo in zgradilo. Žal mi je, da številni veliki projekti, ki so ključni za mesto, že desetletja stojijo. Menim, da želje investorjev ne bi smele prevladati nad javnim dobrim in reševanjem trenutnih potreb v skladu z dolgoročnim strateškim planom.

Kako pa vam je nasploh všeč arhitektura v Ljubljani?

Ljubljana ima bogato zgodovino in pomembno je, da se kulturna dediščina neguje in obnavlja. Veseli me, da se vlaga v revitalizacijo območij, prav tako pa se načrtuje in gradi kakovostna sodobna arhitektura.

Najbolje se počutim na nabrežju Ljubljane. S prenovo starega mestnega jedra, nabrežij in z novimi mostovi je Ljubljana pridobila veliko prijetnega javnega prostora.

Daljšo različico pogovora si boste lahko kmalu prebrali na www.ljubljana.si.

Želja Eve Terčelj

Če bi nam v Tacnu uspelo dobiti moderen kajakaški center, ki bi hkrati postal tudi nacionalni panožni center, bi bilo to izjemnega pomena za razvoj slovenskega kajakaštva pa tudi za Ljubljano. Že zdaj ljudje radi preživljajo prosti čas ob kajakaškem poligonu, z novim centrom pa bi postal tudi pomembno vozlišče sprehajalnih poti ob Savi.

Na Murovico iz Beričevega in nazaj

Besedilo in foto: Rok Kušlan

Cilji na severovzhodnem robu Ljubljanske kotline so z Urbano težko dostopni, saj liniji 12D in 21 pripeljeta le do Dragomerja oz. Beričevega. Ta dva kraja sta kar daleč od Ihana in Dolskega, ki sta primerni izhodišči za izlete v ta del Posavskega hribovja. Zaradi šibke avtobusne mreže so izleti k tem ciljem krožni, z izhodiščem na končnih postajah in zato primerni tudi za lasten prevoz. Tokratni cilj je **hrib Murovica**, ki se dviga nad dolino Save pri Dolskem. Vrnili se bomo vzdolž hrbta, ki se strmo dviga nad Savo, mimo vrha svete Trojice in nato zavili na nekoliko nižji masiv, ki se najvišje vzpne v vrhu Ajdovščina. Preko njega se bomo spustili v Dol pri Ljubljani in se od tam vrnili na izhodišče.

S postaje na glavni cesti krenemo v

Beričevo in na stari cesti zavijemo levo proti vzhodu. Po njej bomo hodili tri kilometre do Dola pri Ljubljani oziroma do tamkajšnje graščine, ki je bila pozidana v 16. stoletju. Najslavnejše dni je doživela v prvi polovici 19. stoletja, ko je v njej tedanji lastnik baron Jožef Kalasanc Erberg gostil cesarja Franca I. Tedaj je okrog grajske stavbe uredil razkošen park z ribniki in botaničnim vrtom, ki sta mu poseben pečat dajala danes restavrirana vrtna paviljona. Severni paviljon je bil namenjen knjižnici z dragoceno zbirko in arhivu, v južnem pa je bil sploh prvi muzej v Sloveniji. Od paviljonov vodi delno ohranjen hruškov drevored proti vrtni kapeli v zavetju mogočnih platan. Od kapele nadaljujemo po cesti do vasi Kleče. V vasi pri kapelici zavijemo levo in nato pri avtobusni postaji še enkrat levo. Nadaljujemo skozi podvoz do vasi Podgora, kjer zavijemo desno do vasi Kamnica, kjer se vzpnemo do cerkve sv. Helene. Nad cerkvijo zavijemo s ceste v gozd na neprav zgljedno markirano pot, ki nekoliko kasneje ponovno doseže cesto, nato pa nekajkrat seka njene ride, preden se ji ponovno pridruži. Nekaj časa še nadaljujemo po asfaltu, nato pa na koncu dolgega desnega ovinka

zagledamo kašipot proti Murovici. Po komaj vidni stezi prečimo travnik in spet stopimo na asfalt, ki nas pripelje do table Vegove poti na sedlu. Tukaj zavijemo levo in zagrizemo v kolena. Kmalu stopimo na greben in pod njim nadaljujemo do vrha Murovice, ki je s 743 metri najvišja točka današnjega pohoda. Na vrhu je žig, nekaj klopi in zvon želja, vendar zaradi gozda ni kakega posebnega razgleda, zato se spustimo proti Sveti Trojici. Kmalu pridemo na sedlo pod oblim travnatim vrhom Koprivnice, kjer si ob fantastičnem pogledu na Grintovce lahko malo odpočijemo. Nadaljujemo po cesti, nato pa markacija smukne levo v gozd. Zdaj se vzpenjamo, zdaj spuščamo vzdolž slemena, ki je na jug strmo odsekano. Čez nekaj časa pridemo do spomenika, kjer postanemo pozorni na slabše vidno stezo, ki se kakih sto metrov od spomenika z markirane poti odcepi levo. Ko pridemo do izrazitejšega sedla, spet poiščemo še slabše vidno stezo, po kateri se preko strme stopnje spustimo do zaselka Sevšek. Ta se nahaja na sedlu med grebenom, ki smo mu sledili od Murovice, in manjšim masivom z vrhom Ajdovščina, kamor smo namenjeni v nadaljevanju. Krenemo torej proti jugu in ponovno stopimo v gozd. V labirintu kolovozov in steza se držimo desno in navzgor. Prej ali slej bomo prišli na greben med Zlebičem in Ajdovščino, po katerem vodi kolovoz s trim stezo. Ko ta zavije desno okrog vrha, stopimo na stezo, ki se odcepi levo, in se po njej vzpnemo na Ajdovščino. Glede na »opremljenost« vrha ni dvoma, da mu obiska ne manjka. Z Ajdovščine se spustimo po stezi proti jugu in kmalu pridemo do Športnorekreativnega centra Korant. Od tam stopimo na dovozno cesto in takoj zavijemo desno na kolovoz z zapornico. Mimo nje stopimo levo na stezo, ki nas pripelje v Zaboršt pri Dolu. Od tam se napotimo proti glavni cesti Šentjakob-Litija, ki jo prečkamo, da pridemo v Dol pri Ljubljani, od koder se po že znani cesti vrnemo na končno postajo linije 21 v Beričevem.

Tole nenavadno ribo si lahko ogledate na stalni razstavi v Prirodoslovnem muzeju Slovenije. Imenuje se kašikar. Ujet je bil leta 1883 v Savi v okolici Ljubljane. Do nas je priplaval iz Črnega morja po reki Donavi, v katero se izliva Sava. Ribe te skupine namreč živijo v morju, v reke pa se pridejo razmnoževati. Zrastejo lahko več kot 2 metra, muzejski primerek je dolg 144 cm. Zaradi gradnje elektrarn in onesnaževanja rek so že zelo ogrožene. Kašikar pri nas velja za izumrlo vrsto.

Sprašujemo vas: kako se imenuje skupina rib, ki ji pripada kašikar?

Foto: Ciril Milnar Cic

Namig: Njihova jajca imenujemo kaviar.

Izmed vseh pravih odgovorov, ki bodo do **30. 6. 2020** prispeli na [✉ ljubljanske.glavce@gmail.com](mailto:ljubljanske.glavce@gmail.com), bomo **izžrebali dobitnico ali dobitnika brezplačne družinske vstopnice za obisk Prirodoslovnega muzeja Slovenije**, kjer si boste poleg kašikarja lahko ogledali tudi ogromno okostje brazdastega kita, okostje mamuta, najstarejšo muzejsko zbirko v Sloveniji – Zoisovo zbirko mineralov in fosilov, številne živali in druge zanimivosti iz narave. Muzej je odprt vsak dan od 10. do 18. ure, ob četrtek pa do 20. ure.

Pravilni odgovor na majsko vprašanje se glasi: **Triglav**. Dobitnica darilne kartice za ogled štirih predstav v Hiši otrok in umetnosti je: Laura Tuš. Čestitamo!

Za boljše in lepše življenje

Barbara Boh, Regionalna razvojna agencija Ljubljanske urbane regije

Foto: Aleš Rosa

Papiro-logia je eden izmed tistih projektov, ki presegajo pričakovanja.

Kaj lahko pokriva tako raznolika in vsestranska področja, kot so razvoj gospodarstva, vključevanje kulturnih in kreativnih industrij, ohranjanje naravne in kulturne dediščine, spodbujanje samooskrbe, upravljanje okolja in prostora ter razvoj trajnostne mobilnosti in energetike?

Regionalna razvojna agencija Ljubljanske urbane regije. Njena temeljna naloga je skrb za celovit, učinkovit, skladen in seveda trajnosten razvoj regije ter povezovanje vseh 26 občin Ljubljanske urbane regije, vključno z Ljubljano.

K uspešnim rezultatom prispeva aktivno mednarodno povezovanje in vključevanje v številne pomembne organizacije in zveze ter sodelovanje v mnogih evropskih projektih, ki so regiji in njenim prebivalkam in prebivalcem prinesli že marsikatero koristno rešitev.

Za mlade, inovativne in za razvoj gospodarstva

V agenciji v sodelovanju z občinami in drugimi partnerji intenzivno spodbujamo gospodarstvo in njegovo zeleno rast. Pri tem aktiviramo predvsem mlade, spodbujamo inovativnost ter vključujemo kreativnost v vse vidike razvoja. V okviru **Regijske študentske**

sheme Ljubljanske urbane regije mlade povezujemo z gospodarstvom, pomagamo delodajalcem v regiji iskati kakovosten kader in pomagamo dijakom in študentom vstopiti na trg dela. Trenutno 33 podjetij iz regije podeljuje štipendije 38 študentom. Razpis za sofinanciranje kadrovskih štipendij za šolsko/študijsko leto 2020/2021 bo odprt 5. oktobra 2020, delodajalce pa že zdaj vabimo, da razmislijo o prijavi.

Obeta se nam tudi izvrsten projekt, namenjen usposabljanju podjetnih in inovativnih posameznikov, ki želijo realizirati svojo poslovno idejo – **Podjetno nad izzive**. Udeležencem bodo strokovno vsebinsko podporo nudili številni mentorji, zunanji

strokovnjaki in priznani podjetniki. Za razvoj svoje ideje bodo imeli udeleženci štiri mesece zagotovljeno zaposlitev na RRA LUR in popolno podporno podjetniško okolje. V tem času bodo pridobili ključna znanja s področja podjetništva, ki jih potrebujejo ob vstopu na samostojno podjetniško pot. Projekt bo trajal do prve polovice leta 2023, v tem času pa bo vključenih 7 skupin po 12 udeležencev.

Vse z inovativnimi podjetniškimi idejami in željo po zagonu svojega lastnega podjetja vabimo, da spremljate spletno stran

www.rralur.si, saj bomo poleti razpisali 12 mest za podjetniško usposabljanje!

Mobilnost in turizem, z roko v roki za trajnostni razvoj

Eden izmed najstarejših in še vedno aktualnih projektov je **spletni portal** **www.gremonapot.si**, praktični vodnik po kolesarskih, pohodniških in tekaških poteh po Ljubljanski urbani regiji. Ponuja opise več kot dva tisoč kilometrov urejenih tematskih poti ter informacije o naravnih in kulturnih znamenitostih ter gostinski in drugi turistični ponudbi.

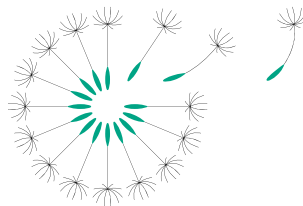
Projekt **STAR Cities** se ukvarja s trajnostnim razvojem turizma ob rekah, ki vključuje ohranjanje naravne, kulturne in industrijske dediščine. Med drugim bo nastala tudi regionalna ocena z analizo stanja območja Ljubljanskega barja, s poudarki na obrežju Ljubljanice in z vključenim centrom Ljubljane. Projekt **SUSTOURISMO** pa bo povezal ključne deležnike turizma in javnega prevoza. Glavni cilj je namreč zmanjšati ogljični odtis turizma in turiste ozaveščati o trajnostnem razvoju in turizmu.

Pilotni projekti po meri prebivalk in prebivalcev regije

Pilotni projekt **Prevoj na klic** na območju Škofljice, konec leta 2019 in v začetku leta 2020, je omogočal povezavo vseh naselij s krajevnim središčem oziroma s postajami javnega potniškega prometa. Storitev je bila namenjena prebivalcem naselij, kjer so povezave manj frekventne, uporabljali pa so jo tako starejši kot učenci in dijaki.

Tudi **Papiro-logia** je eden izmed tistih projektov, ki presegajo pričakovanja. Nastalo je dvanajst inovativnih produktov, učinkovitih rešitev pri prehodu v krožno gospodarstvo, ki se

v regiji

RRA LUR

Foto: Peter Buchner

Posebna pozornost je v okviru projekta PolJUBA namenjena reševanju kosca.

predstavljajo tudi z razstavo. Med njimi so modularni sistem svetil iz papirja, igrala, zložljive pregradne stene in celo stol iz časopisnega papirja.

Vsi ljubitelji knjig, branja in pisanja ste takoj, ko bo to spet mogoče, vabljeni v **Sobo za pisanje na Vodnikovi domačiji**, prostor (so)dela, srečevanj, umika in povezovanj. Na voljo je vsem, ki za pisanje besedil potrebujete miren

kotiček in računalnik. Na programu so številne delavnice za vse, ki se želijo izpopolniti v pisanju leposlovja ali novinarskih prispevkov.

Če tudi sami pišete in potrebujete brezplačni prostor za pisanje ali vas zanima udeležba na delavnicah z različnih področij pisanja, pišite na Divjo misel, ki upravlja Vodnikovo domačijo:

✉ nabiralnik@divjamisel.org.

Foto: Dunja Wedam

Projekt STAR Cities se ukvarja s trajnostnim razvojem turizma ob rekah.

K vpisu vabi prav posebna knjižnica – **Knjižnica REČI**, kjer na policah lahko najdete skoraj vse razen knjig. Je neprofitna izposojevalnica najrazličnejših predmetov za prosti čas, ki v Savskem naselju deluje po vzoru klasične knjižnične izposoje. Ljudje si lahko predmete zagotovijo z izposajo namesto s kupovanjem. Poleg predmetov je v Knjižnici REČI možen tudi brezplačen najem prostora za izvedbo javnih in brezplačnih dogodkov.

Član Knjižnice REČI za obdobje enega leta lahko postanete, če podarite reč z liste želja, vplačate članarino ali prispevate 30 ur prostovoljnega dela. Obiščite www.knjiznicareci.si.

Ohranimo naravne danosti, ki nam jih ponuja regija

Ljubljanska urbana regija ima velik potencial tudi na področju varstva in razvoja zelene infrastrukture. S projektom **PERFECT** želimo izboljšati izvajanje regionalnih razvojnih politik na tem področju ter s tem čim bolj učinkovito izkoristiti potenciale, ki jih nudi zelena infrastruktura. Gre namreč za preizkušeno orodje, ki s pomočjo narave ustvarja delovna mesta in iz mest naredi okolje, privlačnejše za življenje in delo. Poleg tega omogoča dobro počutje prostoživečih živali in rastlin tudi v urbanih okoljih.

Posebna pozornost je v okviru projekta **PolJUBA** namenjena reševanju ogroženih vrst in njihovega življenjskega prostora na Ljubljanskem barju. Aktivnosti so usmerjene v obnovitev in ohranjanje mokrotnih habitatov – travnikov s prevladujočo stožko, nižinskih ekstenzivnih gojenih travnikov in bazičnih nizkih barij - ter v varstvo ogroženih vrst, ki naseljujejo te habitate: orhideje Loeselove grezovke, metuljev strašničnega mravljiščarja in barjanskega okarčka, hrošča puščavnika, kačjega pastirja košičnega škratca, dvoživke hribskega urha, edine slovenske avtohtone sladkovodne želve močvirske sklednice in kosca, travniške ptice selivke, za katero je Ljubljansko barje še do nedavnega predstavljalo najpomembnejše območje gnezdenja v vsej državi.

Vse projekte, predstavitve in rezultate si lahko ogledate na www.rralur.si

Na prepihu ljubljanskih dvorišč

Veličastna, prezrta, funkcionalna

Veronika Sorokin, foto: Dunja Wedam

Ulice v starem mestnem jedru s prenovljenimi meščanskimi stavbami so magnet, ki mimoidoče pritegne v notranjost, na dvorišča. Tam se z vihrave mestne ulice ponuja poglobljeni, resnični stik s preteklostjo prepoznavnih mestnih objektov. Naš čas se tam ustavi in prepustimo se arhitekturni govoric dvorišč.

Gospodarska poslopja sredi mesta

Sredi Ljubljane, na Prečni ulici, stoji dvorišče, kjer so nekoč stali konjski hlev, drvarnica in senik. Pripoved **Angelike Hribar**, ki je nekdaj tam živela, nas povrne v čas, ko so gospodarska poslopja še stala: *»Danes od tega ni več nič ohranjenega, razen širokih vežnih vrat, ki so vodila na dvorišče, kjer se je ustavljala kočija. Na zunanji steni nekdanjega hleva je kot mimobežna asociacija na preteklost barvna poslikava s psom.«*

Funkcionalna dvorišča večstanovanjskih stavb med obema vojnama

Stavba Meksika na Njegoševi je prvi primer kolektivne stanovanjske gradnje v Ljubljani. Leta 1927 so jo zgradili iz dveh povezanih najemniških hiš. Ime zgradbe se navezuje na nekdanje zbirališče vojakov, ki so v času cesarja Maksimiljana I. Mehiskega (1832–1867) od tod odhajali v Mehiko. Arhitekt Vladimir Šubic se je ob zasnovi Meksike skliceval na vzor dunajske socialne stanovanjske gradnje. Okoli osrednjega dvorišča je nanizal stanovanja minimalnega standarda, pritličje pa namenil skupnim potrebam stanovalcev (javno kopališče, skupna pralnica in trgovine na uličnih vogalih pod arkadami).

Skabernetova hiša

Ena najlepših spomeniško zaščitenih stavb in arhitekturnih spomenikov v stari Ljubljani, ki izstopa tudi po slikovitem in nadvse razgibanem arkadnem dvorišču, je **Skabernetova hiša na Mestnem trgu**. Šteje že dobrih 400 let. Zgodnjebaročni meščanski objekt sestavlja več stavb. Nad rokokojskim portalom je odlično ohranjen baročni balkon. Navdušeno lahko občudujemo notranje štirikotno dvorišče s križnim hodnikom ter lepo ohranjeno notranje baročno stopnišče.

Stavba je bila sprva v lasti mestnega sodnika in župana Lenarta Hrena, v njej pa se mu je najverjetneje rodil sin **Tomaz Hren**, kasnejši rimskokatoliški ljubljanski škof. Po burnih stoletjih menjav lastnikov je nazadnje pristala v rokah ljubljanske rodbine Skaberne.

Narava nam pomaga

dr. Tanja Pihlar,
foto: Karsten Fatur

Prof. dr. Samo Kreft je farmacevt in raziskuje zdravilne rastline ter zdravila naravnega izvora. Na Fakulteti za farmacijo predava študentom farmacije in biokemije. Je avtor in soavtor številnih člankov in knjižnih del. Svoje znanje poskuša približati tudi širši javnosti. Za svoje delo je prejel več priznanj, med drugim Zoisovo nagrado.

Ste eden največjih strokovnjakov in poznavalcev zdravilnih rastlin pri nas. Nam lahko na kratko predstavite svoje delo?

Na Fakulteti za farmacijo poučujem predmete, ki so širše povezani z zdravilnimi rastlinami. Moje raziskovalno delo je povezano s pedagoškim, raziskave delam pogosto s študenti, ki pripravljajo magistrsko nalogo in doktorat. Strokovno sodelujem tudi z industrijo, kar je prav tako povezano z raziskovalnim delom.

Do druge polovice 20. stol. uradna medicina ni bila naklonjena uporabi zdravilnih rastlin. Kakšen je njen odnos do njih danes?

Odgovor na to vprašanje je odvisen od tega, koga vprašamo in kje. V Nemčiji denimo zdravniki veliko bolj poznajo zdravilne rastline in jih v okviru sodobne fitoterapije tudi predpisujejo bolnikom. V Sloveniji so nekateri zdravniki zelo naklonjeni njihovi uporabi, drugi manj. Javna agencija za zdravila in medicinske pripomočke zdravila naravnega izvora obravnava enako kot vsa druga zdravila – morajo biti enake kakovosti, zagotavljanje učinkovitosti mora biti v skladu z zakonodajo.

Kako lahko na naraven način okrepiamo imunski sistem?

Naš imunski sistem lahko okrepiamo tako, da telesu ponudimo vse tisto, kar potrebuje, se pravi predvsem hranila – da ima vse vitamine in minerale ter dovolj aminokislin. Pomemben del zdrave prehrane je tudi uživanje vlaknin. Sicer pa je priporočljivo upoštevati zdrav življenjski slog. Z nekaterimi zdravilnimi rastlinami lahko tudi bolj specifično stimuliramo naš imunski sistem, vendar je njihova učinkovitost v času razsajanja novega koronavirusa vprašljiva.

Nas zdravilne rastline lahko ščitijo pred virusi?

Mnoge raziskave so pokazale, da ameriški slamniki učinkovito pomagajo v boju proti navadni gripi, vendar je zaščita zelo kratkotrajna – prvi teden je še močna, nato pa upade, ker se telo nanj navadi. Naj opozorim na to, da antibiotiki delujejo proti bakterijam, pri virusnih boleznih pa niso učinkoviti. Pomembno je uživanje zelenjave, antioksidantov, vlaknin, ki stimulirajo zdrave procese v našem telesu, črevesno floro. Za normalno delovanje imunskega sistema je pomembna zdrava črevesna flora.

🔗 www.lacna-bucka.com

Zastirka pred vročim poletjem

Vanes Husič,
agronom, Gaia klub

Tla naj ne bodo nikoli prazna, saj sicer hitro pride do vodne in vetrne erozije. To je eno osnovnih vodil ekološkega vrtnarstva. Poleg tega pa v poletnih mesecih z izhlapevanjem izgublamo dragoceno vlago. Zato takoj, ko se zemlja dovolj segreje, na vrt namestimo zastirko.

Zastirka blaži temperaturne ekstreme v tleh in preprečuje rast plevela, kar nam prihrani veliko dela. Ob dolgotrajnem deževju preprečuje blatenje tal, v poletnem času zaradi zmanjšanja izhlapevanja tla ostanejo vlažna dlje, tako da se potreba po zalivanju zmanjša. S spodbujanjem delovanja aerobnih mikroorganizmov pospešuje tvorjenje humusa v tleh. Zastirka preprečuje zbijanje tal in povezuje rahla tla, kar je opazno že po prvi sezoni uporabe. Zastirka lahko tla bogati s hranili, odvisno od tega, kaj uporabimo, predvsem pa pravilna uporaba zastirke zmanjša ali preprečuje napad škodljivcev.

Vrste zastirk

Uporabimo tisto, kar je pri roki, uspeva na našem vrtu ali pa prinesemo iz bližnjega gozda. Uporabimo lahko pokošeno travo (naj ne vsebuje semen plevela), vrtni plevel, ki ga narežemo na koščke in popazimo, da se korenine temeljito posušijo, da plevel na gredici ne bi spet odgnal. Uporabimo lahko tudi

zelišča, ki jih posipamo med vrtninami, saj pripomorejo k zdravju rastlin in tudi tal. Med zelišči pogosto uporabimo meto ali meliso, saj so to pogosto bujni grmi in večinoma vsega ne moremo porabiti za čaj. Prav pridejo tudi neokuženi paradiznikov listi, zalistniki in spodnji listi, ki položeni med sadike zelja odganjajo kapusovega belina. Iz gozda nam za zastirko pridejo prav bezgove veje in praproti. Na travniku lahko nabereмо liste gabeza ali koprive. Tudi slama bo služila kot odlična zastirka, seno pa ne, saj vsebuje veliko semen.

Zastirka je izginila

Do jeseni zastirke ni več na vrtu! To je odlična novica, saj pomeni, da so bili mikroorganizmi in ostali prebivalci tal, kot so deževniki in kočiči, zelo aktivni in so jo razgradili. Tako smo v tla vnesli veliko hranil, razrahljali ali povezali talne delce in ustvarili humus. Če pa bo jeseni še kaj zastirke ostalo, jo pri obdelavi kar pogumno vdelamo v zgornjo plast tal.

Žlezava nedotika

Enoletna tujerodna invazivna rastlina

Besedilo in foto: **Branka Trčak**, Oddelek za varstvo okolja

Žlezavo nedotiko pulimo pred cvetenjem.

Žlezava nedotika je enoletna invazivna rastlina, a to žal ne pomeni, da je invazivna le eno leto, saj pridela ogromno semen, ki se z izstrelitvijo iz plodov razširijo nekaj metrov okoli matične rastline. Z malo sreče se semena oprimejo dlake mimoidočih živali, oblačil ljudi ali pa splavajo po vodi in na novem mestu čakajo na pomlad, ko vzkalijo in zrastejo v novo rastlino.

Žlezavo nedotiko so v Evropo prinesli z vznožja Himalaje v začetku 19. stoletja in od tedaj se kot najvišja enoletnica – v višino lahko zraste dva metra in pol – nezadržno širi po Evropi in Severni Ameriki. V naravnem okolju izpodriva naravno rastje in manjše nevretenčarje, ki so vezani na to rastje. Večina domorodnih vrst poleti ne cveti, žlezava nedotika pa, zato je kot čebelja paša priljubljena pri čebelarjih. Najbolje uspeva ob vodah, najdemo pa jo tudi v vlažnih gozdovih in na motenih tleh.

Žlezava nedotika je od leta 2017 **na seznamu evropske uredbe o preprečevanju in obvladovanju vnosa in širjenja invazivnih tujerodnih vrst**. Za te vrste velja, da jih je prepovedano vnašati v države Evropske unije, jih razmnoževati, gojiti, prevažati, kupovati, prodajati, uporabljati, izmenjevati, posedovati ali jih izpustiti v okolje.

Žlezava nedotika cveti med julijem in oktobrom, odstranimo jo tako, da cele rastline izpulimo še pred cvetenjem. V tem času namreč ni nevarnosti, da bi nehote razsejali semena. Večje sestoje lahko pred cvetenjem tudi pokosimo, a je treba košnjo zaradi obraščanja rastlin večkrat ponoviti. Najlažje pa se je žlezave nedotike lotiti spomladi, ko večina rastlin še ni olistanih in zlahka opazimo kalice mladih rastlin. Ko jih populimo, jih posušimo in jih nato odložimo na kompost. Območje čez en mesec ponovno pregledamo in populimo še preostale rastline, ki smo jih ob prvem puljenju spregledali.

Konferenca MoneyLab:

Kovati
pravično
družbo
je serija
spletnih

pogovorov, vsak ponedeljek ob petih, vse do konca junija.

Sodelujoči umetniki, raziskovalci, akademiki in aktivisti iz vseh koncev sveta se bodo obregnili ob pojmovanje stanovanja kot doma ali naložbe. Poglobili se bodo tudi v davčne oaze, katerih resne posledice so milijoni evrov, ki nikoli ne dosežejo državnega proračuna. Poleg spletnega pogovora na to temo je v Projektnem prostoru Aksioma na ogled razstava Offshore zadeva, ki zapleteno tematiko predstavi preko kolekcije kopalk.

Vabljeni k spremljanju pogovorov na www.aksioma.org/moneylab8, kjer lahko tudi komentirate in postavljate vprašanja.

Poročilo z 12. seje Mestnega sveta Mestne občine Ljubljana

Veronika Sorokin

Sprejeti dokumenti na 12. seji (4. 5. 2020)

Svetnice in svetniki so sprejeli nekaj kadrovskih zadev: v Svet območne izpostave Javnega sklada za kulturne dejavnosti Ljubljana so imenovali Radovana Jaušovca, Gregorja Koritnika, Miho Mavra, Zoro Perenda in Jasno Žitnik. ● Sprejeli so Predlog Sklepa o pozitivnem predhodnem mnenju k Strateškemu načrtu Mestnega gledališča ljubljanskega za obdobje 2020–2024 in potrdili Letno poročilo Javnega zavoda Turizem Ljubljana za poslovno leto 2019. ● Sprejet je bil tudi Predlog Odloka o uporabi sredstev proračunske rezerve mestne občine za financiranje izdatkov, povezanih z izvajanjem ukrepov proti širjenju covid-19 in za blažitev posledic epidemije.

Glavni poudarki razprave

Svetnice in svetniki so razpravljali o predlogu **Odloka o zbiranju komunalnih odpadkov**. Mestna svetnica **Mojca Škrinjar (SDS)** je izpostavila, da je za potopna zbiralna mesta v središču mesta odlično urejeno, manj pohvalno pa je glede zabojnikov. Del odloka, po katerem naj bi se jih razen v zbirnem času povsem umaknilo z javnih površin, se ji zdi neživljenjski. Nekaj pripomb k višini zagrožene kazni (400 evrov) za brskanje po zabojnikih glede na težo prekrška in o predvidenem videonadzoru je izrazil tudi svetnik **Milan Jakopovič (Levica)**. Pri obravnavi **Akta za podelitev koncesije za vzpostavitev in upravljanje javnega sistema izpozoje in souporabe električnih vozil v občini** so bili razpravljavci naklonjeni novim oblikam mestnega transporta, in sicer zaradi koncepta delitvene ekonomije, zmanjšanja škodljivih emisij, večje izkoriščenosti vozil, nižje obremenitve okolja, manjše gneče in dostopnejše vožnje za širši krog ljudi.

Na seji so obravnavali **Sklep o ugotovitvi javne koristi v vezi z gradnjo povezovalnega kanala C0 med Brodom in Ježico**. Dosedanji zastoj pri izvedbi so že povzročili podražitev projekta, zato je nujno in v javnem interesu, da občina pridobi služnostno pravico ali pravico uporabe delovnega pasu in transportne poti za potrebe ureditve gradbišča za čas gradnje. Opozicijski svetniki so bili kritični glede nadaljevanja projekta, saj

se sprašujejo, kdo bo odgovarjal, če pride do onesnaženja pitne vode. Župan **Zoran Jankovič** je ponovno izpostavil, da trasa kanala ni bila začrtana v njegovem mandatu, temveč že leta 1991. Poudaril je, da projekt ščiti pitno vodo, in vprašal, kdo bo prevzel odgovornost, če se ga ne izvede.

Svetniška vprašanja in pobude z odgovori Mestne uprave

Samostojni svetnik **Janez Stariha** (Lista kolesarjev in pešcev) je podal **pobudo za uvedbo mestnega UTD oz. pravice do univerzalnih temeljnih dobrin**, kar bi pomenilo, da bi občina vsakemu stalnemu prebivalcu ali stalni prebivalki omogočila pravico koriščenja storitev, ki se financirajo iz občinskega proračuna, za začetek v najmanjši možni meri (npr. en brezplačni prevoz ali vstop v muzej mesečno). Na Mestni upravi so odgovorili, da je v občini Ljubljana veliko brezplačnih storitev, ki imajo vse značilnosti univerzalnih temeljnih dobrin na lokalni ravni (dan kulture, dan muzejev, poletna muzejska noč z brezplačnimi obiski, številne brezplačne aktivnosti v okviru četrtnih skupnosti idr.). Svetnik **dr. Dragan Matić (SMC)** je z Oddelka za urejanje prostora prejel odgovor glede **namenske rabe zemljišč na območju Erjavčeve ceste**, ki sta že nekaj let ograjeni in neizkoriščeni. Na Oddelku so povedali, da gre za pomembno in zelo prehodno lokacijo v središču mesta in da bo območje zelene površine, ki je trenutno v zasebni lasti, ostalo parkovna površina, v čim večji meri namenjena javnosti. Z Oddelka za varstvo okolja pa so mu odgovorili na pobudo glede **kakovosti zraka in subvencioniranja električnih toplotnih črpalk ter vgradnje kotlov na lesno biomaso**. Subvencije je mogoče pridobiti za vgradnjo toplotnih postaj ob priključitvi na omrežje daljinskega ogrevanja, visokoučinkovitih kondenzacijskih kotlov in toplotnih črpalk na zemeljski plin.

Z Inšpektorata Mestne uprave so se odzvali na vprašanja Svetniškega kluba SD glede **oglaševanja na javnih mestih** in potrebe po spremembi predpisov: najbolj korenite spremembe in dopolnitve so bile uvedene v letu 2018, ko so bile ob vpadnicah v mesto v celoti ukinjene plakatne cone in vzdolžne lokacije. Dodajajo še, da bi bilo

treba ustrezno zakonsko podlago za oglaševanje sprejeti na državni ravni. Z Inšpektorata so odgovorili tudi svetnici **Maši Kociper (SAB)** glede **propadajoče večstanovanjske hiše na ulici Trnovski pristan**, ki vidno kazi podobo okolice, in sicer, da stavba ne predstavlja neposredne nevarnosti v varovalnem pasu kategorizirane občinske ceste, zaradi česar tudi ni bila odrejena postavitev cestne zapore. Primer je zdaj pri Inšpektoratu Republike Slovenije za okolje in prostor. Z Oddelka za gospodarske dejavnosti in promet so se odzvali na pobudo svetnice **mag. Katje Damij** (Svetniški klub samostojnih svetnikov) glede **nemotene dobave energentov fizičnim in pravnim osebam, finančno ranljivim zaradi nastalih razmer ob epidemiji novega koronavirusa**. Svetnici so odgovorili, da za zapadle račune za komunalne storitve v času epidemije javna podjetja ne bodo izvajala izterjav, izstavljala opominov ali obračunavala zamudnih obresti. Na Službi za organiziranje dela mestnega sveta so svetnici glede **sklicevanja spletnih sej** pojasnili, da bi bila dana rešitev v izjemnih okoliščinah, vendar ob zagotovljeni pravni in tehnični podlagi. Ključnega pomena je tudi brezhibna seznanitev svetnic in svetnikov s potrebno programsko in tehnično opremo.

Z Oddelka za kulturo so se odzvali na pobudo Svetniškega kluba Levica glede opredelitve mestne občine do **napovedanega posega, da bi se na Orlovem vrhu na jugovzhodnem delu Grajskega griča postavilo pomnik domobrancem**. Z Oddelka so sporočili, da Zakon o prikritih vojnih grobiščih predvideva pokop na civilnih pokopališčih, zato bo prostor Orlovega vrha ostal nespremenjen.

Mestni svetnici **Urški Honzak** so glede **neprofitnih najemnih stanovanj** z Javnega stanovanjskega sklada mestne občine odgovorili, da je v teku več projektov stanovanjske gradnje, pri čemer projekt Novo Brdo s 174 stanovanjskimi enotami poteka izjemno dobro in bo predvidoma končan že letos. Dodajajo, da so skladno s Stanovanjskim programom mestne občine 2019–2022 januarja letos objavili vabilo k oddaji ponudb za prodajo stanovanj na območju občine.

● **Ambulanta s posvetovalnico za osebe brez zdravstvenega zavarovanja:** T: 01/437 20 10 (ambulanta), T: 01/437 91 28 (posvetovalnica); ● **Zagovornik načela enakosti,** Železna cesta 16, 1000 Ljubljana, T: 080 81 80, uradne ure: vsak dan od 10. do 12. ure, ob sredah tudi od 15. do 18. ure, E: gp@zagovornik-rs.si ● **Zobozdravstvena nujna medicinska pomoč:** T: 01/472 37 18, v kletnih prostorih Zdravstvenega doma Ljubljana – Center, Metelkova ul. 9, Ljubljana, vsako noč od 21. do 4. ure, ob sobotah, nedeljah in praznikih od 8. do 13. ure. ● **TOM - telefon otrok in mladostnikov:** T: 116 111; ● **Univerzitetna psihiatrična klinika Ljubljana** - klic v duševni stiski: T: 01/520 99 00 (od 19. do 7. ure); ● **Rdeči križ Slovenije, Območno združenje Ljubljana,** humanitarni center: T: 01/256 26 35, 01/425 34 19, materialna oskrba: pon. in tor. od 12. do 16. ure, sreda od 10. do 17. ure, sprejem donacij: pon. in tor. od 8. do 17. ure, sre. od 8. do 18. ure, čet. od 8. do 16. ure, pet. od 8. do 12. ure, oskrba brezdomcev: čet. in pet. od 10. do 12. ure, E: info@rdcikrizljubljana.si, humanitarni center@rdcikrizljubljana.si S: www.rdcikrizljubljana.si; ● **Hiša Ljubhospica,** 24-urno telefonsko svetovanje T: 051 322 979 ● **Društvo SOS telefon** za ženske in otroke – žrtve nasilja, Svetovanje žrtvam nasilja in varne namestitve: T: 080 11 55 (pon.–pet. od 12. do 22. ure, sob., ned. in prazniki od 18. do 22. ure), F: 01/524 19 93 (namenjen gluhih, žrtvam nasilja); E: drustvo-sos@drustvo-sos.si, S: www.drustvo-sos.si. ● **Društvo za nenasilno komunikacijo,** Svetovanje žrtvam nasilja, varne namestitve in programi za povzročitelje nasilja: T: 01/434 48 22 (vsak delavnik od 8. do 16. ure), E: info@drustvo-dnk.si, S: www.drustvo-dnk.si; ● **Ženska svetovalnica,** Krizni center za ženske, žrtve nasilja: T: 031/233 211 (24ur/dan), E: zenska@svetovalnica.org, S: www.drustvo-zenska-svetovalnica.si; ● **Združenje proti spolnemu zlorabljanju,** Svetovanje žrtvam spolne zlorabe: T: 080 2880, 01/431 33 41 (pon., tor. in čet. od 9. do 17. ure, sre. od 9. do 19. ure, pet. od 9. do 15. ure), E: spolna.zloraba@siol.net, S: www.spolna-zloraba.si; ● **Društvo Ključ – center za boj proti trgovini z ljudmi,** Svetovanje žrtvam trgovine z ljudmi in varna namestitve: T: 080 17 22 (pon.–pet. od 9. do 13. ure), E: info@drustvo-kljuc.si, S: www.drustvo-kljuc.si; ● **YHD – Društvo za teorijo in kulturo hendikepa;** Neodvisno življenje hendikepiranih – osebna asistenca: T: 01/521 22 77, E: yhd-drustvo@yhd-drustvo.si; ● **Medobčinsko društvo slepih in slabovidnih Ljubljana,** Prva socialna pomoč kasneje oslepelim in slabovidnim osebam in njihovim svojcem: T: 01/252 23 60, E: info@mdsslj.si; ● **Mestno društvo gluhih Ljubljana:** T: 01/430 30 08, E: mdg-ljubljana@guest.arnes.si; ● **ROZA ALARM!** Prijava homofobne diskriminacije in nasilja, S: www.ljudmila.org/lesbo/alarm; ● **CSD Lj. Moste - Polje – skupnostni programi za mlade,** dnevni centri za otroke in mladostnike s težavami v odrasčanju: **Korak:** T: 040/777 885, **Cona Fužine:** T: 041/553 569, **Cent'r Moste:** T: 040/161 010; **Svetovalnica Fužine:** T: 01/520 64 42, 040 666 320, S: www.csd-ljmmostepolje.si; ● **Center za psihološko svetovanje POSVET:** T: 031 704 707, E: posvet@posvet.org in info@posvet.org, S: www.posvet.org; ● **Društvo Al-anon** za družine, v katerih je problem alkohol: T: 041/590 789, E: info@al-anon.si; ● **Anonimni alkoholiki:** T: 069/665 478, E: info@aa-slovenia.si, S: www.aa-slovenia.si; ● **Združenje DrogArt** za zmanjševanje škodljivih posledic drog in alkohola med mladimi nudi individualno, telefonsko ali spletno svetovanje: T: 01/439 72 70, 041/730 800, E: info@drogart.org; ● **Zavod MISSS – mladinsko informativno središče Slovenije,** T: 01/510 16 70, 041 367 374, S: www.missss.si; ● **Dnevni center Skupaj v skupnosti,** T: 01/510 16 75, 051/300 380, S: skupajvskupnosti.si, pon. do pet. od 11. do 17. ure; ● **Pomoč družini na domu: Zavod za oskrbo na domu (ZOD):** T: 01/239 65 02, **Zavod Pristan:** T: 01/547 95 79, 031/702 698; ● **Spominčica, Slovensko združenje za pomoč pri demenci:** T: 059/305 555 (vsak delavnik od 9. do 15. ure); ● **Dnevni centri aktivnosti za starejše:** DCA Mestne zveze upokojencev: T: 01/430 51 52, 051/664 801; Center aktivnosti Fužine: T: 051/441 791; Dnevni center Društva gluhih in naglušnih Ljubljana: T: 01/528 44 93; ● **Mediacijski center ZDL:** T: 031/697 800, E: mediacijski.center@zd-lj.si, S: www.zd-lj.si ● **Zavetišče za zapuščene živali Ljubljana:** T: 01/256 02 79; pon.–pet. od 11. do 12. ure in od 14.30 do 16. ure, sob., ned. in prazniki od 14. do 16. ure; za oddajo najdenih živali (24 ur/dan); ● **Društvo za urejeno življenje – ABSTINENT,** Svetovalnica za osebe, ki tvegajo in škodljivo pijejo, ter njihove svojce: T: 064/244 497, E: svetovalnica@abstinent.si. ● **Promet: Oddelek za gospodarske javne službe in promet MU MOL:** T: 01/306 17 14, zapuščena vozila: T: 01/ 306 16 25; **Mestno redarstvo MU MOL:** T: 01/306 16 32; ● **Odsek za pobude meščanov MU MOL:** T: 01/306 12 82; ● **Dežurna številka Inšpektorata MU MOL:** informacije o divjih odlagališčih, prevrnjenih smetnjakih in drugih dejavnih onesnaževanja okolja: T: 01/306 16 04; ● **Javni holding Ljubljana:** T: 01/474 08 00, pon. od 8. do 13. ure, sre. od 8. do 14. ure in pet. od 8. do 12. ure; ● **JP ENERGETIKA,** Center za pomoč uporabnikom: T: 080 28 82, ● **JP VOKA SNAGA,** Center za podporo in pomoč uporabnikom: T: 01/477 96 00, E: snagalj@vokasnaga.si, od pon. od pet. od 8.00 do 14.30, ob tor. do 16.00 ● **JP LPP,** Prevoz na klic in informacije za osebe z oviranostmi v mestnem potniškem prometu: T: 01/582 24 25, 051/449 992 (24 ur/dan); ● **Društvo delavska svetovalnica;** zagovorništvo, varovanje, promocija ter razvoj delavskih, socialnih in statusnih pravic delavcev ter ostalih ranljivih skupin; **brezplačna telefonska številka:** 080 14 34; E: info@delavskasvetovalnica.si ● **Varuh človekovih pravic,** informacije in brezplačen T: 080/15 30; ● **Policija:** T: 113; ● **Center za obveščanje, gasilci, reševalna postaja:** T: 112.

130 let javnega v Ljubljani

dr. Brigita Jamnik, JP VOKA SNAGA, d. o. o.

Javna oskrba s pitno vodo v Ljubljani letos praznuje častljivo obletnico, saj je 17. maja minilo že 130 let, odkar je voda leta 1890 iz vodarne Kleče pritekla v center mesta, slavnostne otvoritve vodovoda iz tistih časov pa se bomo spomnili 29. junija.

Foto: arhiv JP VOKE SNAGE

Zaupanje Ljubljančank in Ljubljančanov si

Morda takratni dosežek res ni primerljiv z dosežki antičnih civilizacij, kot sta grška ali mezopotamska, ki sta javne vodovodne sisteme poznali že tisočletja pred našim štetjem. Toda za evropskimi mesti Ljubljana niti ni zamujala: na Dunaju je javni vodovod začel delovati le slabi dve desetletji prej. **Ureditev javnega vodovoda in kanalizacije je prelomnica za vsako urbano središče.** Težko si predstavljamo, kakšno je bilo življenje v mestu, ko takšnih komunalnih sistemov še ni bilo. In skorajda ne verjamemo, da bi mogel kdorkoli javnemu vodovodu nasprotovati, češ da ga ne potrebujemo. V takratnih časih so se namreč mnenja kresala tudi o tem.

Ohranjanje javnega zdravja Danes nam je samoumevno, da sta urejenost oskrbe s pitno vodo in kanalizacije prvi pogoj za ohranjanje javnega zdravja. V začetku 80-ih let 19. stol. pa je **vizija dolgoročne oskrbe z vodo zahtevala tehten premislek, nemalo prizadevanj in tudi politične spretnosti odgovornih,** kot je bil predsedujoči vodovodnega odseka in takratni mestni svetnik Ivan Hribar. Še danes ob obisku zgradbe iz tistega časa v vodarni Kleče občutimo

ponos tistih, ki so bili zraven. Na orumenelih dokumentih so vestno z umetelno pisavo, ki jo danes zmorejmo samo še umetniške duše, zapisani podatki, načrti in preglednice o delovanju vodovodnega sistema, porabi energentov, načrpani vodi, nivoju vode v rezervoarjih, porabi vode; vse, kar danes počnejo merilniki in stroji.

V 130-ih letih se je zgodilo marsikaj. Potres leta 1895 na novozgrajenem vodovodu in objektih ni povzročil večje škode, je pa sprožil pripravo prvega sodobnega urbanističnega načrta mesta, kar je bilo tesno povezano z razvojem vodovoda in kanalizacije. V naslednjih desetletjih je raslo število tako prebivalcev mesta kot mestnih četrti, priključenih na vodovod. Rasla je tudi poraba: leta 1910 je dosegla prvotno predvideno porabo 100 litrov na prebivalca na dan. Priključenih je bilo že 1368 hiš, več kot tri četrtine. Do prve svetovne vojne je vodovod segal do Viča in Most. Po prvi svetovni vojni se je kapaciteta vodarne Kleče povečala. **Dolžina vodovodnega omrežja je s prvotnih 27 km v leto 1890 že leta 1928 narasla na 127 km.** Pred začetkom druge svetovne vojne je bila vodarna Kleče elektrificirana: parne kotle za parne črpalke so ugasnili za

vodovoda

Kakovost vode in zraka v Ljubljani

dr. Brigita Jamnik, JP VOKA SNAGA, in

Nataša Jazbinšek Seršen, Oddelek za varstvo okolja Mestne občine Ljubljana

mestni vodovod ohranja le z odgovornim delom.

vselej. Po letu 1950 so se zaradi širjenja mesta in industrije potrebe po pitni vodi močno povečale, zato so zgradili še tri vodarne na Ljubljanskem polju in eno na Ljubljanskem barju.

Danes centralni vodovodni sistem v Ljubljani obsega poleg 5 vodarn, 44 vodnjakov, 21 vodohranov in 1100 km vodovodnega omrežja, iz katerega se s pitno vodo oskrbuje 330.000 uporabnikov.

Izzivov še ni konec

Tako velikih sprememb v načinu delovanja kot pred desetletji v prihodnjem desetletju ali dveh ni pričakovati. Kar pa ne pomeni, da se ne soočamo z izzivi. Vodovodni sistem zahteva velika vlaganja, če želimo ohranjati visoke tehnične in zdravstvene standarde oskrbe s pitno vodo. Vsak urbanistični poseg v prostor lahko vpliva tudi na oskrbo z vodo, posredno ali neposredno, in previdnost ni odveč, saj so posledice trajne. **Gradnja hidroelektrarn na srednji Savi je eden od posegov v prostor, ki bi lahko vplival celo na koncept oskrbe s pitno vodo.** Odgovornost odločevalcev je velika, odgovornost stroke, ki ni vedno med odločevalci, pa tudi. Podnebne spremembe občutimo kot obdobja močnih padavin, ki povzročajo poplave in ki se relativno hitro preobrnejo v obdobja hidrološke suše, predvsem na Ljubljanskem barju. Pa tudi novodobna onesnaževala, vključno z mikroplastiko, še vedno prisotna onesnaževala iz obdobja pred več desetletji, ko je bila občutljivost za okoljske teme nizka, zakonodaja pa pomanjkljiva, in nevarnost epidemij pred nas postavljajo nove in nove izzive.

Zaupanje Ljubljančank in Ljubljančanov si mestni vodovod ohranja le z odgovornim delom. Oskrba s pitno vodo v Ljubljani ni samo obvezna komunalna dejavnost, temveč poslanstvo tudi za prihodnje stoletje.

O pitni vodi v Ljubljani in okolici

Centralni vodovodni sistem mesta Ljubljane in okolice se oskrbuje iz dveh vodnih virov, peščeno prodnih vodonosnikov Lj. polja in Lj. barja, kjer se podzemna voda izkorišča v petih vodarnah: Kleče, Hrastje, Jarški prod, Šentvid in Brest.

Notranji nadzor nad skladnostjo pitne vode JP VOKA SNAGA, d. o. o., izvaja na vseh oskrbovalnih območjih skladno z določili Pravilnika o pitni vodi v okviru mikrobioloških in fizikalno-kemijskih preiskav, katerih obseg je odvisen od ocene tveganja za določeno vzorčno mesto oz. nadzorno točko sistema. Notranji nadzor izvajajo akreditirani laboratoriji. V preglednici je prikazan del rezultatov rednih preskušanj notranjega nadzora pitne vode v maju 2020.

Oskrba s pitno vodo poteka brez posebnosti in je varna.

Dodatne informacije najdete na www.vokasnaga.si/informacije/kaksno-vodo-pijemo.

Če imate kakšno vprašanje, nam pišite na vokasnaga@vokasnaga.si.

Del rezultatov rednih preskušanj notranjega nadzora pitne vode v maju 2020

PARAMETER	mejna enota	vrednost	OSKRBOVALNO OBMOČJE				
			KLEČE	BREST	KLEČE, HRASTJE	KLEČE, JARŠKI PROD	KLEČE
			Vodovodna c.	Vrhovci	Ob sotočju	Tomačevo	Kajuhova ul.
			5. 5. 2020	5. 5. 2020	7. 5. 2020	11. 5. 2020	11. 5. 2020
Temperatura	°C	-	13,0	12,4	13,1	11,8	14,2
pH	-	6,5-9,5	7,5	7,6	7,5	7,5	7,5
Elektroprevodnost (pri 20 °C)	µS/cm	2500	455	438	438	391	417
Motnost	NTU	*	0,14	0,65	<0,1	0,67	0,66
Amonij	mg/L NH ₄	0,50	<0,025	<0,025	<0,025	<0,025	<0,025
Barva (436 nm)	m ⁻¹	*	<0,02	0,02	0,03	<0,02	<0,02
Nitrit	mg/L NO ₂	0,5	<0,003	<0,003	<0,003	<0,003	<0,003
Escherichia coli	CFU/100 mL	0	0	0	0	0	0
Koliformne bakterije	CFU/100 mL	0	0	0	0	0	0
Skupno št. mikroorganizmov pri 36 °C	CFU/mL	100	<1	44	3	<1	1
Skupno št. mikroorganizmov pri 22 °C	CFU/mL	**	3	78	2	40	4
OCENA			SKLADEN	SKLADEN	SKLADEN	SKLADEN	SKLADEN

Legenda: *Sprejemljiva za uporabnike in brez neobičajnih sprememb.

**Brez neobičajnih sprememb.

Kakovost podzemne vode v aprilu 2020

Predpisane mejne vrednosti za podzemne vode v aprilu 2020 niso bile presežene na nobenem merilnem mestu.

Podatki o kakovosti podzemne vode v vodnjakih vodarn na Lj. polju in Lj. barju

April 2020		lahkohlapni halogenirani ogljikovodiki					krom (skupno)
merilno mesto	datum	atrazin µg/l	desetilatrazin µg/l	µg/l	nitrat mg/l	µg/l	
enota		µg/l	µg/l	µg/l	mg/l	µg/l	
mejna vrednost		0,1	0,1	10	50	50	
Kleče IX	16. 4. 2020	0,005	0,004	< 2	13	1	
Šentvid IIa	16. 4. 2020	0,004	0,006	< 2	17	0,7	
Jarški prod III	16. 4. 2020	< 0,002	< 0,004	< 2	9,7	1,1	
Hrastje Ia	16. 4. 2020	0,023	0,024	< 2	16	7,3	
Brest IIa	16. 4. 2020	0,010	0,094	< 2	8,9	0,5	

Vir: Monitoring kakovosti podzemne vode in površinskih vodotokov za leto 2020 MOL, MU, Oddelek za varstvo okolja

(-) - meja zaznavanja merilne metode (LOD)

<- meja določanja (LOQ)

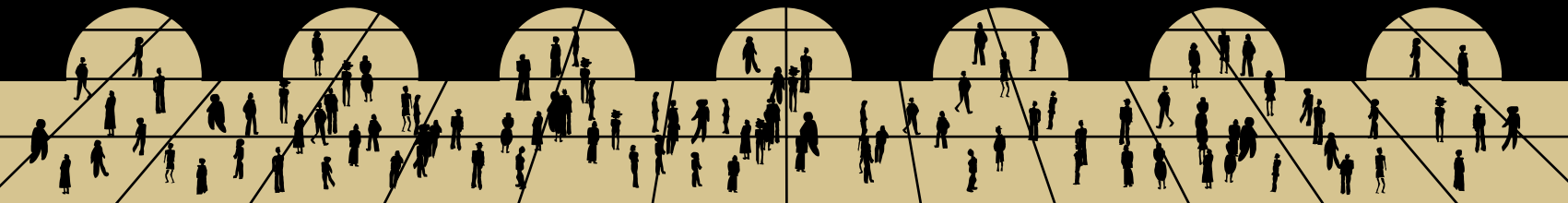
MV - predpisane mejne vrednosti za podzemno vodo po Uredbi o stanju podzemnih voda, za krom (skupno) pa po Pravilniku o pitni vodi

68. LJUBLJANA FESTIVAL

SREDIŠČE VAŠIH DOŽIVETIJ

LJUBLJANA FESTIVAL 2. 7. – 30. 8. 2020

OTVORITEV 68. LJUBLJANA FESTIVALA

2. 7. 2020, Kongresni trg BEETHOVNOVA 9. SIMFONIJA IN 3. KLAVIRSKI KONCERT

Orkester Slovenske filharmonije
Zbor Slovenske filharmonije
Komorni zbor Megaron

Solisti: Sabina Cvilak, Monika Bohinec,
Egils Silins, Rodrigo Porras

Solistka: DUBRAVKA TOMŠIČ SREBOTNJAK, klavir

Dirigent: CHARLES DUTOIT

6. 7. 2020, Kongresni trg

Johann Strauss ml.: NETOPIR, opereta
SNG Maribor

7. 7. 2020, SNG Opera in balet Ljubljana

E. Kálmán: GROFICA MARICA

opereta v treh dejanjih

Gledališče Komedija Zagreb

8. 7. 2020, Kongresni trg

MOJMIR SEPE – 90 LET

Simfonični orkester RTV Slovenija

10. 7. 2020, Preddverje Križank

P. Claudel, J. Lacan: TALKA

Anton Podbevšek Teater

Režiser: MATJAZ BERGER

13. 7. 2020, Kongresni trg

FALLING ANGELS, baletni triptih

Koreografija: Alexander Ekman, Edward Clug, Jiří Kylián

15. 7. 2020, Slovenska filharmonija WE LOVE MOZART

Orkester Slovenske filharmonije

IRENA GRAFENAUER, flavta

MATE BEKAVAC, dirigent, klarinet

21. 7. 2020, Slovenska filharmonija ANSAMBEL GUSTAVA MAHLERJA

ALEKSEJ KORNJENKO, klavir in dirigent

ELENA DENISOVA, violina

23. 7. 2020, Slovenska filharmonija I SOLISTI VENETI

3. 8., 4. 8. in 6. 8. 2020, Viteška dvorana

L. van Beethoven:

SONATE ZA KLAVIR IN VIOLINO

LANA TROTOVŠEK, violina

MARIA CANYIGUERAL, klavir

17. 8. 2020, SNG Opera in balet Ljubljana

A. Adam:

GUSAR, balet

SNG Opera in balet Ljubljana

20. 8. 2020, SNG Opera in balet Ljubljana

G. Verdi:

NABUCCO, opera

SNG Opera in balet Ljubljana

24. in 25. 8. 2020, Cankarjev dom

LOLITA, muzikal

Gledališče LDM Novaya Scena

26. 8. 2020, Cankarjev dom

SIMFONIČNI ORKESTER

RTV SLOVENIJA

Solistka: ANNE-SOPHIE MUTTER, violina

Dirigent: MANFRED HONECK

27. 8. 2020, Cankarjev dom

Evripid: ALKESTIDA

Gledališče Marina Držića

Režiserka: LIVIJA PANDUR

28. 8. 2020, Kongresni trg

VLADO KRESLIN z gosti

ZAKLJUČEK 68. LJUBLJANA FESTIVALA

30. 8. 2020, Cankarjev dom FILHARMONIČNI ORKESTER MILANSKE SCALE

Solist: ALESSANDRO TAVERNA, klavir

Dirigent: FABIO LUISI

2. 9. 2020, Preddverje Križank

W. Mouawad:

VSI PTICE

Mini Teater

Režiser: IVICA BULJAN

3. 9. 2020, Kongresni trg

POLETNA NOČ

75 let Big Banda RTV Slovenija

Simfonični orkester RTV Slovenija

Big Band RTV Slovenija

Informacije: ljubjanafestival.si

Festival Ljubljana si pridržuje pravico do sprememb v programu in prizoriščih.

Sponzor:

Glavni medijski
sponzor:

Medijski sponzorji:

Ustanoviteljica Ljubljana Festivala je Mestna občina Ljubljana.

Častni pokrovitelj Ljubljana Festivala 2020 je župan Mestne občine Ljubljana Zoran Jankovič.

12. festival
Program JUNIJ
KONGRESNI TRG

<i>Četrtek</i>	11. 6.	10.00	PIONIRSKI DOM ROCK AKADEMIJA , glasbeni koncert, 70 min
		18.00	SPREJEM DEVETOŠOLCEV in glasbeni koncert ljubljanskih osnovnošolskih skupin, 90 min
		21.00	ROCK MULČKI , glasbeni koncert za mlade, 90 min
<i>Petek</i>	12. 6.	10.00	GLEDALIŠČE TALIJA , Zbudi se ribica, otroška predstava, 3+
		18.00	ZAVOD MARGARETA SCHWARZWALD , Hevreka, mladinska predstava, 11+
		21.00	Kulturno društvo JAZZVA , glasbeni koncert, 60 min
<i>Sobota</i>	13. 6.	10.00	UROŠ POTOČNIK , Izgubljeni glasek, otroška predstava, 3+
		18.00	Zavod EN-KNAP , En Knapovo gibalšče, plesni dogodek za otroke, 2+
		21.00	BIG BAND ORKESTRA SLOVENSKE VOJSKE z gostjimi Nuško Drašček, Jano Šušteršič in Neisho
<i>Nedelja</i>	14. 6.	10.00 in 18.00	KUD CENTER 21, Čarovniški blues , otroška plesno-glasbena predstava, 3+
		21.00	SNG OPERA IN BALET Ljubljana, Večer novih koreografskih stvaritev , baletna predstava, 120 min
<i>Ponedeljek</i>	15. 6.	10.00 in 18.00	MINI TEATER , stara Ljubljana, otroška predstava, 4+
		21.00	Zavod EN-KNAP, Pozor HUD PLES 3 , 60 min
<i>Torek</i>	16. 6.	10.00	ZAVOD BUFETO – zavod za razvoj cirkuško-gledališke umetnosti, cirkuški vrt, 120 min
		18.00	PIONIRSKI DOM, S pravljico okrog sveta , otroška predstava, 30 min
		21.00	SNG OPERA IN BALET Ljubljana, Gala baletni večer , 70 min
<i>Sreda</i>	17. 6.	10.00	KUD GALERIJA CCU, Cecilija in zmaj , otroška predstava in delavnice, 90 min
		18.00	GLEDALIŠČE MALIH VELIKIH, Super Brina , otroška predstava, 35 min
<i>Nedelja</i>	21. 6.	<i>ves dan</i>	PRAZNIK GLASBE , tradicionalni dogodek v okviru svetovne iniciative FÊTE DE LA MUSIQUE po ulicah in trgih Ljubljane

Pridržujemo si pravico do sprememb programa. Festival je brezplačen, število sedežev pa omejeno skladno z ukrepi. Vstopnice so na voljo na blagajni Festivala Ljubljana.

Na dogodkih bo po navodilih Nacionalnega inštituta za javno zdravje poskrbljeno za zdravje tako obiskovalcev kot tudi nastopajočih.

Ne zamudite!

Kulturne ustanove postopoma odpirajo svoja vrata in vabijo obiskovalce! Upoštevajte navodila posamezne ustanove ter uživajte v umetnosti in kulturi.

MUZEJI IN GALERIJE

20. 6. od 18. do 24. ure

POLETNA MUZEJSKA NOČ

Edina noč v letu, ko muzeji in galerije odprejo svoja vrata in ponudijo pestro paleto brezplačnih dogodkov za vse generacije!

SLOVENSKO MLADINSKO GLEDALIŠČE

21. 6. ob 20. uri, premiera

Brina Klampfer in Kaja Blazinšek:

PALOMA

Režija: Brina Klampfer

Uprizoritev pripoveduje zgodbo o tovarni Paloma – Sladkogorska, ki je proizvajala higienski papir za vso nekdanjo Jugoslavijo in omogočila, da se je okoli nje razvilo naselje.

NARODNA GALERIJA

do 6. septembra

SRBSKI MODERNIZEM 1880–1950

Na ogled je več kot 80 del iz ene najuglednejših in najbogatejših likovnih zbirk iz Srbije, iz Galerije Matice srpske.

MESTNA KNJIŽNICA LJUBLJANA

17. 6. ob 19. uri, Knjižnica Otona

Župančiča

LITERATURA IN POPULARNA

KULTURA – Feri Lainšček in Sara Špelec Mislite, da je kakovostna literatura namenjena ozkemu krogu bralcev, literati pa so posvečeni le Besedi? Da popularno ne more in ne sme biti literarno?

GALERIJA KRESIJA

17. 6.–17. 7. 2020

TANJA LAŽETIČ: ROŽE, fotografska razstava

100 digitalno obdelanih fotografij cvetov

ZGODOVINSKI ATRIJ MESTNE HIŠE

17. 6.–26. 7.

NONUMENT GROUP: Od nikoder do nikamor, Pionirska Proga

Razstava o pozabljeni Pionirski železnici, ki so jo pred letom dni oživili s performativnim zvočnim sprehodom

VODNIKOVA DOMAČIJA

23. 6. ob 20. uri

Pripovedovalski večer za odrasle

Trije pripovedovalci, pest zgodb na pamet, za pamet!

LJUBLJANSKI GRAD

do 21. 6., Galerija »S«

VLASTJA SIMONČIČ: Iskanje

Človeka, fotografska razstava

Tematska razstava portretne fotografije neutrudnega fotografskega pedagoga in sooblikovalca podobe sodobne slovenske fotografije

CANKARJEV DOM

17.–20. 6.

61. JAZZ FESTIVAL LJUBLJANA

Na več kot 20 koncertih bodo domači izvajalci nastopili v Linhartovi dvorani in v Parku sveta Evrope, koncerti tujih izvajalcev pa bodo dostopni na daljavo, prek premiernih predvajanj na YouTube in Facebooku.

ŠKUC

23. 6.–22. 7., Galerija Škuc

40 GODINA ART LJUBAVI VLASTE

DELIMAR, razstava

MUZEJ NOVEJŠE ZGODOVINE

SLOVENIJE

do 16. 8.

FOTOAPARAT IN VOJNA

Fotografije druge svetovne vojne iz zbirk MNZS

Stalna razstava: **SLOVENC V XX.**

STOLETJU

Razstavna pripoved o dvajsetem stoletju, ki sodi med najburnejša obdobja slovenske zgodovine

ZAVOD BUNKER – STARA ELEKTRARNA

24. 6. ob 19. in 21. uri

Beton Ltd.: **VELIKA PRIČAKOVANJA**
|GROSSE ERWARTUNGEN

Najnovejša gledališka predstava kolektiva Beton Ltd.

IMAGO SLOVENIAE

MEDNARODNI FESTIVAL IMAGO SLOVENIAE

Festival Poletje v stari Ljubljani,

1.–13. 7. ob 20.30

Koncerti vrhunskih glasbenikov v

Mestnem muzeju in v stolnici

Festival Jazz oder

3. in 10. 7. ob 20.30, Stari trg

Po Ljubljani bo zavel jazzovski veter.

www.imagosloveniae.net

GLEDALIŠČE ANE MONRO

1.–4. 7. od 18. ure, različna prizorišča v Ljubljani

ANA DESETNICA 2020

Prvi del 23. mednarodnega festivala uličnega gledališča Ana Desetnica 2020. Domači ulični ustvarjalci se bodo ustavili tudi v nekaterih stanovanjskih soseskah.

SLOVENSKI ETNOGRAFSKI MUZEJ

5. 7. od 10. do 18. ure

DAN ODPRTIH VRAT

Vsako prvo nedeljo vabljeni na brezplačne ogled razstav

MUZEJ ZA OBLIKOVANJE

IN ARHITEKTURO

do 20. 9.

MADE IN: PRIPOVEDI OBRTI IN OBLIKOVANJA

Razstava rokodelcev, obrtnikov in oblikovalcev iz vse Evrope zastavlja vprašanja o produkciji v sodobnem svetu

GALERIJA JAKOPIČ

do 4. 10.

VIDENJE 20/20: SKUPNOST

Sodobna indonezijska družbeno zavzeta fotografija
Specifične indonezijske skupnosti, katerih zgodbe vizualno pripoveduje 27 fotografij, pogosto odsevajo naše skupne, nič kaj eksotične izzive, značilne za sodobno globalno družbo in njeno dinamiko.

MESTNI MUZEJ LJUBLJANA

do 31. 10.

KNJIGA. ZNANJE. RAZUM.

200 let od smrti dveh ključnih razsvetljencev našega prostora, barona Žige Zoisa in Valentina Vodnika, 330 let od Valvasorjeve knjige Slava vojvodine Kranjske in skoraj 500 let od natisa prve slovenske knjige – kulturni razvoj Ljubljane v obdobju od protestantizma do razsvetljenstva (1500–1800)

NARODNI MUZEJ SLOVENIJE

– METELKOVA

do 21. 6.

KOPTSKE TKANINE IZ ZBIRKE NARODNEGA MUZEJA SLOVENIJE

Naslednja številka glasila Ljubljana izide 15. julija. Glavne teme: ● Kaj smo se dobrega za prihodnost naučili od pandemije?

● Osrednjeslovenska regija skriva veliko čudovitih kotičkov ● Kaj se trenutno gradi v Ljubljani?